

Echipa redacțională:

arh. Ileana TUREANU - președinte UAR
Răzvan HATEA - tehnoredactare și fotografie
arh. Ioana ALEXE - redactor
Aurelian ARIF - redactor
Vlad BRĂTULEANU - tehnoredactare
Claudia ȘTEFĂNESCU - corectură

Coordonator:

arh. Ileana TUREANU - președinte UAR

Redactor responsabil:

Răzvan HATEA

www.uniuneaarhitectilor.ro/BIUAR
ISSN 1582-2117

arh. Marina MACARIE - sigla BIUAR

Se distribuie gratuit
din Fondul Timbrului de Arhitectură

Contact

Centrul de Cultură Arhitecturală /
Secretariat /
Revista Arhitectura / Biblioteca
str. Jean Louis Calderon, nr. 48, București,
sectorul 2, cod 020038

Secretariat: tel. 021.315.60.73, 0737.017.785,
uar_contact@yahoo.com,
secretariat@uniuneaarhitectilor.ro

Revista Arhitectura: tel. 0768.198.178,
0768.198.179,
office@arhitectura-1906.ro

Biblioteca (program cu publicul):
L-V - 10:00-16:00, tel. 021.310.91.94,
biblioteca@uniuneaarhitectilor.ro

**MARGARITA BRENDER - „DAISY”
PRIMA ROMÂNĂ ARHITECT DIN
CATALONIA**

2/2024

Din cuprins:

EDITORIAL

PREZENȚE INTERNAȚIONALE

CLASICII ARHITECTURII

EVENIMENTUL PRIMĂVERII

BIENALA DE LA VENEȚIA

ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ

SPECTACOLUL ANULUI

FEMEILE DIN ARHITECTURA
ROMÂNEASCĂ ȘI EUROPEANĂ

REPERE PROFESIONALE

BNA - FAȚA MAI PUȚIN VĂZUTĂ

REVISTA ARHITECTURA

CONCURS

CENTRUL DE CULTURĂ ARHITECTURALĂ
CALDERON

DIN VIAȚA STRUCTURILOR TERITORIALE

PARTENERIATE

CASA REGELUI DE LA VISCRI

CENTRUL DE CULTURĂ ARHITECTURALĂ
SINAIA

IN MEMORIAM

CONDUCEREA U.A.R.

APRILIE
IUNIE
2024

**OMAGIU REGAL
PENTRU CONSERVAREA
PATRIMONIULUI**

SUMAR

EDITORIAL

2 Patrimoniul contemporan, o reconsiderare | Ileana TUREANU

PREZENȚE INTERNAȚIONALE

6 Premiul Regelui | Veronica VAIDA

CLASICII ARHITECTURII

10 Fumihiko MAKI (1928–2024)

14 Minunatul nostru Fumihiko MAKI | Ileana TUREANU

EVENIMENTUL PRIMĂVERII

16 „Împreună” | Balul Arhitecților Sibiu 2024 | Mesajul președintei UAR, Ileana TUREANU

18 Anul 2024 și istoria arhitecților români în cifre rotunde | Gabriela TABACU

20 De ce Balul Arhitecților? | Alexandru BELDIMAN

22 Programul evenimentelor 2024

BIENALA DE LA VENEȚIA

26 De ce să participi... | Emil IVĂNESCU, Simina FILAT

ACTIVITATEA INTERNAȚIONALĂ

30 Oraș-muzeu și o expoziție itinerantă în pregătire | Maria DUDA

34 Spania și festivalul său de arhitectură „Concéntrico” | Cristia CHIRA

38 „Fântâna” arhitectului Corvin Cristian | Magdalena Popa BULUC

40 Toate drumurile duc la Santiago de Compostela | Cătălin D. CONSTANTIN

SPECTACOLUL ANULUI

44 Stadioanele, templele prezentului | Șerban ȚIGĂNAȘ

FEMEILE DIN ARHITECTURA ROMÂNEASCĂ ȘI EUROPEANĂ

54 Prima femeie arhitect din Catalonia | Iuliana CIOTOIU

56 Toate cele care am fost... | Ioana ALEXE

REPERE PROFESIONALE

62 Noi, AGD 30 | Constantin GORCEA

BNA - FAȚA MAI PUȚIN VĂZUTĂ

68 Eu, Szabolcs István GUTTMANN | Andras KULCSAR

70 Noi, K&K Studio de proiectare | Andras KULCSAR & Iulia KULCSAR

74 Noi, Radu, Alexandra și Andrei TEACĂ | Textul de prezentare la BNA

77 Toți trei și fiecare în parte | Alexandra TEACĂ

80 Noi, Roxana și Andrei NISTOR | Roxana NISTOR

REVISTA ARHITECTURA

84 „Litoralul pentru toți” | Ioana ALEXE

CONCURS

88 Concursul de acuarelă „GHEORGHE LEAHU” | Vlad BRĂTULEANU

CENTRUL DE CULTURĂ ARHITECTURALĂ CALDERON

92 De vorbă cu acuarelele mele... | Mircea CORCODEL

DIN VIAȚA STRUCTURILOR TERITORIALE

96 R.C.W. | Dragoș CIOLACU

100 Explorând operele lui Ion Creangă | Simona CERCEL, Ana-Sabina DRINCEANU

102 Arhitecții formatori | Ildiko MITRU

106 „Zilele elevului arhitect” | Ion ANDRIU

PARTENERIATE

110 UAUIM–UAR un parteneriat de succes | Alexandru-Ionuț PETRIȘOR

CASA REGELUI DE LA VISCRI

112 „Captiv între lumi!” (1899-1960) | Ilinca CANTACUZINO

CENTRUL DE CULTURĂ ARHITECTURALĂ SINAIA

114 „Emoții estivale” la Castelul Peleşor | Doina MOSS

IN MEMORIAM

116 Adrian PANAITESCU (1937-2024) | Nicolas Mircea LUPU

CONDUCEREA U.A.R.

120 Ședințele Colegiului Director din aprilie-iunie 2024 | Mirela MERCURIANU

Echipe redacțională:

arh. Ileana Tureanu - președinte UAR
Răzvan Hatea - tehnoredactare și fotografie
arh. Ioana Alexe - redactor
Aurelian Arif - redactor
Vlad Brătuleanu - tehnoredactare
Claudia Ștefănescu - corectură

Coordonator:

arh. Ileana Tureanu - președinte UAR

Redactor responsabil:

Răzvan Hatea

www.uniuneearhitecților.ro/BIUAR

ISSN 1582-2117

arh. Marina Macarie - sigla BIUAR

Se distribuie gratuit

din Fondul Timbrului Arhitecturii.

Contact

Centrul de Cultură Arhitecturală /
Secretariat /
Revista Arhitectura / Biblioteca
str. Jean Louis Calderon, nr. 48, București,
sectorul 2, cod 020038

Secretariat: tel. 021.315.60.73,
0737.017.785,
uar_contact@yahoo.com,
secretariat@uniuneearhitecților.ro

Revista Arhitectura: tel. 0768.198.178,
0768.198.179,
office@arhitectura-1906.ro

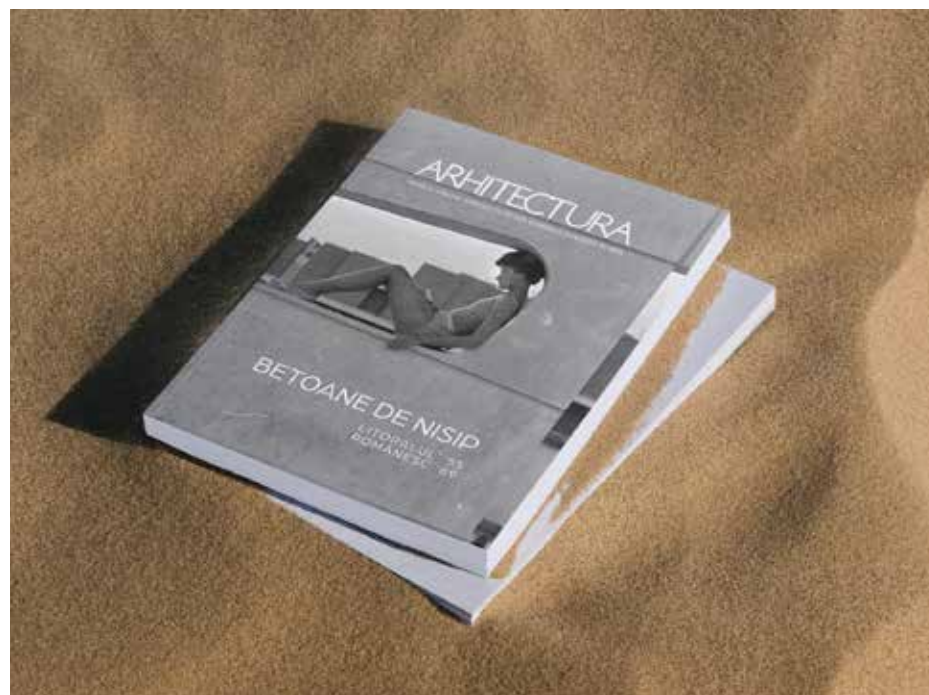
Biblioteca (program cu publicul):
L-V - 10:00-16:00, tel. 021.310.91.94, biblio-
teca@uniuneearhitecților.ro

REMEMBER LITORALUL ROMÂNESC

Text: Ileana TUREANU

PATRIMONIUL CONTEMPORAN, O RECONSIDERARE

Editorialul, de regulă, face rezumatul trimestrului care a trecut și pune accentul pe evenimentele de primă însemnătate, evidențiază personalitățile și momentele cu impact deosebit. Deși se dorește obiectiv, editorialul este atât de obiectiv cât putem fi, fiecare dintre noi, atunci când vorbim despre munca pe care o facem și ne implică. Punem, cu intenție, accentul pe jumătatea plină a paharului, pentru că, în fiecare zi, avem parte de jumătatea cealaltă. Încercăm să dăm motive de speranță celor care sunt la începutul profesiei, să le insuflăm încrederea că au o șansă în țara lor, că pot fi cunoscuți și apreciați, că meritele le pot fi recunoscute și respectate de colegi și de public, pentru că... până la urmă... se va afla și în această țară „care ar putea să fie utilitatea unui arhitect, ce foloase ar putea aduce el pentru țară și ce considerație ar trebui să i se dea!”.

Astfel citit, editorialul de azi ar trebui să vorbească despre Balul Arhitecților 2024 - marcă înregistrată de UAR, la OSIM, care s-a desfășurat la Sibiu, în perioada 16-19 mai, în forma sa *recondiționată* de reuniune de lucru, excursie documentară și BAL. Balul Arhitecților s-a născut în februarie 1992, ca semn al revenirii la normalitate, pentru că arhitecții și-au creat o imagine publică distinctă, care combină maniere elitiste și comportament neconvențional, o imagine relaxată, stilată, elegantă, recunoscută la nivelul societății și adoptată de grup ca marcă distinctivă. Pentru perioada pe care o străbatem, am considerat că evenimentul trebuie completat cu o componentă de cercetare și documentare profesională. Balurile de la Cluj, Craiova, Sibiu au avut acest caracter mai auster, mai studios, mai puțin ludic, dar nu au uitat spiritul de grup, veselia și antrenul care definește, pentru noi toți, această sărbătoare și bucurie a revederii.

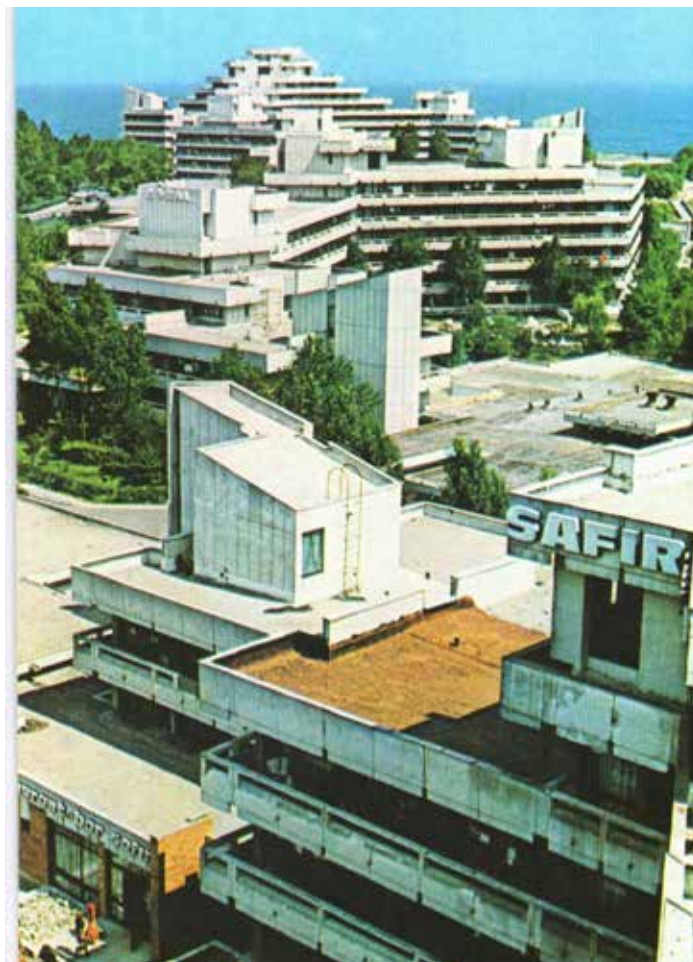
Dar, pentru mine, nu Balul de la Sibiu a fost evenimentul primăverii! Evenimentul lunii mai, evenimentul anului și evenimentul care încununează munca noastră de mai mulți ani este succesul extraordinar de public pe care l-a avut numărul 1-2 al *Revistei Arhitectura* - „**Betoane de nisip. Litoralul românesc 1955-1989**”. Pentru că am moștenit un subsol plin de exemplare nevândute ale revistei, am considerat că tirajul de 750 de exemplare depășește interesul literar al colegilor noștri. Ne-am propus și am dorit să mărim cercul celor implicați și interesați de fenomenul arhitectural, am urmărit să înlănzim limbajul ermetic de castă al revistei și să-l înlocuim cu vorbe clare și simple și am evitat reproducerea unor documentații care pot fi accesate pe platformele media, înlocuindu-le prin articole-eseu, concentrate pe *citiri* personale, diferite, ale fenomenului arhitectural.

Experimentul *Litoralului românesc* a fost tema aleasă, la începutul anului, ca subiect al preocupărilor noastre curente, pentru a pregăti atât un număr al *Revistei Arhitectura*, cât și o amplă expoziție ce va fi prezentată atât în țară, cât și în străinătate. Cele două evenimente se desfășoară, în paralel și succesiv, fiind coordonate unul de Ioana Alexe, cel de-al doilea de Maria Duda, cu suportul entuziast și eficient al Bibliotecii UAR și al arhivelor noastre, al prietenilor și cunoștințelor, al veteranilor și amintirilor personale, dar și luptând cu prejudecățile referitoare la arhitectura românească postbelică. A fost nevoie de muncă asiduă, documentare, vizite și studii, colaborare cu colegii plecați în străinătate, pentru a ajunge la concluziile și formatul acestui număr. Andy Arif a pregătit, cu talent, farmec și efort considerabil, materialele pentru lansarea și promovarea numărului. Spre surpriza noastră, a tuturor, tirajul a fost epuizat în mai puțin de 1 lună.

Dar, dincolo de succesul comercial, cea mai mare satisfacție a fost faptul că am reușit să facem cunoscut un moment de referință din istoria arhitecturii românești contemporane. Se vorbește despre patrimoniul arhitectural recent cu onestitate, prospețime, argumente și dovezi, astfel încât să nu vă agasăm și plictisim. Revista a realizat un dialog peste timp, între generații, între veterani și tineri.

Proiectul *Litoralul* a fost masacrat, în ultimele decenii, de urbanismul speculativ-financiar, prin intervenții nefericite sau chiar „criminale”, sub aspect cultural. Este un fenomen grav, prezent în tot mai numeroase cazuri, de mutilare suportată de ansamblurile valoroase arhitectural. Acest fenomen nu trebuie să treacă neobservat și nici să fie tolerat, el trebuie analizat și avem obligația să găsim mecanismele de stopare: de la atitudine civică activă până la reglementări și măsuri legislative.

Ceea ce s-a întâmplat, în ultimele decenii, pe *Litoral* se poate vedea cu ușurință. Dorința noastră a fost să prezentăm proiectul inițial, care evidențiază capacitatea de coordonatori, creatori și manageri ai marilor arhitecți ai epocii, Cezar Lăzărescu, Solari Grimberg și alții, dar și debutul în meserie al unor nume devenite importante în arhitectura noastră precum Dinu Gheorghiu, Șerban Manolescu, Gabriel Tureanu, Vasile Țelea, Virginia Petrea, Anka Borgovan și mulți alții, o întreagă generație valoroasă de arhitecți, ingineri structuriști și instalatori, aflați, atunci, în jurul vârstei de 30 de ani. Ulterior, unii au rămas în țară, alții au plecat în toate colțurile lumii, dar toți, prin acest proiect, și-au câștigat un rol în arhitectura românească. Proiectele se desfășurau într-un ritm infernal și incredibil, temele proiectelor se conturau la sfârșitul sezonului estival, se concretizau în paralel cu șantierul și execuția, iarna și primăvara, și se inaugurară odată cu noul sezon și cu sosirea primilor turiști.

Alături de „*Litoral*”, revista a publicat și broșura „*Semne pe țărm - arta litoralului modern, privită azi*”, care prezintă sculpturile și lucrările de artă monumentală care au punctat stațiunile și țărmul mării, de la Constanța la Mangalia, completând și îmbogățind, firesc și necesar, mesajul arhitectural.

Acest număr al *Revistei Arhitectura* este începutul unor prezentări adevărate a evoluției arhitecturii naționale, cu valorile și creatorii ei, care ajută arhitecții la început de drum să capete încredere în forța creatoare a tinereții, care poate fi un motor și un atu de neprețuit. Dorim să arătăm că se poate face arhitectură de calitate fără corupție și fără teroarea pumnului dezvoltatorilor imobiliari. În acest număr, descoperim un proiect de mare îndrăzneală și ambiție, condus și conceput de tinerii arhitecți și urbanisti ai anilor '60-'70 și aceasta ajută tinerii de astăzi să fie mai puțin dezorientați și mai puțin confuzi, pentru că tinerii judecă repede și categoric și trebuie informați și lămurii, trebuie să știe adevărul. Adevărul poate să se lase așteptat, dar nu pieri!

Cu *Litoralul* începe o re-evaluare a patrimoniului arhitectural postbelic.

Proiectul *Litoralul* trebuie salvat prin intervenții coerente, protejând ceea ce a mai rămas!

OMAGIU REGAL PENTRU CONSERVAREA PATRIMONIULUI

Text și Foto: Veronica VAIDA

PREMIUL REGELUI

Fundația Regelui, prin sprijinul Majestății Sale Regele Charles al III-lea, este istorie pentru proiectul *Ambulanța pentru Monumente*: regele a sprijinit inițiativa încă de la începuturi, în 2016. Recent, am avut onoarea de a fi invitați la ceremonia inaugurală de decernare a premiilor fundației la Palatul Saint James din Londra (construit în sec. al XVI-lea), unul dintre cele mai vechi palate.

Consideram că mergem, în primul rând, pentru a ne conecta cu alți oameni care fac lucruri la fel de frumoase ca și noi, fără să bănuim ce avea să urmeze. Am fost desemnată să reprezint asociația împreună cu colega mea Andreea. Aveam emoții, nu știam eticheta britanică, care e dress-code-ul, iar doamna cu care am comunicat nu îmi dăduse prea multe detalii...

Toate aceste emoții s-au diminuat după ce m-am întâlnit, pe șantier la Rodes, cu o colaboratoare de la fundație. Ce ușurare! Am putut să o întreb despre cum se desfășoară evenimentul etc. Totul era în regulă, mergeam la Londra relaxată, pregătită pentru „small talk” englezesc. Am luat metroul până la Saint James, în același vagon a intrat o doamnă îmbrăcată elegant. Am făcut un scurt schimb de priviri și mi-am zis în sinea mea - sigur mergem la același eveniment! Apoi, am șters acest gând, spunându-mi că în acest oraș, cu 8 milioane de oameni, sunt multe alte evenimente! Doamna a coborât cu o stație înaintea mea, așa că am șters complet gândul.

Ajunsă la Saint James, securitate, două acte de identitate pentru autentificare... Un domn, îmbrăcat corespunzător pentru un scoțian, sufla cu entuziasm într-un cimpoi. La intrare... doamna din metrou! Intuiția mea a funcționat! Am povestit,

este director de cercetare la School of Traditional Arts și ne-am înțeles să o vizitez la școală. Am intrat împreună, se aduna tot mai multă lume, în două săli ale palatului cu tablouri imense, pereți îmbrăcați în brocart roșu și draperii asortate. Multă forfotă, toalete colorate, câteva fețe cunoscute, oameni noi cu care m-am cunoscut.

La un moment dat, una dintre organizatoare mă trage de mânecă să merg mai aproape de scenă. M-a prezentat soției partenerului lui Jamie Oliver, pe care îl admir pentru felul jucăuș în care gătește și promovează gătitul simplu și de sezon.

Se bate în microfon și începe prezentarea premiilor. Primul premiu anunțat: „Acest proiect s-a născut dintr-o idee foarte simplă - o serie de camionete, echipate cu uneltele potrivite, care străbat țara, educând tineri și solicitând ajutorul comunităților pentru a salva monumentele istorice. Astfel s-a creat o comunitate nouă și dinamică în toată România, care atrage atenția asupra clădirilor istorice în diverse stadii de degradare. Scopul proiectului este de a inspira o nouă generație de arhitecți și meșteșugari să își asume responsabilitatea pentru soarta clădirilor istorice din România și să aibă mijloacele necesare pentru a realiza acest lucru”.

Inima îmi bătea tare, mă gândeam ce să spun acum, scurt și cuprinzător... În acel moment, am înghețat și mă concentram să găsesc o frază scurtă. Cineva s-a întors spre mine și mi-a făcut semn să urc pe scenă. Am ajuns acolo, bucătarul Raymond Blanc, cu stele Michelin, m-a felicitat și mi-a mai spus ceva... dar nu am înțeles ce. Nici nu știam cine îmi înmâna premiul! Îmi place mie gătitul, dar ăla simplu, nu cel sofisticat! Noroc că vorbeam și din ochi, ne-am întors spre cameră, am făcut poza și am coborât! Nu a fost nevoie să vorbesc!

Am primit premiul pentru *Inovație în Practică*, dar speranța mea este ca, în curând, ceea ce facem noi să fie catalogat ca *Normalitate în practică*! Ne dorim ca arhitecții să pună în orizontul lor de interes utilizarea materialelor naturale și munca

meșteșugărească. Materialele naturale susțin un ambient mai sănătos, iar munca hands-on îmbunătățește dezvoltarea și bunăstarea personală! În epoca AI și a roboților, unde eficiența este regele oricărei acțiuni, un proiect ca al nostru ajunge să fie considerat inovativ prin readucerea unor practici și a colaborării unor actori care pierduseră legătura.

Rețeta care a făcut ca modelul acesta să funcționeze și să fie extins la nivel național (acoperim 60% din teritoriul României, prin cele 9 filiale) se referă la echilibrul rezonabil al sarcinilor fiecăruia dintre cei patru actori care contribuie la conservarea patrimoniului construit: comunitatea oferă cazare și hrană, proprietarul/administrația locală susține majoritatea costurilor pentru materialele de construcție, experții se ocupă de cercetarea și documentația monumentului și meșterii experți mențin tehnica vie, iar ONG-ul gestionează logistica și coordonarea acestor trei actori.

După ce am coborât de pe scenă, am dat cu ochii de David Beckham, noul ambasador al fundației, care m-a felicitat. Era și Naomi Campbell în grup, „pantera neagră” a industriei de fashion. I-am spus că o plac mult, de când eram adolescentă! A fost întotdeauna o prezență aparte și încă mai este! Am povestit puțin despre România și despre rochia ei de lână, m-am bucurat că purta un material sustenabil!

La sfârșitul premierii, a intrat regele pentru a înmâna un premiu *Harmony*, un premiu special acordat unei persoane pentru a recunoaște angajamentul pe termen lung și sprijinul excepțional pentru Fundația Regelui sau, în general, pentru filosofia Regelui. Premiul a fost acordat diplomatului sud-coreean Ban Ki-moon, fostul secretar general al Națiunilor Unite.

Așa s-a încheiat partea oficială a premierii și regele a schimbat câteva cuvinte cu fiecare dintre premianți. Nouă premii au fost acordate la ceremonie, fiecare onorând eforturile indivizilor și instituțiilor dintr-o gamă variată de domenii, de la educație și spirit antreprenorial până la impact internațional și talente emergente. Premiile sunt o oportunitate regulată de a recunoaște și celebra munca Fundației Regelui și impactul său mai larg.

Această recunoaștere este o dovadă a muncii asidue și dedicării tuturor celor implicați în proiectul *Ambulanța pentru Monumente*. Întâlnirea cu personalități notabile subliniază conștientizarea și implicarea în cauze cu impact durabil. Anul acesta, sărbătorim a 100-a intervenție în protejarea clădirilor istorice și rămânem dedicați inspirării generațiilor viitoare de arhitecți și meșteșugari să adopte practici durabile și să conserve patrimoniul bogat al României.

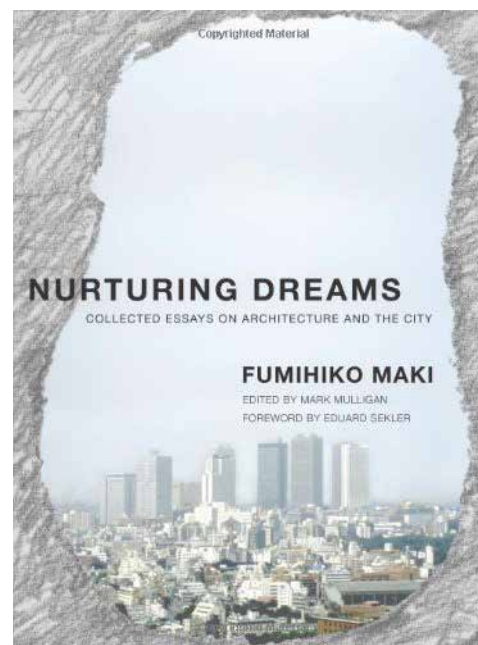
REMEMBER

**FUMIHIKO MAKI
 (1928 – 2024)**

Fumihiko MAKI s-a născut la Tokyo în 1928, a studiat pentru a deveni arhitect la Universitatea din Tokyo și la Universitatea Harvard. După studii, a ocupat un post didactic la Universitatea Washington din St. Louis, unde a finalizat simultan prima sa comandă - centrul de arte Steinberg Hall (1962).

În anii '60, Maki s-a întors în Japonia, unde a fost cofondator al *Metabolism Group* și a înființat studioul *Maki and Associates* din Tokyo.

Portofoliul său cuprinde clădiri care variază foarte mult ca stil, combinând influențele atât din cultura occidentală, cât și din cea estică. Printre lucrările sale cele mai notabile se numără 4 World Trade Center, Complexul Hillside Terrace și Gimnaziul Municipal Fujisawa.

Centrul de Artă WACOAL, Tokyo

Centrul de Artă SHIMIZU, Shizuoka

**MAKI REPREZINTĂ LEGĂTURA DINTRE CULTURA ESTICĂ
 ȘI CEA VESTICĂ**

Fumihiko MAKI a fost distins cu Premiul *Pritzker* (1993) și cu *Praemium Imperiale* pentru arhitectură al Asociației de Artă din Japonia (1999).

La începutul carierei sale, Maki a fost fondator al Școlii metaboliste japoneze, care a căutat soluții arhitecturale la problemele cu care se confruntă orașele în creștere ale Japoniei. A respins „megastructurile” impunătoare propuse de Tange și alți metabolști, a propus structuri mari care păstrează scara umană și un anume sentimentalism. Cel mai reprezentativ proiect al stilului lui Maki este Complexul Hillside Terrace din Tokyo, construit în 23 de ani, în mai multe etape (1967-1992), cu materiale clasice - beton, sticlă și metal.

Maki se consideră un modernist care exprimă influența studiilor sale, de la mijlocul secolului, în Statele Unite. Cu toate acestea, structurile sale nu seamănă cu clădirile moderniste la scară mare, proiectele lui au scară umană. În locul unui spațiu monolitic, impunător, Maki a segmentat spațiul realizând succesiuni de curți private și spații de grădină - elemente esențiale pentru arhitectura japoneză. Această structurare ilustrează teoriile lui Maki despre interdependența părților și a întregului, deoarece dorea că spațiile mici și intime să se combine pentru a crea un sentiment general de comunitate și armonie.

În anii 1980-1990, Maki a explorat amestecul său de modernism și tradiție japoneză. În Fujisawa Gymnasium (1984), a investigat potențialul expresiv al metalului, creând un stadion mare cu un acoperiș ușor și aerisit, din oțel inoxidabil, care pare să plutească deasupra spațiului. În timp ce căutarea lui de materiale și tehnologie este modernistă, aerisirea spațiului amintește de tradițiile japoneze. În proiectul pentru Centrul de Artă Wacoal (1982-1985) din Tokyo, a explorat în continuare posibilitățile metalului, creând o fațadă din aluminiu cu forme și texturi geometrice. Maki a rămas atașat dimensiunii umane, așa cum s-a văzut în Centrul Nippon (1990) din Tokyo care, în pofida dimensiunilor uriașe, are căldură și intimitate în fiecare spațiu.

Maki a continuat să aibă succes în secolul al XXI-lea. Printre numeroasele proiecte japoneze ale lui Maki s-au numărat două centre de artă spectacolului, la Hiroshima (2007) și la Shizuoka (2012). În SUA, la Institutul de Tehnologie din Massachusetts, a proiectat noul Media Lab (laborator, birou și spații de întâlnire, finalizat în 2009) și clădirea 4World Trade Center din New York, prima din noul ansamblu din zonă. Tot în 2013, Maki a finalizat Muzeul Aga Khan pentru arte și cultură islamică din Toronto.

Maki a predat la Harvard, la Universitatea din Tokyo și la Universitatea Washington din St. Louis.

1. Muzeul de Artă Iwasaki, Kagoshima, 1978
(Foto Wiii prin Wikimedia Commons)

Construit din beton armat, acest muzeu de artă este situat în grădina unui hotel. Alături de muzeu se află o clădire de birouri și o anexă, fiecare finisată în același limbaj vizual care se bazează pe influențe mediteraneene și japoneze.

2. Gimnaziul municipal Fujisawa, Kanagawa, 1984
(Foto Maki și Asociații)

Gimnaziul din Kanagawa cuprinde o arenă principală și o sub-arenă conectate printr-un hol central de intrare. Un acoperiș curbat adăpostește cele două spații, construite din oțel inoxidabil pentru a reflecta schimbările de lumină.

3. Complexul Hillside Terrace, Tokyo, 1992
(Foto Maki și Asociații)

Finalizat în 23 de ani, Hillside Terrace este un complex de apartamente, birouri și spații comerciale din Tokyo. Construcția a început în 1969 și a fost realizată în șapte etape. Soluția a răspuns topografiei zonei și ambiției de a oferi un spațiu exterior amplu pentru public.

4. World Trade Center, New York, 2013
(Foto Joe Woolhead)

World Trade Center (72 de etaje) este unul dintre cei cinci zgârie-nori care formează o compoziție în spirală în jurul Parcului Memorial Național din New York. Fațada sa elegantă este compusă din 11.000 de unități de perete cortină vitrate, în timp ce interiorul conține 56 de etaje de birouri și spațiu comercial.

5. Muzeul Aga Khan, Toronto, 2014
(Foto Tom Alban)

Acest muzeu are pereți unghiulari îmbrăcați cu granit alb și o curte cu sticlă decorată cu motive islamice. Finalizat în 2014, a fost creat pentru a găzdui o colecție permanentă de artă și artefacte care prezintă istoria civilizațiilor musulmane din ultimii 1.000 de ani.

6. Centrul de Cultură și Arte din Lumea Mării Shenzhen, Shenzhen, 2017 (Foto Design Society)

Stive de blocuri gri care se intersectează alcătuiesc acest muzeu de design, finalizat de Maki în 2017. Spațiul face parte din Shenzhen Sea World Cultural Arts Center și include o galerie permanentă pentru Muzeul V&A din Londra.

7. Centrul Aga Khan, Londra, 2018
(Foto Edmund Sumner)

O serie de spații pe acoperiș, terase și curți care conțin opt grădini islamice se numără printre caracteristicile definitorii ale acestui centru educațional, proiectat de Maki în Kings Cross, Londra. Clădirea se dezvoltă în jurul unui atrium centralizat care traversează întreaga sa înălțime și conține facilități de cercetare și educație, precum și birouri pentru Fundația Aga Khan.

(Text - Starr Charles)

MAKI & ROMÂNIA

Text: Ileana TUREANU

MINUNATUL NOSTRU FUMIHIKO MAKI

Celebrul Fumihiko Maki a fost unul dintre membrii marcantă ai Juriului Concursului „București 2000”, acordul său fiind datorat, în totalitate, admirației și prieteniei pe care le purta lui Dan Hanganu, pentru că Maki era foarte sentimental. A luat parte la toate vizitele în București, în împrejurimi, cu mașina, cu autocarul, cu elicopterul, a vrut să vadă, să înțeleagă, să se pătrundă de spiritul locului. S-a bucurat de fiecare clipă, deși era într-o perioadă de maximă solicitare și celebritate după primirea Premiului Pritzker, a stat cu noi la o bere, s-a plimbat pe bulevarde și pe străduțele din Centrul Vechi. A luat foarte în serios misiunea asumată, spera să poată imagina Bucureștiul viitorului. A fost, poate, cel mai implicat și cel mai sfătos membru al Juriului, a fost cel mai fascinat de lumea pe care o descoperea. Sfaturile și opiniile sale au fost determinante pentru Juriu.

Prezenta sa ne-a marcat, ne-a copleșit pe toți, studenți, proaspăt absolvenți, cadre didactice de la *Mincu*, dar și celebrități profesionale, cum erau Kenneth Frampton, Claude Vasconi, Josep Martorell, Barry Bergdol etc.!

La plecare, în drum spre aeroport, am poposit la Muzeul Satului și era gata-gata să piardă avionul. „Nu-mi pare rău să rămân printre construcțiile astea, unde mă simt «acasă»”.

Din păcate, nu a pierdut avionul!

Am pierdut noi... trenul!

MAKI cu Juriul și Organizatorii concursului BUCUREȘTI 2000

Dear Ileana Sept. 24 96
 Many many thanks for your hospitality and kindness while I was visiting Bucharest.
 I wish you a great success in the future development of the city of Bucharest
 Fumihiko Maki.

MAKI cu Dan Sergiu HANGANU

MAKI la Palatul Elisabeta cu Șerban CANTACUZINO

Apoi, mi-a trimis un mesaj cu proiectul său pentru **Pavilionul plutitor** conceput ca o scenă pentru evenimente care putea fi remorcată, în diferite locații, pe canalele din Groningen. Forma a fost inspirată de concepte de mișcare, vis, surpriză etc. Structura de beton care alcătuiește pluta de la bază (25 m x 6 m lățime și 2,8 m înălțime) găzduiește cabine, grupuri sanitare și cazare pentru artiști. Suprafața superioară formează scena, iar pe fiecare dintre marginile lungi se află un singur rând de scaune metalice pliabile, cu spătar înalt. Acoperișul este format din două elemente spiralate care se înfășoară în direcții opuse, cu o membrană translucidă din poliester, întinsă între ele. Emană o impresie de lejeritate și face din acest pavilion mobil un spectacol în sine.

BALUL ARHITECȚILOR SIBIU 2024

Text: Mesajul președintei UAR,
Ileana TUREANU

„ÎMPREUNĂ”

Știți ce crez au avut, acum 132 de ani, tinerii arhitecți întorși de la studii în străinătate, care au pus bazele Societății Arhitecților Români?

Ei au dorit să se afle și în această țară „care ar putea să fie utilitatea unui arhitect, ce foloase ar putea aduce el pentru țară și ce considerație ar trebui să i se dea!”.

După peste 120 de ani, nu s-a schimbat obiectivul... s-a schimbat contextul. Cîitorii erau cuprinși de elanul construirii unei patrii moderne.

Noi trebuie să nu lăsăm să moară și speranța!

Cu gândul la tinerele generații de arhitecți talentați, care trebuie să se poată realiza și în țara lor, să păstrăm, să ducem mai departe și să îmbogățim tradițiile de peste 120 de ani ale acestei frății.

Noi, cei adunați astăzi la Sibiu, avem datorii mai multe și mai mari decât ceilalți arhitecți. Noi trebuie să-i „contaminăm” pe ceilalți cu dragostea și competența noastră față de arhitectura românească!

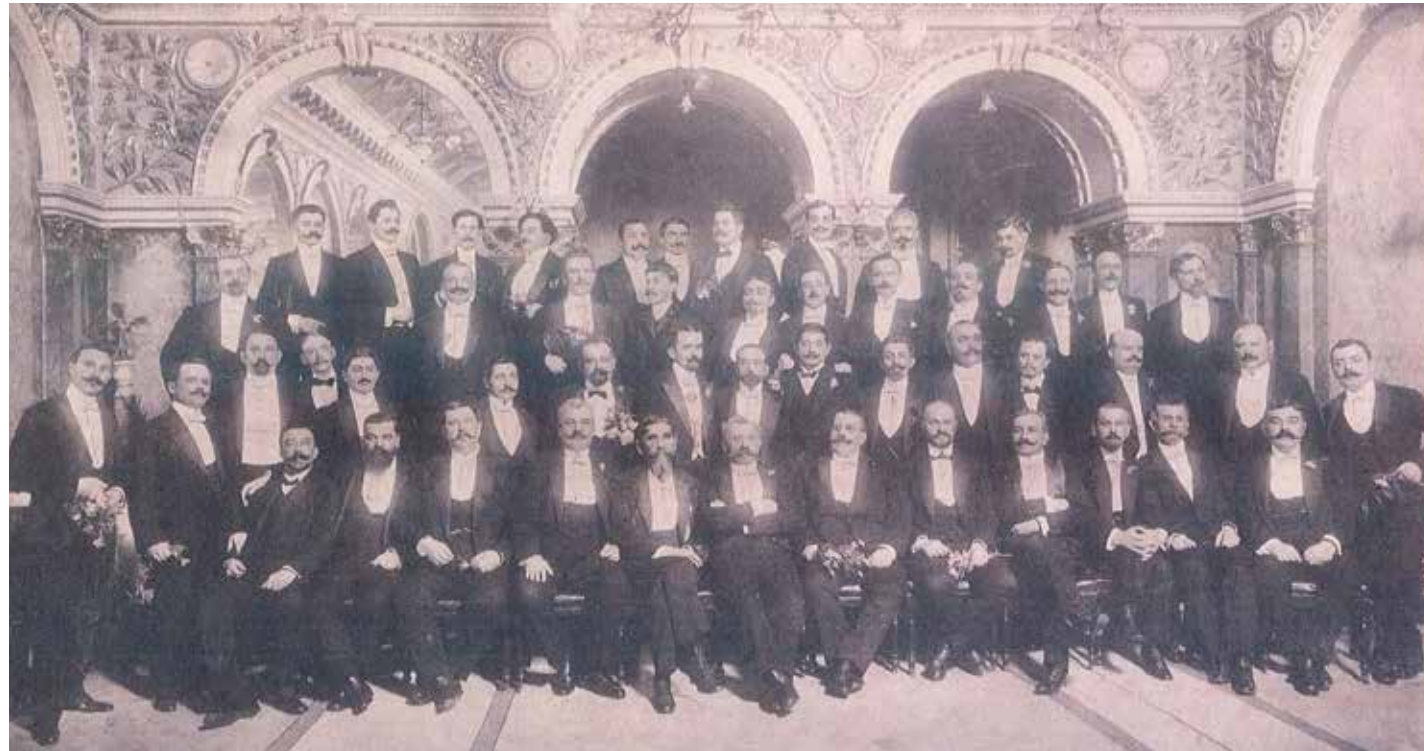
Avem datoria să facem cunoscute și respectate marile creații arhitecturale, dar și efortul considerabil al celor mulți, profesioniști, care au participat, alături de marile personalități, la edificarea orașelor și satelor noastre.

Avem datoria să fim creativi, obiectivi și cunoscători în promovarea excelenței în arhitectura românească, din grijă față de viitorul acestei bresle, dar, mai ales, pentru copiii noștri.

Avem datoria, nu numai să păstrăm tradițiile, dar să le și îmbogățim, să le studiem creativ, să descoperim excelența și valoarea și să aducem aceste valori fundamentale la vederea și cunoașterea publică.

Să profităm de șansa de a fi ÎMPREUNĂ, în aceste zile, la Sibiu, în baza uneia dintre cele mai iubite tradiții a arhitecților... Balul Arhitecților!

ANUL 2024 și ISTORIA ARHITECȚILOR ROMÂNI ÎN CIFRE ROTUNDE

Text: Gabriela TABACU

Dacă, la 1831, Regulamentele Organice prevăd, pentru prima oară în învățământul românesc, studiul arhitecturii, se împlinesc, iată, anul acesta 160 de ani de când Domnitorul Alexandru Ioan Cuza semnează „Regulamentul pentru organizarea Serviciului Corpului de Arhitectură alu Bastimentelor Civile”, o primă luare în considerație și încercare de organizare a corpului profesiei - spre a (re)înființa imediat apoi, la București, prin decretul domnesc publicat la 14 noiembrie 1864, „Școala de Ponți și Șosele, de Mine și Arhitectură”.

Dacă, de fapt, prima școală de arhitectură a fost creată de Societatea Arhitecților Români în toamna anului 1892, susținută fiind din fondurile acestui for vreme de 5 ani, funcționând ca școală particulară și scoțând chiar o primă promoție de „conductori de lucrări”, în 2024 se împlinesc 120 de ani de la înființarea Școlii Superioare de Arhitectură, instituție de învățământ superior de stat, independentă, dedicată învățământului de arhitectură. Cu o singură întrerupere, de trei ani (între 1915 și 1918, în vremea Primului Război Mondial), aceasta avea să funcționeze, mai mult sau mai puțin de sine stătător, așa cum bine știm, până azi.

Primul său director, în mod paradoxal, nu va fi un arhitect, ci un inginer - Ermil Pangrați. Acesta va conduce școala, cu dragoste enormă pentru profesia de arhitect, până în septembrie 1931, când își va pierde viața într-un accident stupid, deplâns de toți cei alături de care lucrase vreme de 27 de ani la întemeierea unui învățământ românesc de arhitectură pe măsura nevoilor unei tinere națiuni în plin elan de desăvârșire.

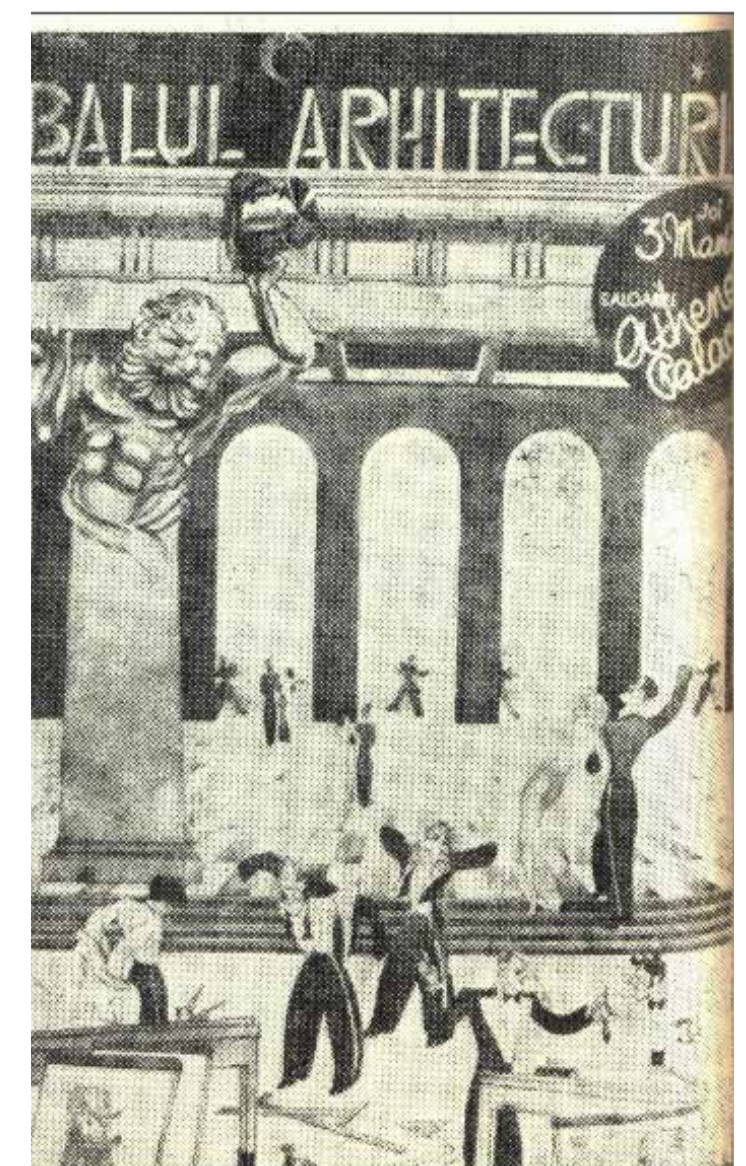
Dacă între 25 și 26 februarie 1916 se desfășoară la București, în saloanele Cervului Finanței, Comerțului și Industriei din Palatul Camerei de Comerț a României, lucrările „Primului Congres al Arhitecților din Toată Țara”, la 10 martie 2024 se împlinesc 100 de ani de la organizarea celui de-al II-lea Congres al Arhitecților Români, desfășurat în aceleași spații ca și precedentul. Acesta a fost, însă, cu adevărat, primul congres al tuturor arhitecților români, devenit posibil abia după Unirea de la 1918.

Congresul s-a desfășurat sub președinția arhitectului Grigore Cerchez. Președinte de onoare a fost numit inginerul Ermil Pangrați, directorul Școlii Superioare de Arhitectură. În vremea aceea, Societatea Arhitecților Români era condusă de arhitectul Ștefan Burcuș.

Dacă primul periodic românesc de arhitectură se datorează unui grup de entuziaști care, „sub bagheta” întreprinzătorului și energicului Ion Socolescu scot, la 1890, „Analele arhitecturii și ale artelor cu care se leagă”, publicație fundamentală pentru evoluția și imaginea corpului arhitecților români... Dar, la 18 februarie 2024, s-au împlinit 90 ani de când, într-o duminică de iarnă, își făcea apariția la București săptămânalul „Orașul”, pe a cărui manșetă se afla trecută cu emfază următoarea frază-program: „Luptă pentru realizarea orașului modern”...

Dacă revista „Arhitectura” apare la București în ianuarie 1906, „sub auspiciile morale și materiale ale Societății Centrale a Arhitecților Români”, promițând cu solemnitate „expunerea în imagini a activității neîntrerupte a corpului de profesioniști grupați în această societate, cari și-au propus a o alimenta cu ardoare, conștiință și săvârși astfel și o scumpă îndatorire de buni cetățeni”...

Text din 2004, actualizat pentru 2024

DE CE BALUL ARHITECȚILOR?

Text: Alexandru BELDIMAN

ORIGINILE

În 1991, Uniunea Arhitecților din România a celebrat 100 de ani de la înființarea Societății Arhitecților Români printr-o expoziție organizată la Sala Dalles, intitulată „Arhitectura românească în context european”. Printre capitolele puse în evidență de expoziție, unul se referea tocmai la nașterea acestei asociații, ce avusese loc la 26 februarie 1891, actul de constituire fiind semnat prin organizarea unui banchet la care au participat printre alții: Alexandru Orăscu, Ion Mincu, Grigore Cerchez, Ion și Toma Socolescu, Dmitrie Maimarolu, Alexandru Săvulescu. Banchetul Aniversar avea apoi să celebreze an de an fondarea Societății Arhitecților Români până în anii '40 când, mai întâi din cauza războiului și apoi din cea a comunismului, acest obicei civilizată și normal de a te întâlni cu confracții a fost întrerupt.

În expoziția de la Sala Dalles puteau fi văzute fotografiile membrilor fondatori, proiecte, realizări, diplome obținute la Paris sau Berlin, precum și fotocopia Albumului-menu al Banchetului, care celebra primul an de existență al Societății. Coperta fusese desenată de sculptorul Ioan Georgescu, iar pagina interioară de arhitectul Oscar Beniss.

MODELUL

În același an - 1991 - România participa pentru prima oară la Bienala de Arhitectură de la Veneția, aflată la a V-a ediție. Pavilionul României prezenta atunci - pe de-o parte moștenirea comunistă, ilustrată prin planuri și fotocopii privind demolările dezastruoase făcute în București în anii '80 - pe de alta, câteva proiecte realizate în cei aproape doi ani ce trecuseră din decembrie 1989. Erau prezenți între alții Ștefan Lungu și Marius Marcu Lapadat, comisari ai expoziției și majoritatea celor care expuneau: Dorin și Anda Ștefan, Vlad Gaivoronschi, Adrian Bold, Mihai Nuță, Florin Tănăsioiu, Dan Senciuc, Constantin Gorcea. Au mai fost prezenți, atrași de eveniment, Mariana Celac și Mihai Opreanu, dar și Feri Echeriu, Anghel Sargentis și Vasile Toch, veniți special de la Innsbruck, Atena și Edinburgh.

Vârsta membrilor delegației varia între 20 și ceva și 50 și ceva de ani. Arhitecți cu experiențe diferite și cu puncte

FOTO BALUL ARHITECȚILOR ROMÂNI, CERCUL MILITAR

de vedere diverse, au fost cu toții invitați de către organizatori la Recepția ce a avut loc la Giardini di Castello, în care se inaugurasă Bienala. Pentru cei care nu cunosc locul, trebuie să-și închipuie o superbă grădină plantată cu enormi copaci seculari, aflată pe marginea lagunei. Bienala avea loc în mijlocul verii, dacă nu mă înșel, în luna iulie. Zeci de mese rotunde, acoperite cu elegante fețe de masă, luminate cu lumânări puse în frumoase sfeșnice, făceau ca locul să devină feeric și misterios în același timp.

Trec peste meniul aflat la cote superlative, pentru a mă opri asupra atmosferei existente în acea seară, în acel loc. Trebuie spus că un eveniment ca Bienala de la Veneția atrage starurile de primă mărime ale breslei noastre - se aflau acolo, între alții - James Stirling, Richard Rogers, Peter Eisenman, Frank Gehry, Arata Isozaki, Hans Hollein, Rob Krier, Philip Johnson, Francesco dal Co și mulți alții pe care-i uit acum. Marile staruri sunt, sau se consideră, aproape fără excepție, mari artiști, de aici rivalități, gelozii, vorbe în doi peri despre confracții când nu sunt chiar critici acerbe, pe scurt, evident, există și excepții, se detestă cordial.

Nimic din toate acestea nu a transpărut la această Recepție. O atmosferă civilizată și normală în care oameni cu opinii diferite găseau modalitatea de a sta de vorbă, de a schimba idei, fără înverșunare. Marile staruri dansau cu dezinvoltură - îmi aduc aminte, pentru asiduitatea cu care erau prezenți pe ring, dar și pentru grația cu care evoluau, de James Stirling și Richard Rogers. Aveam în față o societate normală, cea pe care generația părinților noștri o apucase, în care astfel de întâlniri erau monedă curentă.

CONCLUZIA

Din punerea cap la cap a evenimentelor de mai sus s-a născut, în februarie 1992, Balul Arhitecților, ca semn al unei dorințe de normalitate...

Balul Arhitecților 2000

PROGRAMUL EVENIMENTELOR 2024

ZIUA 1 - ședința președinților structurilor teritoriale

Casa Artelor, clădire istorică care este din nou funcțională, după 4 ani de renovări. Inaugurată recent ca spațiu educațional și de cultură tradițională, a devenit primul centru de învățare, promovare și comercializare a obiectelor meșteșugărești de artă românească.

„Mii de copii din județul Sibiu și din toată țara vor putea participa începând din acest an la ateliere de meșteșugărit în cadrul Casei Artelor și vor descoperi arta tradițională românească, printr-un demers al Muzeului ASTRA din Sibiu de a asigura perpetuarea meșteșugurilor românești. Copiii vor interacționa cu meșteșugari și vor învăța să lucreze cu lemn, lut, vor învăța să picteze motive folclorice românești și să coasă ii și ștergare tradiționale.”

Un muzeu unic, **MUZEU-ATELIER-TIPOGRAFIE-SIBIU (MATS)**, inaugurat în septembrie 2022, în care familia arhitecților Delia și Tudor PETRESCU, inițiatorii și proprietarii acestui proiect unic și inedit, vor face o prezentare istorică a tipografiei și demonstrații practice pentru vizitatori. *„MATS este singurul muzeu privat și interactiv de tipografie din România; un muzeu viu, laborator școlar și școală de tipografie; zețarie ca la 1800, unde toate categoriile de vârstă, copiii, tinerii și adulții, sunt binevenite să tipărească ca pe vremea lui Johannes Gutenberg la prese rare și autentice pentru a descoperi arta și tehnica tipografică, cultura și istoria tiparului.”*

Centrul de Cultură Arhitecturală Sibiu al UAR - vernisajul expoziției de acuarelă arh. Ion Bârlădeanu.

Prin Contractul de administrare din 21.03.2017, Primăria transmite în favoarea UAR, cu titlu gratuit, dreptul de administrare a spațiului în suprafață de 50 mp, constând în două încăperi și două anexe. Spațiul restaurat și dotat găzduiește manifestări arhitecturale și artistice, seri culturale, expoziții, conferințe și mese rotunde cu prezentări foto-video ale arhitecților, ale artiștilor plastici, muzicienilor și literaților din Sibiu și din întreaga țară.

Centrul Cultural este și sediul redacției *Buletinului Informativ UAR online de Sibiu*, al cărui prim număr a fost lansat în 15 ianuarie 2013.

ZIUA 2

Program: Masa rotundă în **Biserica Evanghelică Fortificată Nemșa - Prezentarea componentelor fortificației (Annamaria NICOLAU, custodele monumentului - vicepreședintele Fundației BOLYAI, Cluj-Napoca). Biserica, turnul-clopotniță, Burghüterhaus Museum (Muzeu „Casa Clopotarului”).** Biserica Fortificată Nemșa, adăpostul ultimei scrisori a lui Stephan Ludwig Roth înainte de împușcare. Se crede că biserică fortificată a fost construită la începutul anilor 1400, însă clopotnița a fost realizată abia în 1869, an în care se demolează zidul de apărare, în locul căruia se construiește un zid mai simplu și mai scund.

De ce este Biserica Evanghelică Fortificată Nemșa o moștenire a lui Stephan Ludwig Roth?

Timp de 10 ani, istoricul și revoluționarul pașoptist Stephan Ludwig Roth a fost preot în biserica din Nemșa, între anii 1838-1848, după ce a fost înlăturat din învățământ pentru convingerile sale. În 1849 este acuzat de înaltă trădare și executat la Cluj-Napoca.

Biserica Evanghelică fortificată - Alma Vii - Prezentare Caroline FERNOLEND - președintele Fundației Mihai Eminescu Trust. Este un ansamblu de monumente istorice format din Biserica evanghelică fortificată, turn de poartă, turn-clopotniță, două turnuri, anexe.

Biserica săsească datează de la începutul secolului al XIV-lea, dar fortificația din jurul ei a fost ridicată aproape două secole mai târziu. La începutul secolului al XV-lea, biserica de tip biserică-sală de mici dimensiuni a fost fortificată prin supraînălțarea corului cu două etaje de apărare accesibile printr-o scară mobilă, ultimul susținut pe console de piatră profilate ce deschid între ele guri de smoolă. **Orga bisericii**, construită în 1840, este amplasată în capătul de vest al sălii, prilej cu care a fost ridicată și o mică anexă care îi găzduiește foalele.

În 1966 s-a încheiat o masivă restaurare, care a redat cetății aspectul inițial, înlăturând unele adăugiri moderne.

Proiectul **„Centrul de interpretare a culturii tradiționale Alma Vii - Reabilitarea și refuncționalizarea incintei fortificate”** a început în luna aprilie a anului 2015 și a fost implementat de către Fundația Mihai Eminescu Trust (MET) și partenerul său, Institutul Norvegian pentru Cercetarea Patrimoniului Cultural. Recepția lucrărilor desfășurate în decursul unui an pentru

restaurarea incintei fortificate a bisericii evanghelice din Alma Vii s-a făcut pe 29 august 2016. În 2019, Fondul Ambasadorial pentru Conservarea Obiectivelor Culturale al Departamentului de Stat a SUA a participat la finanțarea restaurării.

Biserica Evanghelică Sf. Margareta din Mediaș, locație cu triplă valență - loc de cult, monument de arhitectură, muzeu, minirecital de orgă. Edificiul este cunoscut, printre altele, pentru turnul său înclinat. Este una din cele mai importante biserici din Transilvania construite în stil gotic târziu.

Centru istoric Mediaș.

Cetatea a fost finalizată în anul 1534, perioadă din care datează și schimbarea titlaturii orașului din „villa” în „civitas”, statut care va rămâne acordat permanent Mediașului și avea trei porți principale de acces, întărite cu turnuri de apărare: Poarta Steingasser, poarta Zeckesch și Poarta Forkesch. În secolul al XVIII-lea, existau 19 turnuri și bastioane.”

ZIUA 3

Muzeul Tehnicii Populare înființat în anul 1963, de către o echipă condusă de Cornel Irimie. Ideea unui muzeu etnografic este însă mai veche, acest muzeu fiind o resuscitare a Muzeului Etnografic-Istoric al Românilor din Transilvania (fondat în 1905 și închis în 1950). Primul monument adus în 1963 în Dumbrava Sibiului a fost o moară hidraulică cu aducțiune inferioară. Muzeul a fost deschis publicului în 1967.

Muzeul se întinde pe 96 de hectare, este străbătut de 10 kilometri de alei de-a lungul cărora se găsesc peste 300 de clădiri.

BALUL – în Atriumul Centrum Bar RAMADA a avut loc BALUL, aflat la a 133-a ediție și pentru a doua oară în SIBIU, cu o participare de circa 200 persoane.

FOTO

Foto – **Soprana Anca Arnău și Ioan Armean, Lucian George PĂIȘ - (arhitect, pictor și muzician) - micro-recital de baterie și formația „MARAM”** (Shaun WILLIAMS/Jean Americanu - acordeon, Călin HAN - fluier, caval, tilincă, Ștefan VAIDA - voce)

Shaun Williams un american get-beget din Cincinnati, Ohio, care a ajuns în România pe urmele muzicii lăutărești.

Ștefan Vaida, restaurator. A salvat case de la distrugere sau maltratare, a participat la restaurarea multor clădiri de patrimoniu din Transilvania, alături de fratele său, Eugen Vaida - arhitect.

Călin Han este subofiter în cadrul Muzicii Militare a Academiei Forțelor Terestre din Sibiu, s-a născut la Cluj într-o familie de muzicieni. „Am ales să prezint oamenilor instrumentele noastre tradiționale... Ce este fascinant la aceste instrumente este că fiecare are o întrebuintare. Nimic nu este întâmplător în lumea satului.”

ECHIPA ORGANIZATOARE: Adriana TĂNĂSESCU & Mircea ȚIBULEAC (coordonatori)

Viorica ȚEPURE, Cristina BĂZDOACĂ, Cătălina NEAGU, Olimpia SULTANA, Răzvan HATEA și Vlad BRĂTULEANU (Foto), Raluca HAGIU (Filmare) și studenții arhitecți voluntari Andreea STAN, Oana TRIFAN, Larisa HĂȚIȘ și Cornel ȘIMON

GRAFICA CAIETULUI & TEHNOREDACTARE: Ana DONȚU

SIGLA BIENALEI - artistul sibian Ștefan ORTH

SE APROPIE CONCURSUL PENTRU PAVILIONUL ROMÂNIEI 2025

Text și foto: Emil IVĂNESCU,
Simina FILAT

DE CE SĂ PARTICIPI...

Câteva zile de la începutul lunii iunie, o parte a Pavilionului României la Bienala de Arhitectură de la Veneția 2023 „ACUM, AICI, ACOLO”, a fost găzduită de holul UAUIM.

Numai câteva zile, pentru a putea viziona una dintre cele mai inspirate și interesante participări ale României.

În curând, se va lansa Concursul pentru Bienala de Arhitectură de la Veneția din 2025.

Pe locuri... fiți gata... !

Emil Ivănescu

Din doi în doi ani, sondăm starea arhitecturii participând direct și activ la unul din cele mai importante evenimente mondiale, Bienala de Arhitectură de la Veneția.

Deși componenta arhitectură este relativ tânără în contextul istoric al Bienalei, în fiecare an, evenimentul atrage un public imens de profesioniști, oameni interesați de cultură, dar și public general.

A participa la Bienală înseamnă că reprezinti România și, de aceea, efortul tău prin proiectul tău și punerea lui în operă devin forme de diplomatie culturală și profesională pentru România, dar și pentru echipa ta.

Deși criticată, uneori, ca devenind prea birocratică sau prea amplă (sunt peste 100 de pavilioane și expoziții în toată Veneția), Bienala de Arhitectură rămâne un reper oficial internațional incontestabil, un fel de Mecca de Arhitectură, fie că vor unii să recunoască, fie că nu.

Concursul pentru expoziția curatorială a Pavilionului României este, de fapt, un proiect de antreprenariat cultural, diplomatic și de cercetare și mai puțin un concurs de design și amenajare tipic de arhitectură. Fiind un concurs în două etape, inițiatorii și organizatorii, Uniunea Arhitecților din România, Ministerul Culturii, Ministerul de Externe și ICR, doresc atât un proiect original, creativ, atractiv, cu impact, dar și unul posibil să fie realizat în condițiile existente pentru Veneția.

Este momentul când poți transmite un mesaj curatorial puternic, original, relevant atât pentru România, cât și pentru întreg mediul internațional. Cum faci acest lucru? Ține de tine și de echipa ta modul în care găsești tema, subiectul, ideea care să genereze totul. Aici ai o mare libertate. Poate că aici este și cel mai mare farmec al participării la Bienală: să găsești un mesaj în care crezi, un mesaj inspirațional.

Să participi la Bienală necesită un efort apreciabil, dar care te va forma ulterior în toată cariera profesională. În general, noi, ca arhitecți, gândim concepte, realizăm proiecte și urmărim șantierele astfel încât să se realizeze exact ce am proiectat. În cazul Bienalei, noi suntem și antreprenorii, noi cu echipa noastră. Efortul este mai mare - proiectul trebuie să iasă atât *foarte bine* la nivel de conținut, cât și *foarte bine* implementat.

Pe de altă parte, în cazul Bienalei, este și un efort de mentenanță - expoziția trebuie să funcționeze bine în fiecare zi, timp de 6 sau 7 luni - în fiecare zi trebuie aprins și stins totul. Conceptul și proiectul trebuie să răspundă, astfel, la această constrângere importantă. De fapt, sunt multe constrângeri. Dar multe pot fi transformate în premise creative.

De ce să participăm la Bienala de Arhitectură de la Veneția? **Poate, pentru că e o chestiune de datorie, dar, în primul rând, pentru că putem fi foarte creativi și putem implementa tot ceea ce am gândit.**

Simina Filat

Ce este impresionant la Bienala de la Veneția, mai ales în domeniul de arhitectură, este mesajul puternic pentru colaborare - a defini un proiect/un pavilion printr-o echipă, prin efortul comun al unor oameni de specialități diferite - arhitecți, designeri, artiști, cercetători, curatori etc.

Poate că la nicio Bienală efortul echipei nu este mai bine pus în valoare ca la Bienala de Arhitectură de la Veneția. Majoritatea pavilioanelor/proiectelor de arhitectură sunt ample eforturi de echipă, unele de cercetare, altele de interactivitate, altele care combină aceste direcții. Această dinamică de echipe și oameni, care se traduce în abordări diferite, este inspirațională.

De fapt, aceasta este valoarea Bienalei, un discurs pe o temă dată, cu foarte multe mesaje și idei din toate zonele lumii despre arhitectură. Ar trebui, de fapt, Bienala să încurajeze dialogul ideilor și mai puțin acordarea de premii și medalii, care de fapt restrânge mesajul și comunicarea. Accentul trebuie pus pe co-participare, pe co-creare, pe co-înțelegere.

Un alt aspect interesant al Bienalei sunt programele de activare și colaterale care însoțesc expozițiile oficiale. Desfășurându-se pe 6 luni de zile, ele au nevoie de acțiuni colaterale pentru interacțiuni constante cu publicul și pentru a detalia subiectul expus de fiecare. Sunt foarte multe modalități de a exprima idei prin expoziție și prin acțiuni. Practic, Bienala oferă în orice moment o sinteză a acestor abordări. Este nevoie însă de timp pentru o vizită, ceea ce în Veneția se găsește foarte greu!

Faptul că România are două spații de expunere, pavilionul Oficial din Giardini și Galeria ICR, este absolut impresionant, deși este greu pentru echipa de implementare. Avantajul principal este că România poate fi prezentată atât oamenilor care vin special pentru Bienală, dar și trecătorilor neinteresați de arhitectură sau cultură, atingând astfel un public numeros cum puține pavilioane au șansă.

Bienala de la Veneția rămâne un reper mondial pentru arhitectură și design, iar **efortul de a fi prezent aici și de a reprezenta România este tot ce contează.**

ORAȘ-MUZEU ȘI O EXPOZIȚIE ITINERANTĂ ÎN PREGĂTIRE

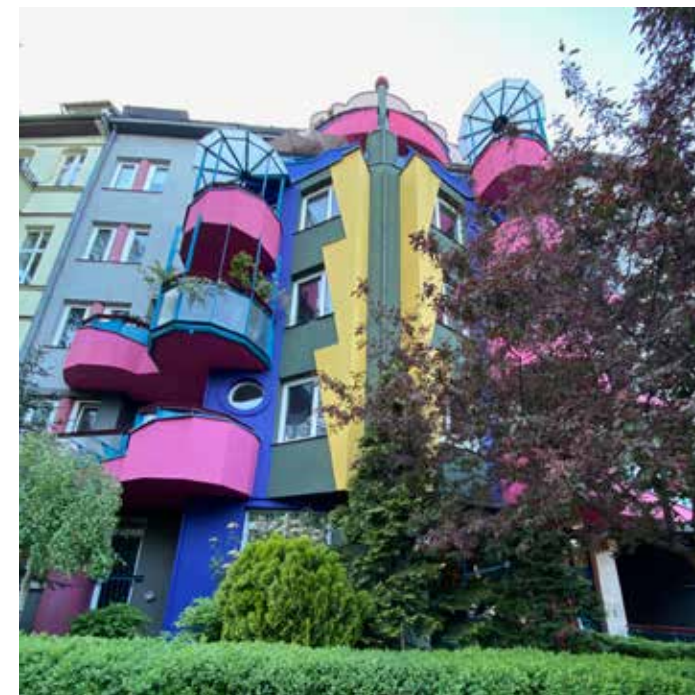
WROCLAW

Text și Foto: Maria DUDA

La o primă privire, pentru turistul care descalecă metaforic în piața centrală bordată de case cu timpane ornamentate și rotunjite de parcă ar fi turtă dulce locuibilă, Wrocław este un orașel delicat, ce își poartă istoria muzeificată la vedere. A doua privire contrazice însă, extrem de repede, orice așteptare de reproducere a vreunei rețete turistice - Wrocław este extrem de viu, de alert, inserându-și activ, natural și cu modestie prezentul autentic, în toate cotloanele.

Istoric, Wrocław a pendulat între regatele Poloniei, Boemiei, Ungariei, Imperiul Austriac, regatul Prusac și Germania, revenind Poloniei în 1945, la încheierea celui de Al Doilea Război Mondial. Influențele culturale ale diferitelor puteri care l-au administrat se întretes armonios prin spațiul public, care le leagă cu abilitate prin mobilier urban și accesibilitate continuă: construcții istorice, intervenții din perioada comunistă, restaurări și refuncționalizări, reconstrucții, noi construcții, artă urbană. Orice monumentalitate voită - turnul de 91 de metri al Bisericii Sf. Elisabeta, primăria, Hala Pieței Vechi, podul suspendat între turnurile Bisericii Sf. Magdalena - este îmblânzită prin apropierea paradoxală de scara omului, căruia i se pun la dispoziție mijloace de relaționare directă, de egalitate cu forța și reprezentativitatea monumentelor.

Reconstrucția fizică a reperelor orașului, repetată deseori de-a lungul timpului, nu face decât să le adauge straturi de noi semnificații în memoria colectivă. Nu este întâmplător astfel că o directivă a administrației este de a da spre folosință clădirile istorice abandonate către instituții culturale, care să le reanime deschizându-le publicului. Aparent, până când întreg fondul construit istoric nu este astfel reintegrat în viața orașului, se preferă să nu se construiască nicio clădire nouă cu funcțiune culturală.

Rețeaua de piețe publice și accesibilitatea pietonală incluzivă se extinde cu aceeași raționalitate a respectării scării umane și a conectivității la construit și natural și în afara zonei cetății, creând structura și farmecul întregului oraș. Este nu doar posibil, ci și confortabil să fie străbătut la pas, la umbră, trecând prin materialități diverse, cu locuri de stat, de contemplat, integrând maluri de râu și canale, păduri urbane, grădini publice, insule, poduri, într-o poveste contiguă.

În acest oraș își are sediul, într-o fostă mănăstire catolică, reconstruită în proporție de 70% după cel de Al Doilea Război Mondial, Muzeul de Arhitectură, singurul din Polonia care tratează istoria recentă (<http://ma.wroc.pl/en/about-museum/>). Fiind parte din rețeaua internațională DO.CO.MO.MO, muzeul găzduiește și organizează expoziții temporare tematice, conferințe, arii de studiu și arhiva documentării și conservării construcțiilor, siturilor și cartierelor mișcării moderne. Sala Romanică, biserica și prezbiteriul sunt principalele spații expoziționale, claustrul vestic este dedicat prezentărilor și conferințelor, claustrul estic și grădina interioară atelierelor educative sau evenimentelor private.

Având în pregătire anunțata expoziție *Litoral. Utopia posibilă*, dedicată arhitecturii și amenajării teritoriale a litoralului românesc al Mării Negre din perioada 1955-1989, în luna aprilie a acestui an, reprezentantul UAR și curatorul au participat la o vizită de studiu și de stabilire principală a unui acord de colaborare cu Muzeul de Arhitectură din Wrocław. Vizita și întâlnirea au fost facilitate de Institutul Cultural Român din Polonia, prin reprezentanta sa, doamna Sabra Daici. Din partea muzeului au participat directorul Michal Duda și vice-directorul Jolanta Gromadzka. Printr-o coincidență fericită, anul acesta arhitectura balneară a fost unul dintre subiectele amplu dezbătute local, atât în literatura de specialitate (revista *Herito* - nr. 51-52, *Healthy Places*) cât și în expozițiile temporare recente. Însă, cu toate că litoralul românesc a fost o destinație predilectă a turiștilor polonezi în anii '70-'80, arhitectura sa nu este un subiect cunoscut în Polonia. Prin urmare sunt multe aspecte cu caracter de noutate ce pot fi comunicate publicului local și care să întregască viziunea asupra intervențiilor comuniste de pe litoralul fostei Iugoslavii, Bulgariei, nordului Poloniei: alinierea la curentul global al modernismului, expresivitate locală, tehnici constructive, *micul lux*, relația litoralul experiment - sistematizarea orașelor. Posibila prezență a autorilor proiectelor, pentru prezentarea succintă a operei lor, mărturiile înregistrate și transcrise ale acestora oferă un caracter de unicitate expoziției, ce trebuie adus în prim-plan. De asemenea, însoțirea expoziției de o publicație cuprinzătoare a materialului documentat este absolut necesară.

Într-un oraș care își prețuiește istoria și locuitorul, în care frumusețea modestă este normalitate, sperăm și lucrăm să purtăm expoziția despre gândirea, proiectarea și realizarea litoralului nostru, ca parte a programului de schimb cultural româno-polonez, mediat de Institutele culturale respective. Așa cum am promis, vă ținem la curent și, între timp, vă recomandăm să parcurgeți numărul *Revistei Arhitectura* ce (re)deschide subiectul litoralului: *Betoane de nisip*.

Sala Romanică- sala mică de expunere

Zona balcon a sălii mari (prezbiteriu)

Biserica - sala mare de expunere

LOGROÑO

Text și Foto: Cristia CHIRA

SPANIA ȘI FESTIVALUL SĂU DE ARHITECTURĂ „CONCÉNTRICO”

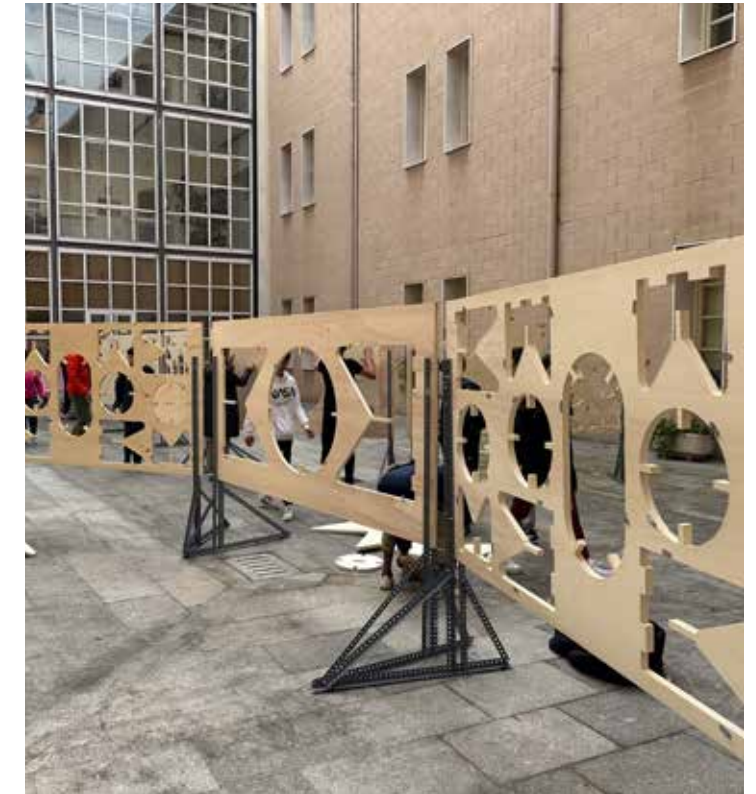

Logroño, capitala regiunii viticole La Rioja din nordul Spaniei, este un oraș mic, cu circa 200.000 de locuitori. Poziția geografică îl plasează la intersecția unor rute comerciale și culturale istorice, la aproximativ 330 de kilometri nord-vest de Madrid și 150 de kilometri sud de Bilbao.

Dacă trebuie să ajungi în Logrono, fără să ai foarte multe informații despre oraș, nu pare neapărat o alegere turistică fabuloasă. Un orașel micuț în mijlocul Spaniei, care nu este neapărat celebru pentru ceva anume. Dar, pe măsură ce îl descoperi, lucrurile încep să stea altfel, mai ales pentru un arhitect.

Orașul este un exemplu remarcabil de integrare a patrimoniului istoric cu dezvoltarea urbană contemporană.

În centrul istoric al orașului, străzile înguste și pietruite sunt mărginite de clădiri cu fațade tradiționale, multe dintre ele datând din Evul Mediu și Renaștere. Catedrala Santa María de la Redonda, cu cele două turnuri impunătoare, este un punct focal arhitectural, exemplificând stilul baroc cu detalii ornamentale bogate. De asemenea, Biserica San Bartolomé, cu influențe gotice, este un alt exemplu de patrimoniu bine conservat.

Logroño nu este doar un oraș ancorat în trecut; modernismul și arhitectura contemporană și-au găsit și ele locul. Mai multe clădiri de referință pentru arhitectura modernă împânzesc orașul. Celebra Stație Intermodală din Logroño care se desfășoară sub un acoperiș verde care redă orașului spațiul urban verde sub forma unui parc, clădirea Primăriei Logrono proiectată de Moneo, Centrul Cultural la Rioja, o clădire din secolul al 16-lea proiectată de arhitectul local Jesús Marino Pascual și transformată într-un centru cultural al secolului de secol 21, noul sediu al firmei Bosonit proiectat de Kengo Kuma, clădire aflată încă în construcție.

Intervențiile noi pe clădirile vechi sunt foarte atent executate. Majoritatea din metal, cu atenție la detalii, se potrivesc perfect pe zidurile de piatră ale clădirilor existente.

Un alt aspect notabil al orașului este atenția acordată spațiilor publice și peisagisticii urbane. Paseo del Espolón este o promenadă elegantă, flancată de arbori și statui, oferind un spațiu de relaxare pentru locuitori și turiști. Parcul de la Grajera, situat la marginea orașului, este un exemplu de integrare a naturii în viața urbană, oferind oportunități pentru activități recreative într-un cadru natural.

Majoritatea spațiilor centrale sunt pietonale, iar accesul auto este limitat.

În zonele principale de promenadă apar, din loc în loc, dale metalice ștanțate cu imaginea monumentelor și a clădirilor importante ale orașului.

Logroño este vestit pentru vinăriile sale, care reprezintă o combinație unică de tradiție și inovație. Multe dintre acestea au fost proiectate de arhitecți renumiți, precum Santiago Calatrava, Frank Gehry, Zaha Hadid...

În ultimii ani, Logroño a făcut pași semnificativi în direcția sustenabilității urbane. Planurile de reamenajare a cartierelor includ soluții verzi și ecologice, iar proiectele de restaurare a clădirilor istorice includ tehnici moderne de economisire a energiei și resurse regenerabile.

Unul dintre cele mai importante evenimente ce se desfășoară în Logroño este deja celebrul festival Concentrico.

Concéntrico, Festivalul Internațional de Arhitectură și Design din Logroño, este un eveniment anual care transformă orașul într-un epicentru al creativității arhitecturale.

Fondat de Javier Peña și organizat alături de instituții publice și private, festivalul Concéntrico a prezentat, în 10 ani, peste 100 de instalații și pavilioane construite, plasând Logroño, Spania, pe harta circuitului de arhitectură, aducând împreună arhitecți și designeri emergenți care au libertatea să experimenteze în spațiile publice ale orașului spaniol.

Festivalul Concéntrico se remarcă prin instalațiile și intervențiile sale urbane amplasate în diverse spații ale orașului. Acestea creează un dialog între arhitectură și spațiul public, provocând percepțiile tradiționale și explorând noi modalități de utilizare a spațiilor urbane. De la pavilioane temporare la structuri interactive, fiecare ediție a festivalului aduce un suflu proaspăt și inovator în peisajul urban al Logroño.

Un aspect esențial al Concéntrico este colaborarea între arhitecți, designeri și artiști locali și internaționali. Festivalul încurajează participarea activă a comunității, creând un sentiment de apartenență și coeziune socială. Această colaborare interculturală și interdisciplinară nu doar îmbogățește experiența festivalului, dar și contribuie la dezvoltarea unui dialog global în domeniul arhitecturii și designului urban.

Fiecare ediție a Concéntrico este ghidată de o temă specifică care adresează provocările contemporane ale arhitecturii. Temele

abordate includ sustenabilitatea, reutilizarea spațiilor și inovația în designul urban. Prin aceste teme, festivalul nu doar că atrage atenția asupra problemelor actuale, dar și oferă soluții creative și viabile pentru un viitor urban sustenabil.

Concentrico 10, ediția din 2024, și-a propus o transformare semnificativă, dedicată explorării viitorului orașelor și împărtășirii învățămintelor acumulate despre procesele urbane, a adus un program amplu cu 21 de intervenții, întâlniri și activități în care au fost implicați peste 100 de profesioniști din 20 de țări.

Proiectele explorează renaturalizarea spațiilor publice, reinterpretarea metodelor tradiționale și vernaculare de arhitectură pentru a îmbunătăți confortul termic al orașelor, reutilizarea materialelor industriale sau textile din ediții anterioare în noi contexte, și revigorarea conceptului de locuință sub privirea unei statui ecvestre.

La concursul, organizat pentru instalațiile care au participat la festival, au fost depuse 625 de proiecte ale arhitecților din 44 de țări. Proiectele au fost expuse pe perioada festivalului la sediul Colegiului Oficial al Arhitecților din La Rioja.

Pe toată perioada festivalului evenimentele se succed organizat, mutând participanții dintr-un loc de desfășurare în altul. Tot orașul e viu și în mișcare. Pe lângă evenimentul în sine și programul său apar acțiuni organizate de locuitori care vin să întregască peisajul urban și social. În 10 ani, evenimentul a crescut ca dimensiuni și vizibilitate, odată cu el crescând și vizibilitatea orașului.

Astfel, Logroño este un oraș care reușește să păstreze echilibrul între trecut și viitor, între tradiție și inovație. Bogata sa moștenire arhitecturală și angajamentul față de dezvoltarea modernă fac din Logroño un exemplu remarcabil de oraș care evoluează constant, fără a-și uita rădăcinile. Festivalul Concéntrico adaugă o dimensiune suplimentară acestei dinamici, transformând orașul într-un laborator de arhitectură și design în aer liber.

Pentru un arhitect, Logroño și Concéntrico reprezintă o sursă constantă de inspirație și o oportunitate unică de a vedea cum diverse stiluri și abordări arhitecturale pot coexista și colabora pentru a crea un mediu urban vibrant și dinamic. Logroño nu este doar un oraș de vizitat, ci și un loc de învățare și explorare continuă în domeniul arhitecturii.

„CONCÉNTRICO”

„FÂNTÂNA” ARHITECTULUI CORVIN CRISTIAN

Institutul Cultural Român de la Madrid și Uniunea Arhitecților din România sprijină participarea instalației „FUENTE”/„FÂNTÂNA”, semnată de arhitectul Corvin Cristian, la cea de-a 10-a ediție a Festivalului Internațional de Arhitectură și Design Concéntrico.

Evenimentul se va desfășura în perioada 25 aprilie - 1 mai 2024, în orașul spaniol Logroño, regiunea La Rioja. Conceput ca o contemplare a mediilor urbane în schimbare și o oportunitate de a împărtăși idei despre aceste procese, Festivalul Internațional de Arhitectură și Design Concéntrico încorporează noi formate pentru a angaja un public mai larg și pentru a explora timpul ca un catalizator pentru schimbarea designului urban și social.

Anul acesta, arhitecții și designerii invitați propun o mare varietate de abordări, de la renaturalizarea spațiilor publice, reinterpretarea metodelor vernaculare, reutilizarea materialelor din edițiile anterioare, până la crearea de noi proiecte prin mișcare sau contestarea conceptului de locuire.

Proiectul realizat de arhitectul Corvin Cristian pentru Concéntrico 10 este o fântână circulară cu un element jucăuș în centru, o compoziție de oglinzi convexe (asemănătoare cu cele din trafic) înfățișând o figură zoomorfa care ar putea fi o caracatiță, dar și un extraterestru sau altă ființă fantastică. Apa iese din „ramuri” sau „brațe”, dintr-o multitudine de jeturi mici. Oglinzile se rotesc pe axe, astfel încât oamenii să poată vedea reflexia în mișcare a mediului urban, a activităților sociale și, de asemenea, a lor înșiși, ceea ce îl face interactiv într-un mod vizual hipnotic. Sursa este compactă și se poate încadra cu ușurință într-o locație permanentă, depășind natura sa temporară. Permanența este cea mai bună sustenabilitate.

Fântâna realizată de Corvin Cristian este localizată în Piața Amos Salvador din Logroño, la începutul străzii Portales, chiar lângă centrul vechi al orașului.

„«Fântâna» lui Corvin Cristian ne transportă într-un imaginar colectiv care construiește orașul și ne permite să confirmăm oportunitățile pe care instalația sa le conferă spațiilor publice”, declară Javier Peña-Ibáñez, directorul festivalului Concéntrico.

„M-a bucurat invitația de a participa la a X-a ediție a festivalului Concéntrico și sunt nerăbdător să fiu prezent la evenimentele de deschidere de la Logroño. Instalația noastră este dedicată spațiului public, o fântână ce se dorește o forță ordonatoare, «concentrică», nelipsită în orice spațiu public de succes. Apa are o capacitate de a agrega oamenii în jurul ei, de a facilita socializarea și interacțiunea. Este o instalație de mici dimensiuni, potrivită pentru piețe publice medievale sau contemporane. Dimensiunile sale reduse o fac ușor de relocat și, deci, cu un

potențial de utilizare permanent, nu doar în cadrul festivalului temporar. Mulțumesc ICR Madrid pentru invitație și participarea în realizarea acestui proiect” - arhitect Corvin Cristian.

Corvin Cristian (n. 1973) este un arhitect și designer de interior care și-a început cariera ca scenograf și art director pentru producții de film internaționale. Ulterior, a devenit cunoscut în special pentru designul de baruri și restaurante cu mare vizibilitate, care au avut o influență majoră asupra percepției designului în România. Activitatea sa acoperă o zonă largă, de la arhitectură și design interior, până la design de obiect și identitate grafică. Corvin, fie individual, fie ca parte dintr-o echipă de arhitecți, a câștigat numeroase premii și nominalizări la concursuri locale și internaționale, atât pentru design de interior, cât și pentru design de obiect sau light design (Bienala de Arhitectură București, Anuala de Arhitectură, Restaurant and Bar Design Awards, World Interior News, SIT Awards, FRAME Awards, Lighting International Awards, Dezeen Awards etc.), iar lucrările studioului fondat de el, Corvin Cristian Studio, au fost publicate în presa de specialitate de pe întreg globul și au câștigat numeroase premii. Corvin Cristian este membru al Ordinului Arhitecților din România.

Festivalul Internațional de Arhitectură și Design Concéntrico prezintă 21 de instalații realizate de designeri și arhitecți, pe lângă alte câteva inițiativă și explorări. În afara celor 21 de intervenții, Concéntrico 10 oferă un program extins de activități și întâlniri care vor reuni peste 100 de profesioniști din 17 țări în Logroño și care vor plasa din nou capitala regiunii La Rioja în referința internațională pentru reflecție asupra mediului urban și a orașului, cu idei, proiecte și soluții pentru a avea spații mai durabile, atractive și practice.

(Text preluat din „Jurnalul”)

Text: Magdalena Popa BULUC

EXPOZIȚIA
„LA MUJER QUE SOY.
7 ARQUITECTAS
RUMANAS Y SUS
OBRAS”

Text și Foto: Cătălin D.
CONSTANTIN

TOATE DRUMURILE DUC LA
SANTIAGO DE COMPOSTELA

Am scris la un moment dat despre arhitectura imaginară. Imaginară nu în sensul în care aceasta ar fi inventată și n-ar avea corespondent în realul concret. Știi unele orașe și monumentele lor înainte de a le vedea, ai deja o imagine a felului în care ele arată, și le închipui și îți construiești o reprezentare mentală a spațiului lor înainte de a ajunge acolo. Pentru că citești despre ele, pentru că le vezi indirect în zeci de filme, gravuri, picturi ori sute de cărți poștale. Roma și Atena, Paris sau Veneția. Desigur, întâlnirea cu orașele concrete și arhitectura lor reală produce reconfigurări a ceea ce știi și ale spațiului arhitectural imaginat. Paradoxal, reprezentarea imaginară a unui spațiu capătă în sine drept de realitate, devine puternică prin repetare, fiind cea care modelează, inevitabil, realul care a generat-o. Vedem la fața locului ceea ce deja știm. Corectăm, văzând, ceea ce deja știam. Fenomenul, psihologic vorbind, e mai complex decât pare la prima vedere.

Din Evul Mediu timpuriu și până acum, milioane de pelerini s-au îndreptat către Santiago de Compostela, tocind milioane de încălțări, dar ridicând la rang de simbol sacru drumurile care duc către orașul din nordul Spaniei, astăzi capitala administrativă a provinciei Galicia. Toate drumurile au dus și duc la Santiago de Compostela. Orașul, astăzi pe lista patrimoniului mondial UNESCO, e cel mai cunoscut loc de pelerinaj al Europei catolice. În primăvara acestui an și drumurile arhitecturii românești au dus spre Santiago de Compostela. Ale arhitecturii acordate la feminin, pentru că la Santiago de Compostela a poposit, într-o nouă itinerare spaniolă, expoziția „La mujer que soy. 7 arquitectas rumanas y sus obras”. Curatoarea expoziției este arh. Ileana Tureanu, președintă a UAR, iar expoziția a

fost gândită cu trei ani în urmă, pentru a celebra împlinirea unui veac de arhitectură realizată de femei născute în România. În Spania, expoziția a fost anterior prezentă la Logroño, Sant Ander și la Bilbao. La Santiago de Compostela vernisajul a avut loc, simbolic, pe 8 martie 2024, iar expoziția a putut fi vizitată până pe 8 aprilie. Proiectul a fost organizat în capitala Galiciei de Institutul Cultural Român din Madrid, în parteneriat cu Universitatea din Santiago de Compostela, Colegiul Arhitecților din Galicia și cu sprijinul Consulatului General al României la Bilbao.

Cu adevărat spectaculos e spațiul care a găzduit expoziția - biserica Universității, *Igrexa da Universidade*, cum e numită în galiciană (în Galicia se vorbește, alături de spaniolă, galiciană, o limbă romanică mai degrabă apropiată de portugheză). Biserica a fost construită în 1767 de iezuiți, în stil baroc, pentru a deveni câțiva ani mai târziu biserică a Universității. E folosită astăzi exclusiv ca spațiu de expoziții și concerte și se află într-una dintre cele mai frumoase și intime piețe ale orașului vechi, Praza de Mazarelos, umbrită de copaci seculari, lângă clădirea impresionantă, de secol XVIII, a Facultății de Geografie și Istorie. Pentru istoria arhitecturii din Galicia, biserica reprezintă un reper și a fost descrisă și studiată de istoricii de artă. Fațada uimește prin simplitate și aparenta lipsă de decorații, până acolo încât, deși ridicată în plin baroc, a fost socotită o primă manifestare, o anticipare a clasicismului în Galicia. Cu adevărat baroc e interiorul, iar sfinții baroci din lemn policromat ai altarului au privit timp de o lună, fără reținere, la 7 femei din România. Printre ele, o regină. Regina Maria, cea dintâi femeie devenită membră a Academiei de Arte Frumoase din Paris, a patronat simbolic expoziția despre arhitectele din România, pentru că a creat un climat favorabil dezvoltării arhitecturii românești și prezenței femeilor în domeniul artelor.

Conceptul expoziției (însoțită de un catalog în limba spaniolă, cu o grafică foarte elegantă) a fost interesant, pentru că planșele au fost amplasate pe două axe: planșe cu volum și „grosime”, dispuse pe panouri verticale, dar și planșe de dimensiuni mari, expuse orizontal, paralel cu pavimentul bisericii-spațiu expozițional, în așa fel încât puteau fi privite de sus. Arhitectura modernă a ultimului secol românesc despre care a vorbit expoziția a intrat în dialog contrastiv cu arhitectura istorică a spațiului în care a fost găzduită.

Cronologic, expoziția a fost formată din trei secțiuni: începuturile - perioada interbelică, perioada socialistă și perioada contemporană. Începuturile au fost ilustrate prin activitatea primei românce care a absolvit, în 1919, Facultatea de Arhitectură, Virginia Andreescu-Haret, precum și prin creația arhitecturală a Henrietei Delavrancea-Gibory.

Perioada socialistă a fost reprezentată de activitatea Ioanei Grigorescu, arhitectă cu destin special, care și-a dedicat viața conservării patrimoniului construit din România, în primul rând restaurării mănăstirilor și bisericilor cu fresce exterioare din Bucovina.

Expoziția de la Santiago de Compostela a prezentat activitatea a trei arhitecte române din perioada contemporană. Eliza Yokina, Silvia Demeter-Lowe și Ilinca Păun Constantinescu.

Finisajul expoziției a avut loc pe 8 aprilie, în cea mai frumoasă sală de conferințe a Universității din Santiago de Compostela, Parafino, și a însemnat o serie de conferințe și un concert, susținut de Anca Smeu, prim-violonistă a Orchestrei Filarmonice din Galicia, Ionela Ciobotaru (violă) și Haruna Takebe (pian), membre ale Filarmonicii Regale din Galicia.

Prelegerea principală a fost, desigur, a arh. Ileana Tureanu, care a vorbit despre cele 7 personaje feminine ale expoziției. În prezentare a adăugat o a opta arhitectă: născută la București, Margarita Brender Rubira a realizat, prin activitatea ei profesională, o conexiune specială între România și Spania. În 1962, Margarita Brender Rubira avea să devină prima femeie care primea titlul de arhitect în Catalonia. Se născuse în 1919, anul în care, în România, prima femeie absolvise arhitectura. Printr-un simplu joc al coincidențelor simbolice, exact în aceeași perioadă cu finisajul expoziției, o echipă a *Revistei Arhitectura* se afla la Barcelona pentru a fotografia arhiva Margaretei Rubira și a realiza un interviu cu nepoata acesteia.

Despre arhitectura feminină din Galicia au vorbit Mercedes Rosón Ferreiro, din partea Universității din Santiago de Compostela, Luis Gil, responsabilul Área de Cultura Colexio Oficial de Arquitectos de Galicia, și Ángel Cid, președintele Colegiului Arhitecților din Santiago. Pentru a ritma cu spațiul sacru care a găzduit expoziția, eu am povestit despre modul în care, pornind de la o geografie sanctificată, se construiau altădată așezările în Balcani.

Am început această cronică a expoziției „*La mujer que soy. 7 arquitectas rumanas y sus obras*” cu o introducere despre arhitectura și orașele imaginare pentru că mi-a rămas în mod special întipărit în memorie un detaliu, o amintire scăpată printre rânduri, din prezentarea susținută de arh. Ileana Tureanu, care a povestit publicului spaniol că, în adolescență, a primit cadou de la lingvistul Iorgu Iordan o carte despre Camino de Santiago. Atunci a citit-o cu fascinație și a mai dat doar recent de ea în bibliotecă, exact când se hotărâ să plece spre Spania. Evident lucru, când citea cartea, niciun drum nu putea duce din România la Santiago de Compostela. Erau anii comunismului și orașele vestice puteau fi doar orașe imaginare.

FOTBAL PENTRU POPOR

Text: Șerban ȚIGĂNAȘ

STADIOANELE, TEMPLELE PREZENTULUI

Când vorbim despre sport, vorbim despre mișcare și sănătate pentru fiecare dintre noi, despre performanță și carieră ale unor atleți pe care îi cunoaște și admiră toată lumea și despre spectacolul care poate atinge uneori dimensiuni memorabile. Este, practic, imposibil să ne imaginăm lumea contemporană și chiar civilizația umană fără sport. Ritmurile vieții conțin evenimentele sportive, campionate, cupe, turnee, olimpiade. Am văzut ce a însemnat campionatul european de fotbal pentru români în anul acesta, ca energie investită. De aici a venit și ideea pentru acest text.

CATEDRALELE SECOLULUI AL XXI-LEA - RECIPIENTE ALE PASIUNII ȘI EMOȚIEI

A numi stadioanele **catedrale** poate părea exagerat, totuși, două sunt rațiunile pentru care cred că și această comparație simbolică are sensurile ei. Stadioanele sunt locurile care adună oamenii interesați să participe la evenimentele de acolo în numărul cel mai mare. Nu există alte tipuri de clădiri, alte programe de arhitectură care să primească mai mulți oameni simultan, concentrați pe ceea ce se întâmplă în locul spre care sunt orientate toate tribunele. Această primă dimensiune a stadioanelor, determinată de numărul spectatorilor, duce la a doua caracteristică care le este proprie, dimensiunea clădirilor și a lucrărilor de amenajare necesare pentru a le pune în context. Dimensiunile sunt atât de mari încât, pe orice plan sau fotografie aeriană a unei localități, stadionul se distinge dintr-o privire prin forma mare, regulată, dreptunghiul verde și poate pistele de alegare, de obicei de culoarea zgurii roșii, chiar și atunci când sunt din

materiale sintetice. Da, stadioanele sunt adevărate recipiente ale emoțiilor, așteptărilor, dezamăgirilor, revoltei sau satisfacției maxime. Poate și acum putem să ne gândim la două situații distincte, ambele foarte puternice. Atunci când cei din stadion se împart în două tabere, fiecare susținând culorile echipei proprii, de obicei gazdele și oaspeții, meciul din teren se extinde în tribune, nelăsând pe nimeni neutru. Atunci când, pe teren, evenimentul este de altă natură, când artiștii oferă tuturor un același spectacol sau când se celebrează un mare eveniment care nu pune în opoziție cele două echipe, națiunile, cluburile și sportivii care aleargă individual după recorduri, e altfel, toți sunt animați de aceleași satisfacții. Diferă poate intensitatea lor pentru fiecare și modul de a le primi și a se manifesta. Ce ne adună pe stadioane? Tot două sunt și răspunsurile la această întrebare. Ne interesează spectacolul oferit de protagoniștii din teren, dar și cel al publicului din tribune. Ovațiile, vuietul dezamăgirilor, scandările, imnurile, iar uneori vorbele grele spuse pe stadion din mii de glasuri sunt inegalabile prin stările pe care le oferă. Stadioanele sunt fără îndoială uriașe recipiente de viață. Mai e ceva important. Acolo nu mai contează deloc cine suntem și de unde venim atât timp cât purtăm aceleași culori sau îndrăgim aceiași artiști.

ARHITECTURA MARILOR STADIOANE - ASEMENEA ZGÂRIE-NORILOR

Dacă fleșele și minaretele, domurile și turnurile de apărare se vedeau de la distanță, apropiindu-te de cetăți, orașe și porturi, fiind semnătura vedutelor respective, stadioanele se percep din aer, la survolaje, de pe înălțimi și de la etajele cu vedere departe ale orașelor contemporane. Clădirile importante aveau turnuri care purtau simbolurile și ceasurile care măsurau timpul sau clopotele care anunțau ritmurile. Stadioanele au lumina instalațiilor de nocturnă care scapă în sus, pe cer, atunci când spectacolul e în toi. Iată de ce stadioanele sunt asemenea zgârie norilor, vizibile de la distanță, repere ale orașelor. Totuși, spre deosebire de zgârie nori, care concurează și se tot adaugă unei siluete urbane schimbătoare, chiar dacă într-un oraș mare apar și coexistă mai multe stadioane, fiecare dintre acestea este singur în locul în care se așază.

Stadionul Cluj Arena din Cluj-Napoca

UN PROGRAM ÎN EVOLUȚIE

La început, stadioanele erau compuse din terenul de joc, eventual piste pentru atletism și câteva locuri în tribune, nu foarte multe, de obicei, într-o structură din lemn, ca o casă. Pe măsură ce atracția pentru jocuri a crescut, numărul de locuri a crescut și el, și tribunele au început să contureze inele complete sau aproape complete. Pentru noile stadioane care apăreau, locurile disponibile erau doar la periferia orașelor, acolo unde se puteau alocă terenuri de mari dimensiuni sau chiar constitui ansambluri, în parcuri sportive. Soluția cea mai simplă era cea a realizării unui val de pământ pentru formarea incintei gradenelor și eventual a unei construcții etajate pentru zona vestiarelor, cu tribuna principală deasupra, protejată de o copertină. Timpul a adus o istorie recentă a fotbalului, care a făcut din stadioane locul în care se adună mult mai mulți oameni decât suporterii unei echipe. Fotbalul a devenit o religie atât în Europa, cât și în America de Sud, și câteva stadioane au depășit importanța pe care o aveau odinioară arenele pentru luptele cu tauri, din lumea hispanică și franceză. Reinventarea jocurilor olimpice în epoca modernă a contribuit și ea la elanul stadioanelor, care și-au ocupat locul în marile capitale ale olimpiadelor. Acestea nu puteau să înceapă și nici să se încheie fără o ceremonie spectaculoasă și o defilare a sportivilor, asupra cărora tronau simbolic flacăra nestinsă și cele cinci cercuri colorate. Evoluția stadioanelor a fost marcată de crearea de volume din ce în ce mai ample, cu spații pentru sportivi și public din ce în ce mai generoase. Atât hipodromurile britanice, cât și stadioanele americane pentru jocurile în aer liber care au câștigat lumea nouă, baseballul și fotbalul american, au avut ceva de oferit marilor stadioane de fotbal. Restaurantele panoramice, casele de pariuri, zonele pentru oficiali și cei care mai târziu au fost numiți VIP și chiar VVIP, au căpătat amploare. *Maracana*, 1950 (Ramos, Galvao, Feldman, Valdetaro, Azevedo și Dias Carneiro), în Rio de Janeiro, renovat în 2000, 2006 și 2013, a devenit un fel de templu al templelor, cu o capacitate uriașă care datorează mult apariției monștrilor sacri ai fotbalului, precum Pele.

Stadioanele au început să adauge funcțiuni reprezentative, să tezaurizeze istoria prin cupele câștigate, să construiască altare și să devină muzee vii. *Wembley* (Foster and Partners), *Parc de Prince*, 1897, renovat în 1932, 1972, 2016 (Taillibert, Teimouri) sau *Camp Nou*, acum *Spotify Camp Nou*, din 1957 (Mitjans, Soterias) extins în 1962, 1994 și renovat pentru 2026, devin templele comunităților și, uneori, ale națiunilor. Arhitecții se simt provocați cu fiecare impuls al unui nou ciclu

Stadionul Maracanã din Rio de Janeiro

Stadionul Wembley din Londra

Stadionul Parc des Princes din Paris

Stadionul Allianz Arena din München

Stadionul Național din Beijing (Cuibul de Pasăre)

Stade de Suisse Wankdorf, stadion din Berna

Centrul de Natație din Londra

olimpic sau al mondialelor de fotbal. *Alianz Arena* din 2002 (Herzog și De Meuron), din München sau *Cuibul de pasăre* din Beijing, din 2008 (Herzog și De Meuron), arată potențialul iconic al marilor stadioane. Ele se vizitează la fel ca muzeele sau catedralele. Nici un oraș mare, mediu sau mai mic și nici chiar o comună mai răsărită nu mai trăiește o viață completă fără stadion, sau măcar un teren de fotbal cu o tribună scheletică, dar care e numit astfel. Orașele desemnate să devină gazde de olimpiade sau campionate mondiale fructifică oportunitățile de finanțare a noilor temple. O adevărată competiție pentru a prinde această șansă funcționează de mai multe decenii, până când a apărut sindromul stadioanelor subutilizate, prea scumpe, care nu pot menține ritmul de activități la nivelul excepțional al unui eveniment unic, ca o mare finală. Noua teorie pentru stadioane presupune ca ele să fie rentabile atunci când nu sunt evenimente cu tribunele pline. Programul se îmbogățește cu hoteluri atașate, magazine, săli de ședințe și birouri de închiriat pentru marii sponsori și multe altele. Unele devin adevărate huburi de transport, cu stații de tren, gări și autogări, capacități mari de parcare. Prima

mare suprafață cu panouri fotovoltaice pe care am văzut-o a fost acoperișul *Stadionului din Berna*, din 2005 (Marazzi). Tot acolo erau înglobate în clădire o școală sportivă și un hipermarket. Stadionul evolutiv, un concept bazat pe creștere și completare în timp, pe măsură ce apar finanțările pentru diferitele componente, capătă, în mod spectaculos, după dezastrul Olimpiadei de la Atena din 2004, un alt tip aflat la polul opus: stadionul involutiv. Eu l-am denumit așa, pentru că, de fapt, conceptul este acela de a realiza un stadion olimpic care are o componentă demontabilă, dând posibilitatea de a reduce capacitatea tribunelor, după marile evenimente, la o dimensiunea potrivită vieții de zi cu zi a orașului. Olimpiada din 2012, de la Londra, a adus această formulă care urmărește principiile sustenabilității. Aici, *Stadionul olimpic* (Poulos, Philip Johnson) a avut un inel pe structură metalică care a dispărut după jocuri, *Centrul de natație* (Zaha Hadid) a dispus de două aripi pentru tribune care au dispărut și ele, iar sala de jocuri cu mingea (*Wilkinson Eyre*) a fost complet demontată și trimisă la următoarea olimpiadă, la Rio.

MAREA SCHISMĂ, FOTBALUL ȘI CELELALTE

Cele două formule de organizare a stadioanelor au dus la tipologii distincte. **Stadionul olimpic** este modelul pentru stadioanele multi-sport, care pot găzdui evenimente diferite, atletismul fiind simbolic regele neîncoronat al sporturilor. **Stadioanele cu pistă de atletism** sunt opțiunea municipalităților care nu pot nici exclude alte competiții decât cele de fotbal și nici nu își pot permite, neavând sens, de altfel, să facă două stadioane, unul pentru jocuri atletice și altul pentru fotbal. Arenele de fotbal însă vor să aibă tribunele peluzelor aduse la limita terenului, în spatele porților, acolo unde le place să se grupeze fanaticilor echipelor, adică, galeriile. Spectacolul fotbalistic se vede bine dacă spectatorii stau cât mai aproape de liniile care delimitează terenul de joc. Asta face ca pistele de atletism să nu își aibă locul în aceste arene. Fotbalul se desparte de atletism, sporturile cu mingea intră în săli polivalente specializate, iar patinoarele pentru hochei și velodromurile sunt și ele altfel decât celelalte. La acestea se mai adaugă dotările pentru natație, arenele pentru tenis și terenurile de minifotbal, pentru că e evident că cei care practică sportul pentru amatori nu pot să alerge pe un teren mare.

STADIOANE DE PATRIMONIU, UN SUBIECT DIFICIL?

Sunt puține stadioane de patrimoniu care să poată fi menținute și modernizate astfel încât să facă față exigențelor actuale. În primul rând, acestea trebuie să aibă caracteristici excepționale legate de calitatea arhitecturală ca obiect și de integrarea în oraș. Apoi trebuie găsite soluții care să aducă confortul contemporan necesar, pentru sportivi, public, jurnaliști și transmisiunile televizate. Unul din cazurile cunoscute este *Olympiastadion* din Berlin, pe care s-a jucat finala Euro 2024. A fost proiectat în 1936 (Werner March și Albert Speer) și renovat de două ori, în 1974 (Friedrich Wilhelm Krache) și în 2004 (Von Gerkan, Marg und Partner). Acum are 75.000 de locuri. Structura acoperișului a fost foarte controversată, mai ales din cauza introducerii stâlpilor metalici cu coroană ramificată, care se sprijină în tribună. Un alt stadion interesant a fost renovat, de fapt, construit din nou, în același loc la Budapesta, chiar înainte de pandemie. *Puskas Arena* (Karoly David, Jeno Gilyen) a înlocuit *Stadionul Ferenc Puskas* construit în 1953 și demolat în 2016. Noul stadion a reluat teme formale și decorații ale precedentului în încercarea de a captura ceva din memoria foarte bogată a unui stadion național, oferind 67.000 de locuri. Celebrul stadion *Wembley* din Londra a avut și el o istorie a înlocuirii. Construit în 1923, a fost reconstruit în 2007 (Populos și Foster and Partners) la o capacitate de 90.000 de locuri, devenind al doilea cel mai mare din Europa. Este consacrat jocurilor echipei naționale a Angliei, dar și unor mari concerte din capitala britanică. Un alt stadion de legendă este celebrul *San Siro* din Milano care poartă numele Giuseppe Meazza. A aparținut clubului AC Milan, din 1926, iar din 1935 aparține municipalității.

Stadionul Olimpic din Berlin

Stadionul Giuseppe Meazza (San Siro) din Milano

Stadionul Ferenc Puskás din Budapesta

Deschis în 1926 (Cugini și Stacchini), renovat în 1935 (Perlasca și Bertera), apoi în 1955 (Ronca și Calzolari), își datorează configurația actuală intervenției din 1990 (Ragazzi, Hoffer și Finzi). Are 80.000 de locuri și impresionează prin arhitectura brutalistă. Dacă vorbim de patrimoniu, *Stadionul olimpic din München* ocupă un loc aparte în galeria celor mai interesante apariții arhitecturale moderne. *Olympiastadion* a fost realizat pentru jocurile din 1974 (Frei Otto și Günter Benisch) și are 69.000 de locuri. Inegalabila siluetă a acoperișului pe cabluri a intrat în istoria arhitecturii și este un adevărat patrimoniu care nu cred că va fi „modernizat” în sensul afectării soluției inițiale, sau așa sper.

Stadionul Olimpic din München

STADIOANELE VIITORULUI

Cum vor arăta stadioanele viitorului? Ideile puternice care au invadat arhitectura recentă nu au ocolit stadioanele. Două sunt poate cele mai interesante și surprinzătoare, într-un fel, sau poate perfect logice, în altul. Structurile din lemn au început să fie folosite și pentru stadioane, iar biofilia a invadat și ea marile temple și cel mai probabil va continua să ofere soluții care aduc natura pe și în acestea.

Pentru că viitorul e anunțat de prezent, o să exemplific aceste tendințe cu *Stadionul Național din Tokyo*, care a traversat o aventură spectaculoasă către cea mai recentă olimpiadă care a precedat-o pe cea de la Paris, din anul acesta. În 2012, s-a decis demolarea vechiului stadion și au fost prezentate imaginile noului stadion, realizate de Zaha Hadid. Demolarea a survenit în 2015. Mai mulți arhitecți celebri din Japonia, printre care Toyo Ito și Fumihiko Maki, au criticat soluția Hadid, comparând-o cu o țestoasă sau un elefant alb. Arata Isozaki a criticat pierderea dinamismului stadionului vechi, care nu se regăsește în noua soluție. Bugetul de construcție necesar a fost amețitor și, în consecință, guvernul a renunțat la contract. Noua licitație care cuprindea precizări foarte clare asupra măsurilor de reducere bugetară a fost câștigată de o firmă majoră de antreprenariat, Taisei Corporation, care a lucrat cu Kengo Kuma, la care s-au adăugat mai multe firme importante în consorțiu și Toyo Ito. Construcția a început în 2016 și a durat până în 2019. Conceptul stadionului în grădina Meji, din proximitate, a fost materializat cu structuri din lemn certificat. Stadionul este practic învelit în vegetație, contopindu-se cu natura înconjurătoare.

STADIOANELE ȘI ORAȘUL

O serie de discuții au loc atunci când se planifică un stadion nou. Unii spun că trebuie să iasă cât mai mult din oraș, pentru a fi înervat cu infrastructura de transport adecvată, a ocupa suprafețe mari pentru parcări și pentru mișcarea zecilor de mii de oameni și asigurarea ordinii de către forțele dedicate. Alte opinii sunt pentru păstrarea amplasamentelor din oraș, care oferă avantaje ale unor infrastructuri de mobilitate existente, realizate pentru generația precedentă de stadioane și pentru utilizarea noilor construcții pentru alte funcțiuni atunci când nu este eveniment major, caz în care inserarea în oraș e decisivă. Ambele soluții au generat exemple și contraexemple, fiind clar că nu e ușor să fii vecin cu un astfel de templu.

Stadionul Național Olimpic din Tokyo

Recent, a apărut un studiu în România care abordează managementul și eficiența economică a noilor stadioane, care sunt puternic susținute financiar de la bugetele locale, nereușind, încă, aș spune eu, să devină profitabile. Pe două coloane au fost ierarhizate stadioanele care consumă cei mai mulți bani publici și cele care produc cele mai mari venituri și surpriză... erau aceleași. Cele în care se investea cel mai mult aduceau cele mai multe câștiguri. În problema aceasta trebuie să remarc faptul că, fiind implicat în mai multe stadioane care s-au construit în ultimul deceniu, am recomandat abordarea unui management profesionist încă din faza de programare și temă. Administrațiile publice care ne-au fost clienți au refuzat în toate cazurile o astfel de abordare, spunând că se vor descurca foarte bine, ca în tot ce fac. Așa au ajuns manageri peste tot oameni harnici de la partid, care, cu toată strădania, nu au ajuns încă la formulele pe care le cunosc de mult cei care operează stadioane importante din Europa, ca să nu mai vorbim de americani, unde aceste structuri sunt adevărate mașini de făcut bani prin ceea ce oferă publicului.

Stadionul Național de Rugby Arcul de Triumf din București

O A TREIA GENERAȚIE DE STADIOANE ÎN ROMÂNIA

Suntem în acest moment la a treia generație de stadioane. În unele cazuri, în cele mai multe doar la a doua sau chiar la prima, acolo unde nu s-a reușit încă transformarea prin construirea sau reconstruirea de stadioane noi. *Prima generație* este cea a terenurilor de sport cu tribune sumare, care sunt cele mai vechi, unele datând dinaintea Primului Război Mondial și având peste un secol vechime. Multe dintre acestea și-au consacrat locurile în orașe. Mai apoi au apărut parcurile sportive, între războaie, sportul devenind o formă de educație și o recompensă adusă societății, o formă de modernizare. *A doua generație* de stadioane a fost cea de după Al Doilea Război Mondial, realizate în două formule, pe val de pământ și cu o tribună principală construită din beton armat sau integral în structură din beton armat, dar descoperite, cu excepția micilor tribune oficiale. Acestea au fost iluminate cu instalații de nocturnă cu patru stâlpi pe colțuri și baterii de reflectoare din acelea care dădeau fiecărui jucător câte patru umbre pe sol, complet inacceptabile în prezent pentru exigențele transmisiunilor TV de înaltă definiție. Această generație a funcționat circa 50 de ani, apoi a cedat fie degradărilor structurale, fie abandonului, fie amândurora. Unele mai funcționează și astăzi în formule precare, ușor ameliorate prin înlocuirea băncilor din lemn montate direct pe gradene cu scaune din plastic și cu copertine mai mult sau mai puțin improvizate, pentru a spori numărul de locuri acoperite. Condițiile din vestiare nu sunt actualizate, iar confortul publicului, care a crescut ca exigență încontinuu și crește în continuare prin impunerile UEFA, sunt departe de a fi satisfăcute. Și iată că sosește o a treia generație de stadioane noi, după cei 50 de ani ai generației a doua, la începutul noului mileniu. Aproape fără excepție aceste stadioane le înlocuiesc pe

cele dinainte prin reconstruire. Unele încearcă, fără prea mult succes, să folosească cât mai mult din ceea ce există, cu predilecție terenul de joc și uneori părți din gradenaj. E o atitudine gospodărească care s-a arătat mai mult păguboasă, pentru că programul de stadion a evoluat și evoluează încontinuu atât de mult încât e, practic, imposibil să mai salvezi sau să transformi ceva existent într-un stadion viabil. *A treia generație* de stadioane, la care am participat și noi, echipa în care lucrez, a venit cu noile clădiri care vor fi templele următoarei jumătăți de secol, sau poate chiar mai mult. Voi vorbi în continuare despre experiențele noastre avute cu stadioanele extrem de interesante, mult dincolo de arhitectură.

EXPERIENȚELE NOASTRE

Am proiectat șase stadioane care s-au realizat, ultimul fiind încă în șantier. Pe lângă acestea, am mai desenat alte trei stadioane care își așteaptă șansele la finanțare și poate vor deveni realitate. Este o experiență extraordinară, pe care vreau să o împărtășesc de câte ori am ocazia. Pentru biroul nostru, *Dico și Țigănaș*, proiectele de stadioane ne-au adus cele mai multe recunoașteri profesionale, premii și publicații. Un Premiu Architizer A+ pentru *Cluj Arena*, două nominalizări la Premiile Uniunii Europene pentru arhitectură Mies van der Rohe, pentru *Cluj Arena* și *Ion Oblemenco*, două premii naționale din partea Uniunii Arhitecților din România pentru *Cluj Arena* și pentru *Stadionul Național de Rugby Arcul de Triumf* și două premii de la Ordinul Arhitecților din România, prin filiala Transilvania, pentru *Cluj Arena* și *Arcul de Triumf*. E o colecție foarte importantă de recunoașteri pentru care suntem recunoscători și care cred că ne dă dreptul să știm să vorbim despre stadioane. Mai multe orașe ne-au solicitat să le oferim consultanță pentru a găsi cele mai bune soluții de realizare a unor stadioane noi, adecvate condițiilor de acolo. Cu unii am avut colaborări excelente, care au dus la calibrarea soluțiilor, cu alții nu ne-am putut îndeplini misiunea din cauza a ceea ce aș numi eu „client dificil în context dificil”. Mizele politice sunt enorme în ceea ce privește construirea unui stadion. Politicieni abili încearcă să își asocieze numele cu aceste temple, sperând că cetățenii, adică electoratul, li se vor închina lor în calitate de ctitori. Am asistat la meciuri politice dintre cele mai dure, între cel care era la putere și oferea noul stadion și oponentul care invoca banii cheltuiți pe ceva neprioritar. Avem povești din spatele tribunei pentru câțiva ani buni, până când vor veni alte povești, sper.

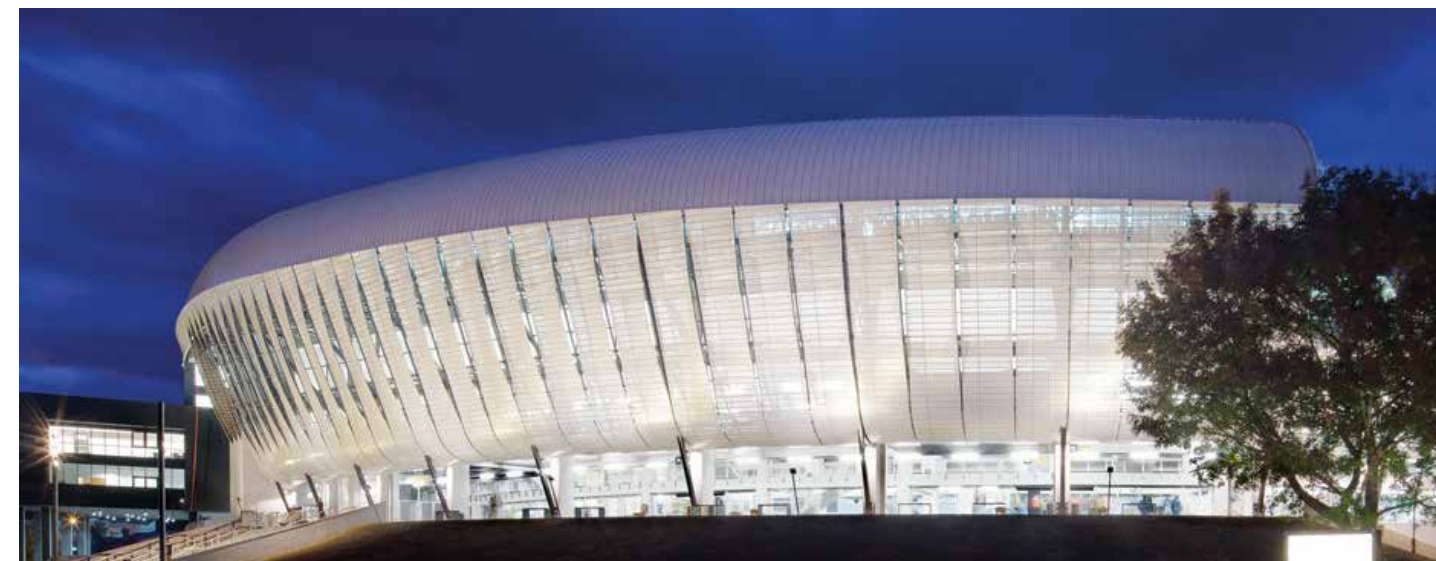
Stadionul Cluj Arena din Cluj-Napoca

Stadionul „Ion Oblemenco” din Craiova

Stadionul Național de Rugby Arcul de Triumf din București

Stadionul Cluj Arena din Cluj-Napoca

Stadionul Arena Națională din București

Stadionul Deutsche Bank Park din Frankfurt

STADIONUL IDEAL

Doresc să închei povestea cu aceste gânduri despre un eventual stadion ideal. Cum să fie? Unde să fie? Ce fel de templu trebuie să fie un stadion? Faci un stadion acolo unde există performanță sportivă, pentru că există sau acolo unde dorești performanță sportivă, pentru că e nevoie de stadion pentru aceasta? Faci un stadion acolo unde există o tradiție, unde au existat generațiile anterioare sau acolo unde nu a fost niciodată nimic? Faci un stadion așa cum s-a mai făcut, pentru că o rețetă bună îți oferă multă siguranță, ca în cazul *Arenei Naționale* care e o replică a stadionului de la Frankfurt (Von Gerkan, Marg und Partner) adaptată la București (Popescu, Perju, Hârșan, Karoly) sau accepti provocarea unicatului creativ cu fiecare ocazie? Cum să pregătești cel mai bine un stadion pentru festivaluri și concerte și cum să îi asiguri calitatea gazonului dacă e călcat în picioare mai multe zile la rând? Poate un stadion să mulțumească pe toată lumea, pe fani, pe cei care iubesc alte sporturi decât cele care se joacă aici sau pe ceilalți? Cum trebuie să fie mentenanța unui stadion? Dar eficiența energetică? Și mai interesant, poți regenera o zonă din oraș cu ajutorul unui stadion? Poți să aduci atractivitatea necesară dezvoltării cu un stadion bine gândit și, mai ales, bine folosit?

Nu cred că există stadion ideal. Cred că există stadioane foarte bine gândite, care sunt o șansă pentru comunitățile în care se realizează, dar mai cred că situațiile se schimbă mereu și că stadioanele trebuie să fie vii, să fie administrate și folosite cu ajutorul unor oameni foarte competenți, adevărați căpitani de navă, de portavion chiar.

CONFERINȚA
„MARGARITA
BRENDER”
BARCELONA

Text și Foto: Iuliana CIOTOIU

PRIMA FEMEIE ARHITECT
DIN CATALONIA

Personalitate marcantă a arhitecturii catalane din ultimele decenii ale secolului al XX-lea, Margarita Brender Rubira s-a născut la București, la 4 iulie 1919. Marguerite Rubinstein (Margarita Brender Rubira) a absolvit Facultatea de Arhitectură din București în anul 1948, obținând diploma de arhitect cu mențiunea „Cum Laude”. A emigrat în Spania în 1958, iar în anul 1962, Școala de Arhitectură din Barcelona (Escuela Técnica Superior de Arquitectura de Barcelona) i-a echivalat diploma de arhitect obținută în România. Pentru multă vreme, a fost singura femeie care a exercitat profesia de arhitect, în biroul său individual de la Barcelona, dar și în colaborare cu F. J. Barba Corsini și J. A. Padrós Galera.

Cel mai important rezultat al acestei colaborări a fost proiectul unui complex modern de 346 de apartamente din cartierul Can Mercader - Badalona, realizat în anul 1966, la Barcelona. Revista *Arhitectura* nr. 3, din 1978, a prezentat *Can Mercader* astfel: „Un ecran înalt - P + 10, P + 12 - cu caracter pronunțat urban, situat către artera majoră, se continuă către sud cu corpuri parter și trei sau patru niveluri, cu grădini individuale și accesuri la cursivă, distingându-se o bună ordonare verticală a ansamblului. Blocurile înalte adăpostesc la parter magazine, terase și alte spații publice, parcaje la subsol. Structura este din diafragme BA, stâlpii în V - eliberând parterul blocurilor P + 10, P + 12. Apartamentele au dublă orientare, opțiunea arhitecturală îndreptându-se către un habitat social, exemplul situându-se pe linia urbanismului anilor '50-'60, o ambianță specifică spiritului modern al arhitecturii spaniole”.

Proiectele Margaretei Brender Rubira au fost incluse în sintezele anuale publicate de revista de arhitectură *Cuadernos*, în 1969 și 1970. Numărul din 1969 a prezentat un bloc de apartamente de pe Costa Brava. Potrivit COAC (Colegio Oficial de Arquitectos de Cataluña), „Disponerea și perspectiva desenate de mână demonstrează o compunere abilă a modulelor care conferă întregului complex un aspect organic, o moștenire directă a cartierului *Can Mercader*”. Numărul din 1970 a inclus o pagină despre proiectul Margaretei Brender pentru apartamente de lux din Prat de Llobregat.

Ca o recunoaștere a valorii lucrărilor realizate de prima femeie arhitect din Catalonia, Collegi d'Arquitectes de Catalunya - COAC a decis ca, începând din acest an, să organizeze, la Open Architecture Center din Barcelona, o conferință anuală care să poarte numele *Margarita Brender*. Printr-o alocuțiune emoționantă, decanul COAC, Guim Costa Calsamiglia, a inaugurat, în luna aprilie 2024, seria acestor conferințe, care își propun să evidențieze activitatea arhitecților catalani recunoscuți la nivel național și internațional. Cele mai importante birouri de arhitectură vor fi invitate pentru a-și expune proiectele, dar și viziunea proprie asupra stării actuale a arhitecturii, urbanismului și peisajului.

Primii invitați la *Conferința Margarita Brender* au fost **Flores & Prats Arquitectes**, cu prezentarea *Emotional Heritage*, urmărită de aproape 100 de arhitecți și studenți-arhitecți. Lucrările realizate de **Flores & Prats Arquitectes** au obținut premiul City of Barcelona, City of Palma Award, Marele Premiu al Academiei Regale de Arte din Londra, AR New into Old Award 2019, au fost nominalizate la Premiul Mies van der Rohe de mai multe ori și au fost expuse la ultimele patru ediții ale Bienalei de Arhitectură de la Veneția.

Conferința Margarita Brender din aprilie 2024 a coincis cu debutul activităților programului cultural *Margarita Brender Rubira - de la București la Barcelona*, inițiat de Uniunea Arhitecților din România. Echipa de proiect a efectuat, în zilele premergătoare conferinței, o amplă documentare la Barcelona, în bogata arhivă a familiei arhitectei, realizând un mare număr de imagini ale proiectelor, dar și o serie de fotografii și înregistrări video ale lucrărilor acesteia. Acest bogat material documentar permite realizarea unei expoziții dedicate creației arhitecturale a Margaretei Brender Rubira, care va fi prezentată în România - la București, Timișoara, Cluj-Napoca, Iași - și în Spania. Pentru o mai bună desfășurare a activităților programului, este în curs de realizare încheierea unor protocoale de colaborare cu ICR Madrid și COAC (Colegio Oficial de Arquitectos de Cataluña).

MARGARITA BRENDER „DAISY”

Text: Ioana ALEXE
Foto: Monica ADRIAN
(arhiva nepoatei Rubira)

TOATE CELE CARE AM FOST...

Probabil că este un impuls ușor de înțeles ca atunci când găsești o comoară să vrei să o păstrezi pentru tine. Nu dintr-o pornire egoistă, ci din sentimentul că ai putea să îi strici misterul, aura care o înconjoară și care o protejează. Cu atât mai mult cu cât comoara despre care vorbim este o amintire despre un om care a modelat un oraș și personalitatea celor din jur.

Astfel m-am simțit în fața unei comori recent aflate, experiență care m-a tulburat și pe care am să încerc să o descriu în cele ce urmează.

În această primăvara, împreună cu alți 3 colegi, am ajuns la Barcelona pentru un interviu cu Monica Adrian, muzeolog, solistă de operă și nepoata Margarinei Brender (născută Rubinstein).

Despre Margarita Brender, *Daisy*, cum îi spune Monica, s-a mai scris în numărul din ianuarie-martie 2023 și n-am să reiau ceea ce știți deja.

Daisy (am să îi spun așa pentru că așa apare ea în amintirea Monicăi) s-a născut la București, a urmat școala de arhitectură, absolvind în 1948. Emigrează în Spania în 1958. În primii ani, lucrează în câteva birouri de arhitectură printre care atelierul lui Emilio Bofill și al lui Miquel Ponceti, până când îi este recunoscută diploma. Apoi se înscrie în COAC, fiind prima femeie membră din Catalonia și a doua din Spania. Ea spunea că încrederea care a făcut-o să fie o „pionieră” vine din educația primită în școala din România.

Amănuntele sau întâlnirile relevante sunt interesante, *Daisy* și Conrad, soțul ei, căutau o locuință. La un eveniment, Conrad s-a împrietenit cu președintele Băncii de ajutor reciproc, care le-a recomandat un apartament cu o chirie mică și au invitat-o pe *Daisy* să participe la concursul pentru locuințele sociale pe care voiau să le construiască la Badalona - Can Mercader. *Daisy* a făcut echipă cu încă doi arhitecți și au câștigat concursul. A lucrat la acest proiect până pe la jumătatea anilor '70, proiectul fiind distins cu un premiu internațional pentru locuințe sociale și fiind studiat, ani de-a rândul, la facultățile de arhitectură din Spania. L-am vizitat și ni s-a povestit că este locul preferat de mulți realizatori de filme, că locuințele sunt foarte apreciate și că nimeni nu dorește să vândă, iar când am spus de ce suntem acolo și cine este Monica, am fost invitați înăuntru cu mult entuziasm.

Toate acestea fac parte dintr-un CV impresionat, recunoscut deja și care ne face curioși să aflăm cum a fost posibil un astfel de parcurs profesional. Cum a fost posibil ca o româncă, proaspăt venită la Barcelona, să fie aleasă de familia Guell în căutare de „cel mai bun arhitect din oraș”. Monica ne-a povestit că recomandarea a venit de la rectorul Facultății de Arhitectură și a președintelui COAC, care au spus familiei că Margarita Brender este cel mai bun arhitect din oraș, „dar este doamnă și este străină”. Proiectul nu a fost realizat, fiind foarte aproape de aeroport, însă am vizitat familia Guell în Barcelona și, apoi, casa care se afla pe malul mării, într-o pădure enormă de pini, pe acel teren pentru care văzusem proiectul realizat de *Daisy* despre care toată lumea vorbea cu mare respect.

Am petrecut câteva zile cu Monica, ale cărei amintiri despre copilăria alături de *Daisy* sunt pline de viață și evocă firescul unei lumi așezate după ideea că tot ce este făcut cu pasiune este recunoscut. Monica a copilărit în această familie mică, formată din cele două surori, *Daisy* și sora mai mică, împreună cu soții lor. Toți erau români de origine israeliană, născuți la București și refugiați după război în Spania. Istoria familiei nu este ușoară: toți fuseseră nevoiți să își lase meseriile pentru care se pregătiseră. De exemplu, tatăl Monicăi era avocat la București și s-a văzut nevoit să înceapă altceva în Spania, devenind pictor și scriitor de succes. Mama Monicăi studiase filosofie și pian la Conservatorul din București. Fiind însă nevoită să-și întrerupă studiile, a făcut un curs de radiologie, pe care a practicat-o și în Spania. Doar *Daisy* a continuat să fie cine fusese de la început: Arhitecta.

Monica s-a născut în 1958, chiar în anul în care *Daisy* ajunge la Barcelona, după o mică escală în Italia. Lucrase 10 ani la București, la proiecte de amploare, dar timpurile erau potrivnice și a fost nevoită să plece. Monica a însoțit-o pe mătușa ei peste tot, pe șantiere, a lucrat alături de ea machete de arhitectură și orice alt proiect.

Monica povestește că surorile, mama ei și *Daisy*, erau nedespărțite. Se întâlneau în fiecare weekend pentru a face mici excursii cu mașina, pentru a coase împreună haine și pentru că tot timpul aveau „un proiect” în desfășurare.

Aceste „proiecte de făcut viața mai frumoasă” aveau scări foarte diferite, de la un palton pentru Monica, la un scaun pentru apartamentul lui *Daisy*, un raft pentru bucătărie, până la urmărirea unui șantier al unui cartier rezidențial. *Daisy* era o fotografă pasionată, făcea filme pe 35 mm în toate excursiile, studia urbanismul, desena și proiecta. De altfel, toți membrii familiei desenau, scriau sau studiau muzica.

Ambele surori făceau croitorie și asta le amintea de copilăria din România. Tatăl lor avusese o fabrică de textile și casa în care s-au născut era în curtea fabricii. Din acest motiv, un obiect foarte prețios pe care l-au luat atunci când au plecat din România a fost mașina de cusut Singer. Le folosisese mult în timpul războiului, când

Monica ADRIAN, SOLANGE d'Herbez de la Tour, VILARD De Lans la Paris în anii '70

evreii nu aveau voie nici să studieze și nici să muncească, iar ele au lucrat pe ascuns la un magazin de modă de pe Calea Victoriei. Au lucrat rochii de mireasă, mănuși și voaluri, iar apoi, la Barcelona, păpuși pentru Monica, perdelele tuturor apartamentelor în care au locuit, tapițeriile mobilelor și orice alt textil trebuincios.

Am stat de vorba cu Monica în casa ei, în care a strâns, ca un muzeolog ce este, tot ce a putut strânge de la *Daisy*: ustensilele de desen, o impresionantă arhivă de proiecte, fotografiile și filme, haine croite și tipare, mobilier, bijuterii și accesorii create de mătușa ei. Este o casă care nu arată ca un muzeu, dar în care se vede în orice detaliu mâna arhitectului. De altfel, *Daisy* spunea că într-un spațiu gol trebuie neapărat să existe o linie directoare, un raft cu o grosime bine studiată pe care îl așeza în așa fel încât toată compoziția spațiului și a mobilierului să plece de la el. Practic, era o linie orizontală de la care pleca totul. Spunea că, sub acest raft, se pot face ulterior depozitari, pe el poți pune obiecte frumoase, totul este să ai o linie directoare de la care să pleci. Această linie era întotdeauna în relație cu lumina, undeva la granița dintre limita razelor de soare și umbră. Într-un oraș ca Barcelona a păstrat o amintire foarte frumoasă Bucureștiului natal, avea o părere extrem de bună despre școala românească de arhitectură, pe care a absolvit-o cu Magna cum laude. Nu se temea de nimic: la București a lucrat la un proiect de sistematizare a Timișoarei și, pentru asta, a dorit să zboare deasupra orașului cu un avion de mici dimensiuni, pentru a înțelege mai bine relația orașului cu împrejurimile și natura.

Poate că n-am vorbit suficient de proiectele „mari” ale lui Daisy, ansamblul de la Can Mercader Badalona, despre care ar mai fi multe de spus, dar pe mine m-a impresionat felul în care ea considera că tot ceea ce o înconjoară trebuie gândit și făcut de mâna ei într-un demers integrat. Vedeam lumea la îndemână, simțea că totul în jurul ei este maleabil, făcut să treacă prin mâna ei.

Iubea lumina și toate materialele și nu a încetat nicio clipă să se gândească cum ar putea să facă lumea mai frumoasă și mai utilă. Credea că totul trebuie să fie gândit de la bun început de către arhitect, de la scara mare a orașului, spațiul public, spațiul privat, mobilierul și îmbrăcămintea. Gândea totul ca având mai multe utilizări, gândea spații fluide care puteau fi atât publice, cât și private, făcea mereu studii de iluminat și folosea lumina în compoziția spațiilor și mobilierului.

În acele zile în care am ascultat-o pe Monica vorbind în Piața care poartă numele „Margarita Brender”, în apartamentele în care a locuit, printre lucrurile ei, m-am gândit dacă toate aceste elemente vor putea să reconstituie în mintea noastră personalitatea unui om atât de complex, pe care nu l-am cunoscut. Monica ne-a descris-o ca fiind timidă și retrasă, mereu în mișcare și mereu cu gândul la proiectele ei, foarte riguroasă și disciplinată. Ne-am uitat la fotografiile din care ne privește o femeie delicată și fragilă, cu o privire visătoare și mă gândesc și la alte femei arhitect. Cred că elementul comun este naturațea care le caracterizează, lipsa de orgoliu și de emfază. Lucrurile făcute cu gândul la o viață mai bună.

Ar mai fi multe de povestit despre această femeie extraordinară pe care o alta a reușit să ne-o evoce atât de convingător.

Va urma...

TREI DECENII DE ARHITECTURĂ INOVATOARE

Text și Foto: Constantin GORCEA

NOI, AGD 30

„Fără teorie, arhitectura nu este decât un comerț...”

Leon Battista Alberti (1404-1472)

„În intervenția arhitectului (restaurator), din a doua jumătate a sec. al XX-lea, este firesc să se reflecte, pe cât posibil, pregătirea lui multilaterală, normală oricărui specialist al timpului nostru și chiar anumite înclinații pentru unele forme tipice ale epocii.”

Ioana Grigorescu (1915-2006)

Expoziția AGD 30 a fost prezentată, sub forma unei instalații inovative, prin care ești atras în mecanismul de lucru al grupului de arhitecți care au alcătuit AGD în cei 30 de ani de la formare. Imaginile din expoziție reprezintă lucrări realizate, în curs de execuție sau rămase în stadiu de proiect.

Ești îndemnat să parcurgi spațiul amenajat ca pe un traseu de descoperire, să observi detalii, să citești texte, să vizionezi imagini proiectate sau să intri în realitatea virtuală prin tehnologia specială adusă de partenerul Rădoi Engineering. Te poți odihni pe scaunele prototip ale ultimei lucrări, ce vor fi terminate în curând la muzeul din Siret, pentru a citi textul ce te transpune în lumea criticii de artă / arhitectură, scris de Constantin Hostiuc.

Au fost evidențiați, pe panouri distincte, cei cca 60 de arhitecți, împreună cu colaboratorii de alte specialități care au lucrat timp de 30 de ani la proiectele

realizate de societatea de arhitectură AGD, lucrările mai importante ordonate cronologic, lucrările pentru care s-au obținut cele cca 30 de premii și mențiuni.

În conferința despre fațade, au fost selectate 3 proiecte foarte diferite (lucrări foarte vechi și noi în același timp : o clădire administrativă, o modernizare de aeroport și restaurarea unei biserici medievale, pentru a dovedi consecvența de atitudine față de arhitectură, indiferent de program, temă sau solicitarea la care trebuie să răspunzi.

AGD-ARHITECTURĂ GRAFICĂ DESIGN

AGD este înființată în anul 1994, la Suceava, de **Constantin Gorcea** și cei trei parteneri ai săi: **Constantin Stroescu, Ioan-Doinel Spineanu, Carmen-Mariana Zorin**, și a abordat o gamă largă de programe, de la clădiri social-culturale la locuințe unifamiliale, de la scară urbană la amenajarea interioară, atât pentru investitori publici, cât și privați.

Prin proiectele noastre încercăm să creăm gesturi simple, firești, de arhitectură integrată în mediul urban, natural, social, economic și în contextul cultural.

Am defini ceea ce vrem să promovăm ca **ecologie culturală** (în sensul originar al termenului ecologie, de la gr. *oikos* = casă, gospodărie; *logos* = știință, studiu).

Proiectele noastre au fost prezentate la expoziții, au câștigat premii și au fost publicate în reviste și cărți de arhitectură.

Biroul nostru și-a dovedit capacitatea de a lucra în colaborare cu numeroși specialiști români și străini și de a integra tehnologiile cele mai actuale.

AGD a încercat să creeze un mediu de lucru profesional pentru arhitecți și colaboratorii lor de altă specialitate și luptă pentru un înalt nivel de calitate al produsului final.

EXPOZIȚIA AGD30

Expoziția AGD30 prezintă proiecte ale societății AGD-Architectură Grafică Design din Suceava, România, din cei 30 de ani de activitate, prin PROGRAME, TEME și TEHNICI multimodale generatoare de arhitectură.

AGD 30 - prin PROGRAME

Programele abordate în proiecte, de la clădiri social-culturale la locuințe unifamiliale, de la scara urbană la amenajarea interioară, sunt acte conjuncturale în relația cu investitorii publici și privați.

AGD 30 - prin TEME

De la gesturi arhitecturale primare de acoperire și închidere, la restaurare înțeleasă ca ARHITECTURĂ.

AGD 30 - prin TEHNICI

De la enunțul interogativ la textul argumentativ, de la schița de mână la BIM, de la fotografiere la scanarea 3D.

Expoziția AGD30 prezintă, prin întrepătrunderea celor trei abordări de lucru și interpretare, gesturi simple și firești de arhitectură integrată în mediul urban, natural, social, economic și în contextul cultural.

CONFERINȚA AGD

FAȚADELE CLĂDIRILOR CA INTERFAȚĂ CU SPAȚIUL PUBLIC PLANTAT, CU INTERIORUL LOR ȘI CU PROPRIA ISTORIE prin 3 proiecte ale AGD, Suceava:

SEDIUL UNITĂȚILOR DE PARCHET, Suceava

Fațada, prin grila verticală aplicată peste suprafața vitrată înclinată, care reflectă preponderent vegetația, creează o vibrație suplimentară și o echilibrare sporind sugestia de replică la coronamentul arborilor parcului din vecinătate.

MODERNIZARE AEROGARĂ AEROPORT INTERNAȚIONAL, Salcea - Suceava

Anvelopele paralelipipedice, texturate din lemn, orientate pe direcția fluxului călătorilor, volume care se manifestă atât pe cele două fațade prin care se accede pe sensurile de Plecare și Sosire, cât și în spațiile publice interioare, susțin vizual această direcționare a fluxului specific unui aeroport.

RESTAURARE BISERICA SF. ILIE, Scheia

Suprafața exterioară a bisericii, construite de Ștefan cel Mare în același an cu biserica Mănăstirii Voroneț - 1488, este un adevărat palimpsest pe care scriiturile inițiale au fost șterse sau doar acoperite de altele, punerea în valoare a acestor etape și materiale diferite constituindu-se într-o redescoperire a istoriei monumentului.

GÂNDURI DESPRE ARHITECTURA AGD

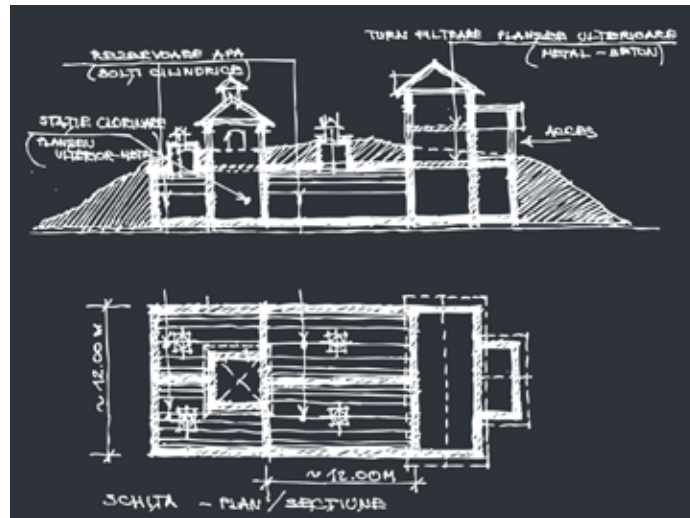
Text: Constantin HOSTIUC

„Forma și scara arhitecturii de case a AGD, transpuse în materiale preponderent tradiționale / ale locului și închegate prin tehnici și tehnologii ale prezentului se adresează nu atât obiectului zidit în sine, ci locului care se rețese prin expansiunea obiectului singular.

Lumii arhitecturale și geografilor concrete și simbolice, arhitectura AGD le oferă, prin aceste obiecte de arhitectură care dezmarginesc creator și eliberează contextul, răspunsul plinit de viață și uman la nevoia de a fi din nou și de a crește împreună prin atitudine relaxată și deschisă spre cercetare, etică pentru că reușește să privească lumea prin ochiul bun al copilului mare care este artistul / arhitectul contemporan.”

Centrul de Arhitectură, Cultură Urbană și Peisaj Uzina de Apă - Suceava

Locuințe unifamiliale, Suceava

AGD

A

30

1994 2024

S U C E A V A - R O M A N I A

 CONSTANTIN GORCEA	 CONSTANTIN STROESCU	 CARMEN MARIANA ZORIN
 IOAN DOINEL SPINEANU	 ANGELA ȘALARIU	 VIORICA SÂRGI
 CORNEL CONSTANTINOVICI	 ANDREEA MANOLE	 RAMONA SENCIUC
 PATRICIA ORHEI	 SIMONA-LORENA CIOSNAR	

ARH SERVICE GUTTMANN & COMP

Text și Foto: Andras KULCSAR

EU, SZABOLCS ISTVÁN GUTTMANN

„Pentru un șef de proiect complex - ca dirijor al unei echipe specializate în domeniul protejării monumentelor istorice - este o plăcere deosebită să vadă cum cresc în jurul proiectelor echipe tinere dedicate acestor activități deosebite și anevoioase. Împreună cu istorici de artă și restauratori am devenit o orchestră credibilă, cu tot mai mulți dirijori tineri, cu statut de experți în domeniu.”

Premii și Distincții

- **2022 Premiul Europa Nostra**
- **BATRA 2021** Arhitectura patrimoniului cultural - **BAIA POPULARĂ SIBIU**. Autor principal arh. Guttman Szabolcs, birou de arhitectură Arh Service Guttman & Comp; K&K Studio de proiectare
- **BNA 2018 Casa libertății religioase** - Reabilitarea și refuncționalizarea fostei reședințe a episcopului unitarian Cluj-Napoca, împreună cu arhitecții FURU Xenia și WAGNER Péter
- **2019 Premiul Pro Architektura** din partea Academiei de Artă din Ungaria
- **2013 Premiul KELEMEN Lajos** pentru Ocrotirea Monumentelor Istorice din partea Asociației Kelemen Lajos din Cluj
- **2003 Premiul KÓS Károly** pentru Ocrotirea și Reabilitarea localităților istorice din partea Ministerului de Interne din Ungaria
- **2013 Premiul KELEMEN Lajos** pentru Ocrotirea Monumentelor Istorice din partea Asociației Kelemen Lajos din Cluj

BAIA POPULARĂ SIBIU

CASA LIBERTĂȚII RELIGIOASE, împreună cu arh. Furu Xenia

CASA LIBERTĂȚII RELIGIOASE, gangul de intrare medievală restaurat

Arhitectul Szabolcs István GUTTMANN este specializat în protejarea monumentelor și siturilor istorice, doctor în istorie, cadru didactic asociat al Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca și conferențiar titular al Universității din Oradea.

A fost arhitect-șef al municipiului Sibiu între anii 2002-2008, în perioada realizării investițiilor de regenerare a centrului istoric ce au precedat evenimentele din anul 2007, când Sibiu a fost Capitală Culturală Europeană, și a fost membru al Comisiei naționale de monumente.

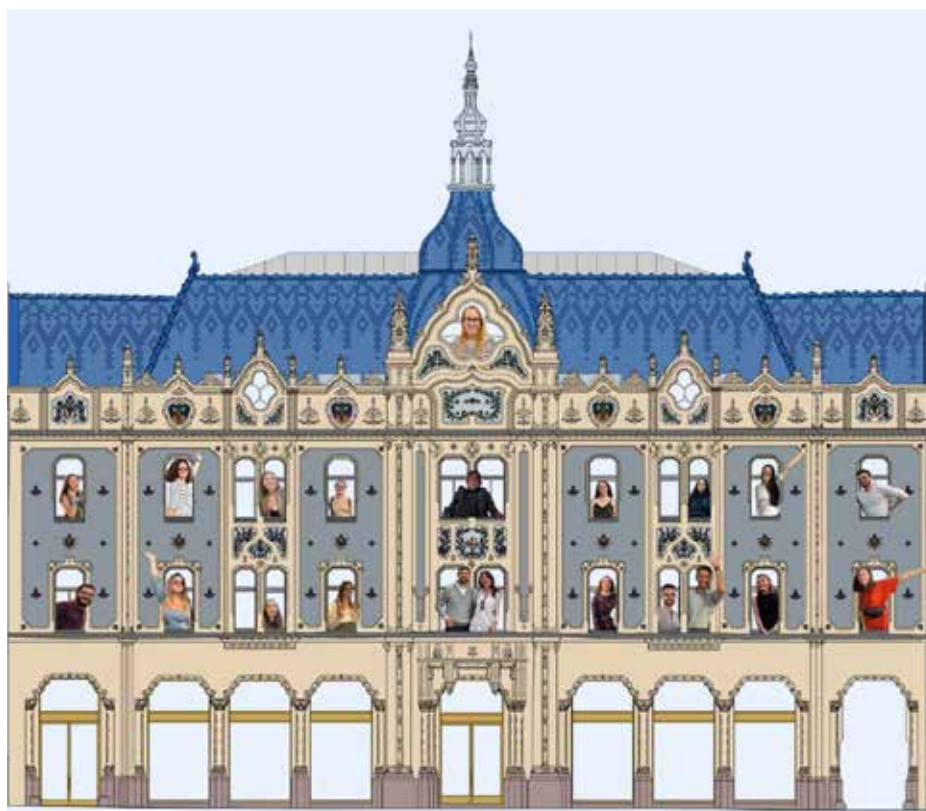
Este expert atestat de către Ministerul Culturii pe domeniile arhitectură, urbanism, parcuri și grădini, fiind în trecut președinte al Comisiei Zonale a Monumentelor Istorice pentru județele Cluj, Bistrița-Năsăud, Sălaj. Szabolcs István Guttman este atestat RUR pentru studii regionale, locale și zone protejate.

De asemenea, este membru fondator al Ordinului Arhitecților din România și a fost președinte al filialei Transilvania a OAR (2010-2018), ocupând poziția de vicepreședinte între anii 2018-2022.

În domeniul arhitecturii patrimoniului cultural, arh. Szabolcs GUTTMANN se remarcă drept un arhitect dedicat conservării și revitalizării moștenirii istorice și patrimoniului cultural, demonstrându-și constant angajamentul față de conservarea și restaurarea monumentelor istorice. Lucrările sale au fost onorate cu numeroase premii, subliniind importanța și impactul acestora asupra peisajului arhitectural și cultural.

NOI, K&K STUDIO DE PROIECTARE

Text și Foto: Andras KULCSAR & Iulia KULCSAR

Premii / Nominalizări

2024 Salonul de Arhitectură din Budapesta - PALATUL PRINCIPILOR TRANSILVANIEI

BATRA 2021 - Premiu Juriului: BAIA POPULARĂ SIBIU

BNA 2023 - Nominalizare și BATRA 2023 - PALATUL PRINCIPILOR TRANSILVANIEI - corp E, Alba Iulia

Premiul UAR MARAMUREȘ - Diplomă de Excelență CASTELUL KAROLYI

BATRA 2021 Arhitectura patrimoniului cultural - Premiu Juriului: BAIA POPULARĂ SIBIU

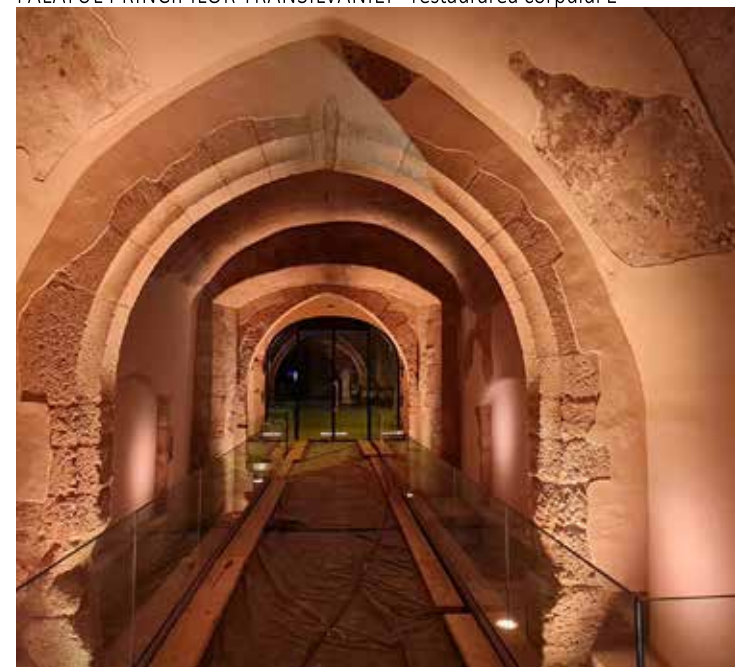
K&K Studio de Proiectare elaborează proiecte generale complexe în domeniul urbanismului, arhitecturii, cercetare, expertizare, proiectare în domeniul restaurării și protejarea monumentelor istorice.

Echipa de proiectare K&K este complexă și include atât arhitecți, experți și specialiști atestați de Ministerul Culturii (MC) în domeniul restaurării, cât și arhitecți experimentați, cu drept de semnătură OAR.

BAIA POPULARĂ SIBIU

PALATUL PRINCIPILOR TRANSILVANIEI - restaurarea corpului E

CASTELUL KAROLYI

Fondatorul și directorul general al K&K Studio de Proiectare este **arh. Andras Kulcsar**, specialist cu o experiență profesională de 16 ani în domeniul arhitecturii, din care 14 ani în restaurare, fiind de asemenea expert atestat de Ministerul Culturii.

Partenerul și directorul executiv K&K Studio de Proiectare, **arh. Iulia Kulcsar**, este un specialist cu o experiență profesională de 16 ani în domeniul arhitecturii, din care 10 ani în restaurare, atestat de Ministerul Culturii.

Printre proiectele **finalizate** se numără: reabilitarea Castelului Karoly din municipiul Carei, ansamblului muzeal „Octavian Goga” din comuna Ciucea sau reabilitarea Centrului Civic din orașul Târgu Jiu, modernizarea Parcului Ștefan cel Mare, Mănăstirea Franciscană de la Gherla, Baia Populară de la Sibiu.

Conservarea, reamenajarea și punerea în valoare a PALATULUI CULTURAL SIGHETU MARMĂȚIEI

RESTAURAREA CONACULUI HENTER, com. Sântimbru

Restaurare, consolidare și extindere JUDECĂTORIA SLATINA, jud. Olt

Mai multe proiecte interesante **sunt în faza de proiectare**: restaurarea Cetății Karoly din Arud, proiectarea unei baze moderne de tratament cu ape minerale în Sângeorz Băi, amenajarea unei zone de agrement în cartierul Zorilor din Cluj-Napoca și amenajarea unui sediu nou pentru Facultatea de Mediu din cadrul Universității „Babeș-Bolyai” (UBB), cele mai recente proiecte fiind restaurarea Teatrului National „Lucian Blaga” și a Bibliotecii Centrale Universitare din Cluj.

În execuție, ca proiecte reprezentative se numără: reabilitarea Cetății Szekely Tamadt din Odorheiu Secuiesc, a fostei biserici unitariene și a ansamblului urban alcătuit din piețele centrale ale orașului Abrud, precum și a Castelului Bethlen din Arcalia, județul BN, modernizarea străzii Calea Moșilor, din Cluj-Napoca, dar și construcții noi, precum centrul pentru spectroscopie și imagistică în cadrul Institutului de Chimie din Cluj-Napoca și noul centru de cercetare a atmosferei și schimbărilor climatice în cadrul UBB. Alte șantiere vizează modernizarea infrastructurii educaționale de nutriție și patologie animală a USAMV din Jucu și reabilitarea clădirii fostei garnizoane de pe Bd. 21 Decembrie 1989, pentru care propunem o reconversie funcțională în vederea amenajării Centrului Cultural Cluj-Napoca.

„ARHITECTURA
SE FACE
ÎN FAMILIE”

Text de prezentare la BNA

**NOI, RADU, ALEXANDRA
ȘI ANDREI TEACĂ**

BNA 2018, SECȚIUNEA 1 – ARHITECTURA REZIDENȚIALĂ, PREMIUL SECȚIUNII (EX AEQUO) – IMOBIL DE LOCUINȚE PE STR. LOUIS BLANC

Imobilul situat pe strada Louis Blanc, strădă destul de bine definită cu case având cam aceeași înălțime, datând de la sfârșit secol XIX și început de secol XX, interbelice, dar și intervenții recente, este, ca imagine, subordonat sitului. Atât prin înălțime, cât și prin alternarea plinurilor și golurilor, s-a încercat o integrare cât mai firească ritmului străzii.

BNA 2018 – NOMINALIZARE SECȚIUNEA 2 – ARHITECTURA CONSTRUCȚIILOR PUBLICE – IMOBIL DE BIROURI PE STR. EȘARFEI

BNT este un imobil de birouri cu o suprafață desfășurată de cca. 1.400 mp. Construcția a fost concepută având jumătăți de nivel, decalate pe înălțime, totul plecând de la subsolul parțial dictat de prezența apelor freatice la adâncime foarte mică. Locurile de parcare se află în demisol, care are o suprafață redusă.

BNA 2018 – PREMIUL SECȚIUNII 4 – DESIGN INTERIOR – APARTAMENT ÎN BRAȘOV (CU ARH. ANDREEA MARINESCU)

Pornirea acestui proiect a fost circumscrisă ideii de a transforma un spațiu existent, situat într-un important ansamblu rezidențial al Brașovului, cu toate tarele sale, stâlpi ieșiți din planurile pereților, ghene, grinzi, ferestre și uși din abundență și aleatoriu poziționate, într-un apartament care să emane intenția unui act volitiv (unde „necesitatea” din punct de vedere structural sau al instalațiilor să fie pe cât posibil diluată) în ceea ce privește fluiditatea spațiilor, suprafețelor și a materialelor

BNA 2021, SECȚIUNEA 1 – NOMINALIZARE – LOCUINȚĂ UNIFAMILIALĂ ÎN DUMBRAVA VLĂSIEI (CU ARH. ANDREI TEACĂ)

Dumbrava Vlășiei reprezintă un uriaș demers care, devenit realitate, va constitui în sine o mică așezare. Ceea ce-i însă definitoriu pentru acest proiect nu este dimensiunea, ci dorința investitorilor de a crea un complex rezidențial sub auspiciile arhitecturii. Astfel că, după realizarea unui master-plan, au fost invitate câteva birouri de arhitectură pentru proiectarea câtorva case, în încercarea de a porni la drum de la un nivel care să contureze de la început nivelul exigențelor.

BNA 2023, SECȚIUNEA 1 – LOCUINȚE INDIVIDUALE, NOMINALIZARE – LOCUINȚĂ UNIFAMILIALĂ ÎN CORBEANCA (CU ARH. CORINA NICOLA)

Casa din Corbeanca este situată pe malul lacului Laguna Albastră, în apropierea Bucureștiului și cuprinde două niveluri supraterane și un subsol parțial. În ceea ce privește compartimentarea interioară, imobilul are o planimetrie atipică, fiind un exemplu de inversare funcțională astfel încât zona de zi și dormitorul matrimonial sunt amplasate la etaj, unde locuiesc proprietarii, pentru ca parterul să adăpostească două dormitoare pentru copil, oaspeți și un spațiu de întâlnire între cele două încăperi. Acest demers a presupus o vizibilitate mai bună a funcțiilor principale asupra lacului, cu o terasă care închide colțul dintre bucătărie și dining, orientată, de asemenea, către lac.

BNA 2023 SECȚIUNEA 2 – LOCUINȚE COLECTIVE, PROIECT PARTICIPANT – ANSAMBLU REZIDENȚIAL STEJARII II

Plecând de la sit, care este anturat pe trei laturi de pădure, soluția presupune o construcție continuă, ca o panglică care formează patru curți interioare, cu avantajul de a oferi posibilitatea ca toți locuitorii să poată vedea pădurea. Relația cu exteriorul se creează prin intermediul a două tipuri de terase, unele acoperite, „săpate” în volum și altele rezultate din alternanța nivelurilor diferite, care se concretizează în terase generoase. Conceptul se bazează pe jocul unor volume simple, paralelipipedice, care individualizează unitățile de locuit și care aduc ansamblul la scara umană.

BNA 2023 SECȚIUNEA 2 – LOCUINȚE COLECTIVE, PROIECT PARTICIPANT – IMOBIL DE LOCUINȚE PE STR. PAUL ORLEANU 6A

Imobilul de locuințe din str. Dr. Paul Orleanu este o construcție cu parterul liber destinat parcării automobilelor și 4 etaje care adăpostesc apartamente (P+2E+3R+4R), cu o suprafață desfășurată de aproximativ 1.000 mp. Amplasat pe o stradă cu clădiri dispuse pe aliniament, imobilul păstrează regula, lipindu-se la calcanele construcțiilor vecine de pe limitele de proprietate. În ceea ce privește abordarea arhitecturală, s-a dorit o intervenție discretă, un modernism târziu adus în contemporaneitate, în zona construită protejată 90 Bucur, relativ centrală, dar sufocată de trafic și construcții.

TOȚI TREI ȘI FIECARE ÎN PARTE

Alexandra TEACĂ

A scrie despre cum se face „Arhitectură în familie”, așa cum mi-a propus doamna Ileana Tureanu, nu este deloc un subiect ușor, având în vedere că fiecare dintre noi suntem înzestrați cu un anumit fel de personalitate, cu noțiuni și păreri distincte în ceea ce privește arta și arhitectura.

Mă voi referi, în primul rând, la momentele de început, atunci când am ales drumul arhitecturii, când înfrigurată de emoții străbăteam pe jos, cu teul în mână, centrul Bucureștiului, pentru a merge la meditații cu Dinu Patriciu, de la care am învățat rigoarea desenului și compoziției, modul în care trebuie înțeleasă arhitectura pornind de la ideea care stăruie în mintea arhitectului, până la concretizarea acesteia, la modul de reprezentare, inclusiv la modalitățile de randare a obiectului arhitectural prin suprapunerea hașurilor, folosirea umbrelor proprii sau purtate, dar și abilitatea de a folosi, în mod prețios, timpul necesar desăvârșirii actului arhitectural.

Anii de facultate au însemnat o nouă provocare, de a imagina spații și volume, de a găsi modalitatea de exprimare plastică potrivită pentru tipul de program arhitectural ales, într-un context dat. În acea vreme, ne străduiam să ducem proiectele la bun sfârșit, să căutăm soluția ideală (pe care nu o găseam niciodată) și ne imaginam și proiectam clădiri care să impresioneze prin plastica arhitecturală și să corespundă locului și timpului în care trăim. Uneori ne organizam pe grupe și lucram noaptea la facultate, iar ideile nu conțineau să apară, aveam discuții în contradictoriu, fiecare încerca să experimenteze ceva nou.

În primii ani de facultate, sub îndrumarea domnilor profesori Ochinciuc și Echeriu, apoi a dlui Polizu, am realizat primele proiecte cu funcțiuni diferite, iar în ultimii ani de facultate, sub îndrumarea dl Takacs, am învățat rigoarea desenului arhitectural, acuratețea volumelor și controlul plasticității fațadelor pornind de la ideea-concept. Le mulțumesc tuturor!

În ultimii ani de facultate, a fost o perioadă de asimilare a modernismului, încununată de colegii mei mari prin organizarea unei importante expoziții dedicate operei lui Le Corbusier, la parterul Facultății de Arhitectură.

Treptat, au început să se strecoare și în proiectele noastre, ale studenților, influențe ale modernismului, dar și influențe ale altor stiluri și curente de arhitectură, care s-au manifestat în cea de a doua perioadă a secolului al XX-lea, postmodernismul, istoricismul, minimalismul ș.a.

Intenția studenților de atunci a fost de a fi în pas cu lumea occidentală în ceea ce privește producția de arhitectură, de a imagina construcții moderne care să conțină noile tehnologii și să impresioneze printr-o plasticitate deosebită, construcții care „să stea” la fel de bine în contextul orașelor noastre, cât și în orice oraș al lumii,

După terminarea Facultății de Arhitectură, aproape un an, până la Revoluția din 1989, am făcut stagiatura la IPJ Giurgiu, mă trezeam zi de zi la 5 dimineața, pentru a prinde autobuzul de 6 și un sfert. (La acea vreme, nu puteai să strângi mai mult de 3 absențe nemotivate, în caz contrar, desfăcându-se contractul de muncă). În autobuzul de Giurgiu, alături de arhitecți, se aflau doctori, ingineri stagiați și fiecare avea o carte de citit, pentru a nu pierde acest prețios timp. Fără să ne dăm seama, cu toții am devenit șefi de proiecte la construcții de pe teritoriul județului (eu la blocuri din comuna Mihăilești și a altor lucrări). Reușisem să mă detașez la Institutul de Proiectare Carpați în București, iar la scurtă vreme, am văzut primele momente ale revoluției din 1989 din clădirea Arhitecturii, latura dinspre fântâni, acolo unde aveam biroul.

Tot în acea perioadă, m-am căsătorit, urmând să avem un copil minunat, Andrei, ce a îmbrățișat aceeași meserie cu părinții.

Primii ani după înființarea firmei noastre - ARTLINE - au fost pe cât de grei, pe atât de frumoși. Propunerile pe care le aveam de făcut în urma unor comenzi ne stârneau imaginația și dădeau naștere unor schimburi de idei și discuții novatoare, care începeau să prindă contur și se transpuneau în proiecte de arhitectură. Au fost ani în care am lucrat foarte mult, inclusiv nopțile, pentru a răspunde solicitărilor beneficiarilor, care nu conteneau să apară. Înainte de apariția calculatorului, țin minte că a trebuit să desenez fațadele unei biserică, cu cărămizi aparente pe curb, ceea ce necesita nu numai precizie, dar și multă răbdare. Încercam să facem față

numeroaselor solicitări de proiecte cu funcțiuni diferite, de la locuințe colective, vile, birouri, spații comerciale până la amenajări interioare și exterioare.

A fost o muncă plăcută de echipă, în care contribuim fiecare și la care mai participau și alți arhitecți, studenți și ingineri de specialitate. Îmi amintesc cu nostalgie că aproape întotdeauna, în cadrul firmei ARTLINE, realizăm și câte o machetă a edificiului proiectat, pentru a controla mai bine volumele și formele, dar și pentru a păstra în miniatură volumul proiectului ce avea să fie edificat sau nu.

În paralel cu munca la firma noastră, lucram la Urbanproiect - Institutul de Urbanism și Amenajarea Teritoriului, unde participam la colectarea de date și la realizarea planurilor de urbanism, PUG-uri de localități ș.a., dar și la elaborarea unor studii de urbanism, consultând modele și regulamente urbanistice din alte țări, adaptându-le la zonele de intervenție de pe teritoriul țării noastre și realizând cercetări și studii la fața locului, pentru a observa starea și specificul caselor, zonele de protecție ale monumentelor istorice ș.a.

Poate nu întâmplător, am fost propusă să urmez cursurile de management ale Institute for Housing and Urban Development Studies din Rotterdam - bursă oferită de guvernul olandez - unde aveam să îmi lărgesc aria de cunoștințe din domeniu.

Îmi amintesc cu deosebită melancolie, întoarcerea după jumătate de an petrecută în Olanda, când băiatul meu, în vârstă de 3 ani, mă aștepta cu un buchet mare de flori în aeroport și am simțit în ochii lui toată prețuirea sa.

Un eveniment foarte important l-a constituit expoziția de arhitectură de la Sala Dalles în 2010, cu ocazia lansării Cărții „Radu Teacă - Proiecte 1990-2010”, în care au fost prezentate un număr mare de lucrări.

În general, proiectele realizate sau cele rămase „în sertar” sunt proiecte elaborate într-un stil unitar, minimalist, cu forme pure, esențializate, cu zone ample opace alternând cu zone mari vitrate, logii impunătoare sau rampe, pasarele care creează volumetrii marcante, uneori spectaculoase.

Au mai fost situații în care pentru „prinderea unui proiect mare” ne-am sacrificat toată vara și nu am plecat din București. Era vorba despre un imobil ce trebuia să se

construiască pe str. Sevastopol - sediul Metal Import Export, pentru care eu elaborasem PUD și obținusem toate avizele necesare, dar alți factori au făcut ca lucrul acesta să nu se mai întâmple, iar proiectarea a fost atribuită altcuiva.

Un lucru mai puțin plăcut, o peripeție, s-a întâmplat cu ocazia unei vizite pe șantier la un imobil ce se afla în construcție pe strada Răzoare când, ca urmare a fragilității unor elemente de lemn puse provizoriu peste casa scării, soțul meu a alunecat și a căzut în gol de la o înălțime de 4 metri. Am ajuns și eu de urgență la spital, iar acolo beneficiarul, temător de luarea unor declarații asupra acestui accident, m-a întrebat într-o doară dacă nu pot spune cumva că acest accident s-ar fi produs la noi acasă. Răspunsul meu a fost nu, accidentul fiind destul de serios, iar recuperarea lui Radu durând câteva luni.

Un proiect interesant a fost propus la Tulcea, în zona de început a Deltei, pentru realizarea căruia s-au depus multe eforturi, inclusiv de ranforsare a dealului pe care urma să fie construit edificiul, ce era prevăzut cu lift care ducea către parcare situată la poalele dealului, o construcție impresionantă din punct de vedere al jocului de volume din beton aparent, în care mari suprafețe vitrate erau orientate către acel peisaj încântător. Există și proiecte care nu au noroc, pentru că proiectul acesta amplu nu a fost terminat încă, motivul fiind Covidul dirigintelui de șantier, care s-a stins din viață, iar pe de altă parte faptul că beneficiarul lucrării nu a mai dispus de fondurile necesare - o locuință unifamilială din 3 corpuri cu legătură între ele, 2 corpuri fiind destinate celor 2 copii. Datorită volumelor impozante de beton și sticlă, care parcă „țâșneau” din deal, precum și a lucrărilor ample de ranforsare a dealului, unii localnici crezuseră că acolo se va face un sediu NATO.

Anii au trecut cu rapiditate fără să ne dăm seama, acum cel care lucrează alături de soțul meu în această firmă este băiatul nostru, alături de alți arhitecți, eu păstrându-mi calitatea de asociat-colaborator, considerând în acest fel că „arhitectura se face în familie”, că nu se va pierde entuziasmul și tendința creatoare și că demersul va fi continuat și în viitor.

Lucrările de arhitectură au continuat, iar fiul nostru Andrei a fost deja foarte implicat în mai multe proiecte recente, cum ar fi ansamblul de locuințe de la Stejarii, Vila de la Moara Vlăsiei, amenajarea Cramei de la Murfatlar și alte lucrări. În momentul de față, se lucrează la Centrul Cultural Favorit, precum și la diferite proiecte.

În ceea ce mă privește, am făcut introspecții și în alte zone dedicate teoriei despre artă și arhitectură și anume scrierile unor cărți intitulate: *Considerații estetice în artă și arhitectură - Antichitate, Evul mediu și Renaștere* (vol. 1); *Considerații estetice în artă și arhitectură - Secolul al XVII-lea - secolul al XIX-lea* (vol. 2) și *Considerații estetice în artă și arhitectură - Secolul al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea* (vol. 3), dar și a unui album de pictură, intitulat „Metamotphosis”.

Paralel cu arhitectura, am parcurs un drum propriu în pictură, manifestând bucuria de a picta încă din vremea copilăriei (urmată ulterior de frecventarea cursurilor unei școli de arte plastice), un drum care mi-a lansat numeroase provocări în ceea ce privește modalitatea de expresie și care mi-a deschis oportunități neașteptate, pe care doresc în continuare să le experimentez.

Pentru noi și pentru arhitecții de mâine, important este modul în care se va face arhitectura în viitor, de a găsi modalitățile de a îmbina valențele estetice cu cele funcționale, întrucât va fi foarte greu să se armonizeze aspectul funcțional din cadrul unui oraș - care este ca un organism viu - cu valențele lui estetice, rezultate din succesiunea de stiluri sau de intervenții urbanistice care au avut loc în decursul vremii. Fără îndoială că „arhitectura a trebuit să țină întotdeauna seama de diferențele care existau între tradiție și modernitate, cultură și civilizație sau comunitate (Gemeinschaft) și societate (Gessellschaft)”¹. În acest sens, a fi arhitect sau a lucra în domenii adiacente arhitecturii, artă sau protejarea monumentelor istorice, înseamnă asumarea unei continue lupte între tradiție și modernitate, între artizanul care continuă munca și obiceiurile predecesorilor și noile produse ingineresti și tehnologice, care dau măsura unei civilizații din ce în ce mai prospere, noua arhitectură caracterizându-se prin simplitate, funcționalitate și asigurând un maximum de comoditate și confort.

NOTĂ

1 Ferdinand Tonnies, Gemeinschaft und Gessellschaft, 1887.

KXL – CARIERĂ AFACERE

Text: Roxana NISTOR
(și pentru Andrei)

NOI, ROXANA ȘI ANDREI NISTOR

În clasa a XI-a, am decis, la îndemnul mamei, să „mă fac” arhitect. Astfel, am început pregătirea pentru examenul de admitere la Institutul de Arhitectură „Ion Mincu” din București, cu un domn arhitect care făcea parte, împreună cu soția arhitect, din colectivul fostului Institut de Proiectări Prahova. Dânsul a fost cel care mi-a spus că un arhitect nu poate să se căsătorească decât cu un alt arhitect, altfel nu ar avea cum să se facă înțeles că dedică atât de mult timp profesiei.

Am luat în serios, se pare, această părere și, la scurt timp după absolvirea facultății, a fost înființată firma de proiectare KXL SRL, fondată de tinerii, pe atunci, Andrei și Roxana Nistor, doi foști colegi de grupă deveniți familie.

A urmat partea grea și foarte grea care, în fapt, nu s-a terminat nici acum. Dar partea aceasta grea este mereu dublată, în cazul nostru, de cea extraordinar de frumoasă. Partea grea o împărțim, iar partea frumoasă o savurăm împreună.

De-a lungul celor 25 de ani împreună am încercat să devenim profesioniști în propria noastră profesie: ne-am crescut valoarea proprie studiind, ascultând cu interes oamenii pe care i-am întâlnit la începutul carierei-afacere pe care am întemeiat-o, luându-le în considerare părerile și sfaturile, am acumulat cunoștințe și am aplicat principii noi dobândite sau preluate, ne-am strâns în preajmă tineri, arhitecți absolvenți sau studenți, pe care i-am crescut, am creat prin natura meseriei și timpului dedicat ei, în cadrul biroului nostru, cupluri noi care și-au întemeiat apoi familiile lor și firmele lor de familie.

În familia noastră de arhitecți, Andrei a fost mereu cel ce a aspirat la mai mult, a influențat destine și a avut viziunea asupra modului în care trebuie să se întâmple poveștile pe care vrem să le spunem. Pe rând și împreună am creat arhitectură, am coordonat echipe și proiecte, am preluat rolul de profesori și de elevi în același timp, atât la birou, cât și acasă.

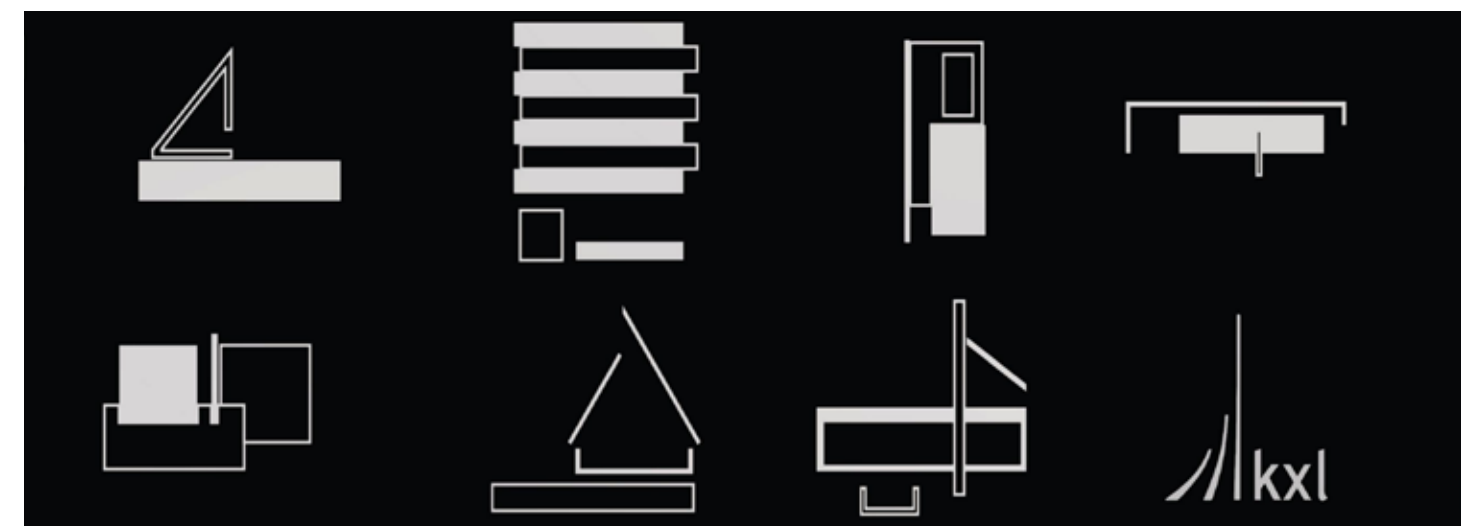
Acasă, avem o echipă de trei copii, dintre care doi, deja mari, au decis că ceea ce își doresc în viața profesională este arhitectura, unul fiind student și celălalt viitor student în cadrul unor facultăți de profil. Rămâne de văzut dacă și cel mai mic va dori să urmeze același drum!

La birou, suntem o echipă interdisciplinară având, pe lângă noi doi, 16 arhitecți, 7 urbaniști, 2 peisagiști, 1 inginer, 1 economist și 3 colegi alocați departamentului administrativ.

În ultimul deceniu, anual ne trec pragul și lucrează alături de noi minimum 4 studenți străini prin programul IAESTE. Interacțiunea cu tineri din culturi diferite, dar cu aceeași profesie, este mereu interesantă și incitantă, ne stimulează și ne determină să continuăm să căutăm noutatea în arhitectură.

De-a lungul timpului, împreună, am lucrat la proiecte cu programe diverse, de la locuințe individuale la rezidențiale mici și mari, de la creșe, grădinițe, școli la campusuri universitare, birouri, pensiuni și hoteluri, restaurare de monumente istorice sau doar clădiri vechi superbe și în plus proiecte de urbanism și amenajări peisajere.

Arhitectura este și rămâne ceea ce iubim să facem cu profesionalism și dedicare, iar aceasta ne motivează să continuăm.

BNA 2023

TRIO BRIDGE VIEW - AUTORI: ARH. ANDREI NISTOR, ARH. ROXANA NISTOR

În vecinătatea Pieței Crângași, ansamblul rezidențial aduce un aer de prospețime într-un loc în care se realizează conversia funcțională a fostelor incinte industriale în spații preponderent rezidențiale. Cele trei clădiri, cu 220 de apartamente, oferă o vedere panoramică asupra orașului și o varietate de dimensiuni. Atât forma, cât și configurarea spațiului în fiecare imobil oferă un joc de orizontale și verticale care definesc fațadele.

THE IVY - AUTORI: ARH. ANDREI NISTOR, ARH. ROXANA NISTOR, ARH. ANDREI PETRACHE, ARH. JAN DEMEYERE

800 de unități repartizate pe 10 clădiri cu un regim de înălțime P + 6, întinse pe o suprafață de 5 hectare. Arhitectura prioritizează lumina, spațiul și verdețea, acordând o atenție deosebită detaliilor. Conceptul include ferestre care acoperă înălțimea completă a fiecărui nivel, generând interioare inundate de lumina naturală, astfel încât locuitorii să se simtă conectați cu exteriorul, atât cel creat de amenajările spațiilor interstițiale generate de poziția volumelor, cât și de cadrul natural ambiental existent.

LEV TOLSTOI - AUTORI: ARH. ANDREI NISTOR, ARH. ROXANA NISTOR

Imobilul de 10 apartamente se afla într-o zonă construită protejată a Bucureștiului - parcelarea Monnet. Conceptul a fost rezultatul jocului de elemente verticale și orizontale, care definesc totodată spațiul interior, dar și aspectul fațadei. Conexiunile dintre aceste elemente oferă o experiență nouă, atât din exterior, cât și din interiorul imobilului. Reședința îmbină confortul și rafinamentul pentru a crea un mediu de viață exclusivist.

CREȘĂ CHITILA - AUTORI: ARH. ANDREI NISTOR, ARH. ALEXANDRU GRINDEANU

Creșa, program arhitectural conex funcțiunii de locuire ce este indispensabil, a fost realizată pe un teren din sudul localității alăturat unei grădinițe existente, ambele într-un cartier rezidențial al orașului. Ea a venit în întâmpinarea satisfacerii unor nevoi ale localității cu privire la dimensiunea infrastructurii educaționale locale.

ȘCOALĂ CHITILA - AUTORI: ARH. ANDREI NISTOR, ARH. ALEXANDRU GRINDEANU

În imediata apropiere a Capitalei, școala primară și gimnazială, program arhitectural conex funcțiunii de locuire, a fost realizată pe un teren din nord-vestul localității, într-un cartier rezidențial al orașului. Ea a venit în întâmpinarea satisfacerii unor nevoi ale localității cu privire la dimensiunea și nivelul infrastructurii educaționale locale.

ESPLANADĂ SLATINA - AUTORI: ARH. ANDREI NISTOR, ARH. ALEXANDRU GRINDEANU

Conceptul se axează pe tranziția între centrul nou și centrul vechi al orașului Slatina. Delimitarea spațială dintre cele două zone vechi-nou este o zonă verde-parc. Soluția arhitecturală pentru reamenajarea spațiului public - Esplanada - prin prisma realizării tranziției nou-vechi este dată de o serie de gradene care unesc elevațiile diferite ale pieței și parcului într-un mod lin, generând un traseu pietonal sinuos continuu.

„LITORALUL PENTRU TOȚI”

LANSARE REVISTA ARHITECTURA NR. 1-2

Text: Ioana ALEXE

Autorii numărului „Betoane de nisip. Litoralul românesc 1955-1989” în ordinea din cuprins: Maria Duda, Irina Tulbure, Irina Băncescu, Dana Vais, Alexandra Ioana Radu, Dumitru Rusu, Raluca Oancea, Vasile Telea, Dragoș Dordea, Alexandru Belenyi, Claudiu Cobilanschi, Alexandra Bardan, Adelina Ștefan, Mălin Mușatescu, Vlad Mitric-Ciupe, Vlad Sebastian Rusu, Octav Silviu Olănescu, Alexandru Mexi, Ioana Tudora, Aurelia Lăpușan, Augustin Ioan, Aurelia Lăpușan, Răzvan Lăzărescu, Alina Șerban, Sorin Istudor, Kalliopi Dimou, Andreea Cel Mare, Mihnea Mihalache-Fiastru.

Fiecare lansare a revistei „Arhitectura” ne aduce emoții noi, pentru că nici una nu seamănă cu cealaltă. Așa a fost și lansarea numărului „Betoane de nisip” de la finalul lunii mai.

Am avut emoții înaintea lansării acestui număr și pentru că petrecusem patru luni studiind arhive foto, căutând documentare la Arhiva Națională de Filme, vorbind cu toată lumea despre amintirile lor din anii în care litoralul românesc era atelierul de exprimare liberă a câtorva generații de tineri arhitecți foarte talentați, care doreau să se afirme. Ne-am revizitat propriile amintiri din vremea copilăriei: taberele de la Năvodari, castelele de nisip și percepțiile legate de epoca comunistă. În tot acest timp, subiectul ne-a devenit atât de drag încât ni se părea că ceea ce avem nu este suficient și că nu vom ajunge niciodată să spunem că este complet.

Imensa arhivă de fotografie a UAR și cea a revistei din anii '50-'80 era copleșitoare ca informație și consistență, făcându-ne misiunea și mai grea și nesiguranțele mai intense. La final, cuprinsul revistei număra, în proporție de 90%, autori născuți între 1975 și 1985, cei care au fost la mare copii, au fost adolescenți în anii '90 și sunt acum adulți dornici să analizeze schimbările pe care le-au trăit în ultimii 40 de ani.

În paralel cu realizarea numărului, am lucrat și la celelalte două proiecte pe care le aveam: upgrade-ul site-ului și magazinul online. Am reușit să le terminăm chiar în ziua lansării. Pentru atmosferă, Andy a montat câteva jurnale de știri de pe litoral din anii '60 pe care le puteți vedea aici (QR).

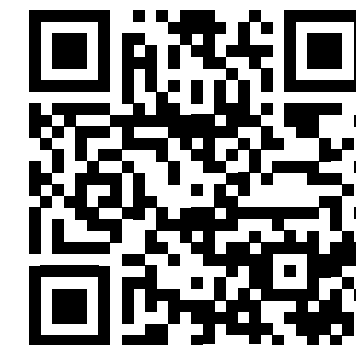
Pentru câteva ore, Calderon 48 s-a transformat într-o stațiune aglomerată și efervescentă din anii '70. Doar marea și nisipul au lipsit. Apoi, „Litoralul” și-a început drumul său separat de noi, ca un adolescent fugit în Vama Veche sau la Costinești, în prima lui vacanță singur la mare. Atât de mare a fost succesul încât, într-o lună de la lansare, tot tirajul s-a epuizat.

Aceasta lansare ne-a adus aminte cât de important este să documentăm și să facem cunoscută istoria arhitecturii românești noii generații, împreună cu autori foarte documentați și pasionați, care au contribuit cu informații și imagini prețioase. Arhitecți veterani și tineri, am realizat un dialog între generații care a adus perspective, vechi și noi, diverse și valoroase. Din nefericire, ca aproape toate temele pe care le abordăm, litoralul trebuie și el salvat printr-un proiect coerent, protejând ceea ce a mai rămas.

Alături de „Litoral” a apărut și sora lui mai mică, broșura „Semne pe țarm - arta litoralului modern, privită azi” care cartografiază toate sculpturile de artă monumentală care însoțesc țărmul, de la Constanța la Mangalia, un manifest pentru salvarea a ceea ce se mai poate salva.

Unul dintre cele mai frumoase mesaje primite a fost de la Paris, al domnului arhitect Răzvan Lăzărescu, care, după ce a primit numărul, ne-a scris: „Mulțumesc mult că dați ocazia unei amintiri intense celor care au cunoscut acele timpuri și o perspectivă largă celor care nu le-au cunoscut, dar ar vrea”.

Salutări de pe litoral, vă mulțumim că citiți revista „Arhitectura” și vă așteptăm la următoarea lansare.

Puteți cumpăra revista de aici: (QR)

Puteți vizita noul site aici: (QR)

TREI EDIȚII,
DEJA!

Text: Vlad BRĂTULEANU
Foto: Răzvan HATEA

CONCURSUL DE ACUARELĂ „GHEORGHE LEAHU”

Concursul de acuarelă „Gheorghe Leahu” a prins, deja, rădăcini solide la Uniunea Arhitecților, căci în primăvară a avut loc cea de-a treia ediție! Cu certitudine, noi, cei câțiva care ne ocupăm de organizarea competiției, putem spune că ne-am făcut rodajul, ba chiar că, acum, ne pricepem la pictură mai mult ca înainte! Iată o relatare a evenimentelor din 2024, din perspectiva organizatorilor.

Întâi, trebuie spus că anul acesta am lucrat în condiții speciale. Mai exact, am fost puțin încurcați de faptul că sărbătorile pascale au întrerupt, pentru câteva zile, perioada de înscriere. Problema este că nu putea fi mutată altcândva - toate pregătirile trebuiau să se încheie înainte de 10 mai (ziua de naștere a arhitectului Gheorghe Leahu și ziua în care trebuiau să aibă loc și premiarea, și vernisajul). Pentru a ne asigura că avem destul timp la dispoziție, am început înscrierile puțin mai devreme decât în alți ani. A fost o idee bună, căci atunci când am

încheiat cu ele, am făcut calculul și am văzut că avem 33 de lucrări care pot participa la concurs - un număr satisfăcător, am considerat noi!

La două zile după încheierea înscrierilor, juriul a venit la sediul UAR pentru deliberări. La ediția 2024, din juriu au făcut parte arh. Militza Sion, arh. Mircea Corcodel, arh. Dan Vucicovici, Adina Rențea. Primii trei au jurizat (în diferite configurații) și edițiile anterioare; Adina Rențea este reputat critic de artă și fost director al Muzeului Național Cotroceni. Cei patru au luat în calcul criteriile din regulament, au comparat lucrările și au dat note. După mai multe ore de dezbateri, au decis să acorde Premiul concursului lui Iuliei Tudosie, absolventă de Arhitectură la UAUIM, pentru una din cele trei lucrările pe care le-a înscris în concurs, înfățișând un peisaj constănțean. Spre deosebire de edițiile precedente, juriul a acordat și un premiu special, care a revenit Aidei Constantinescu. Mențiuni au fost acordate Ioanei Boghian-Nistor și lui Eduard Pașcu. Dacă Iulia Tudosie este o participantă nouă, ceilalți trei au

luat parte la concurs și în trecut, iar Ioana Boghian-Nistor și Aida Constantinescu au primit distincții și la ediția din 2023.

Festivitatea din 10 mai a fost animată, fiind prezentă doamna Viorica Leahu, soția arhitectului și pictorului Gheorghe Leahu, și finanțatoarea premiului, alături de membrii juriului, de președintele UAR, Ileana Tureanu, și de mulți oameni tineri. Noi, organizatorii, am avut emoții, dar mult mai puține decât a avut principala câștigătoare, care nu se aștepta să plece cu un premiu, după cum ne-am dat seama.

Ediția aceasta a înregistrat o premieră care trebuie neapărat menționată: expoziția a inclus și lucrările unui elev al unei școli de arte din Galați, pe numele său Antonio Covaci. El nu a putut concura, deoarece regulamentul permite numai înscrierea studenților și a absolvenților de facultate. În acest context, i-am propus să expună Hors concours câteva lucrări. Surpriza a fost că membrii juriului au fost foarte impresionați de cele 6 acuarele pe care tânărul ni le-a trimis și au decis să-i acorde un premiu special.

Expoziția tuturor celor 39 de lucrări a fost deschisă publicului între 10 și 24 mai, la sediul UAR din Calderon nr. 48.

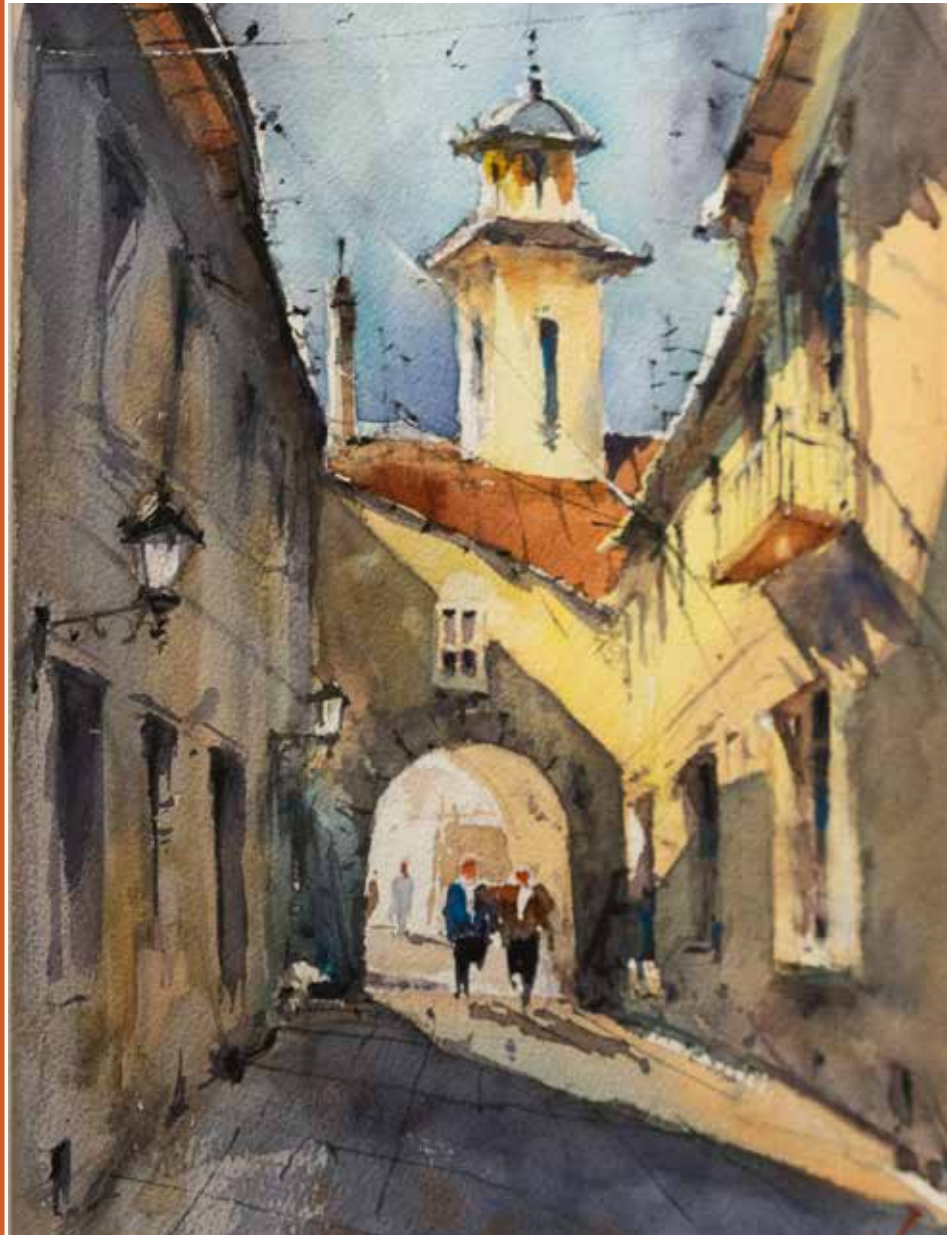
Închei aici cu un anunț important, legat de edițiile viitoare: premiul lui Antonio Covaci ne-a convins că este timpul să modificăm regulamentul, așa că, începând de anul viitor, concursul pentru tineri acuareliști va fi deschis și elevilor școlilor de artă din țară. Ne vedem în 2025!

Câteva din picturile lui Antonio Covaci:

DE VORBĂ CU ACUARELELE MELE...

Text: Mircea CORCODEL
Foto: Răzvan HATEA

...a douăzecea expoziție personală și iată-mă că sunt la sediul UAR!!!

Am așezat, în liniște, lucrările pe pereți și am stat un moment să le privesc. Sunt singur și am timp să văd ce am realizat. Dintr-una dintre lucrări îmi face semn o poveste de vară, la mare... pescarul tocmai a sosit din larg și își lasă barca să se odihnească. Alături de barcă e un atelier al unui Pictor care nu este pentru moment acolo, și soarele îi luminează spațiul și șevaletul îl așteaptă să vină...

Niște flori îmi fac semn să mă mai uit o dată la ele – „Uite ce frumoase suntem!” - îmi zic ele și trec mai departe să văd niște tufănele dragi mie, pictate undeva pe valea Tarcăului.

Povestea continuă și o lucrare din Veneția îmi aduce aminte ce lucruri frumoase am văzut acolo... iar plimbările de seară pe podurile de acolo nu se pot uita! Misterul acelor străzi e fascinant și parcă aștepti să îți apară câte un mascat din întunericul nopții!

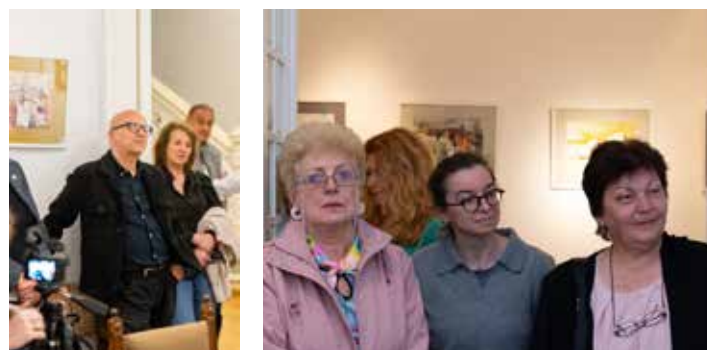
Casa de la țară îmi aduce aminte cum stăteam pe prispă și ascultam ciripitul păsărilor din zarzărul bunicii...

Am ajuns și în Grecia! Bărci odihnindu-se pe mal îmi spun cum a fost de dimineață când un alt pescar s-a luptat cu valurile... dar povestea continuă și o altă lucrare îmi spune că suntem în toiul verii și soarele roșu-portocaliu e la apogeu...

O umbră pe o casă îmi spune că am trecut pe acolo prin sat, la Hârșă, și că am lăsat să treacă timpul peste tot. Timpul, acolo, se oprește...

Toamna îmi aduce aminte de cel mai drag anotimp mie... deși nu sunt pe meleaguri românești, ci undeva la vecini!

Poarta albastră îmi spune: „Ai trecut și o să mai treci pe aici, dar eu rămân! Mai treci să ne mai vedem!”.

Calcane! Da, calcanele au povestea lor frumoasă și o istorie nemărturisită! Îmi plac calcanele pentru că sunt ca niște cucoane care te țin de vorbă și povestesc tot ce au văzut... atât de multe povești știu că nu te mai saturi ascultându-le!

Rufele agățate pe sfoară îmi râd colorat și îmi spun: bine ai venit pe la noi!

O epavă, prinsă în sloiuri de gheață îmi spune povestea ei când era un vapor mândru și falnic...

Și, iată! Un turn din Sighișoara îmi spune serios: „De aici, de sus, văd toată piața și uite-mă ce bine arăt!”.

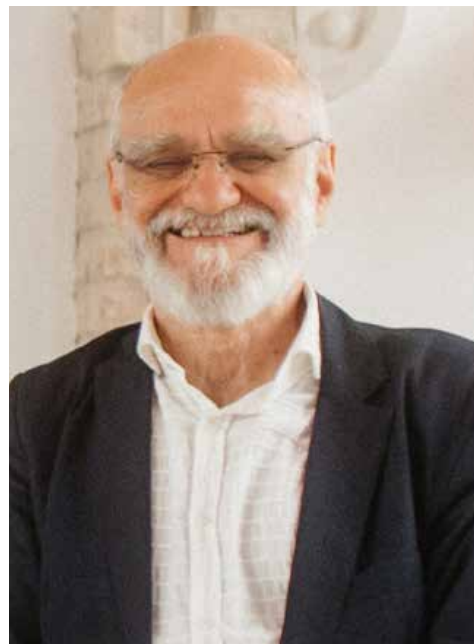
În sfârșit, o iarnă cu niște căpițe înzăpezite mă face să mă simt mai răcorit și bine!

Dar povestea lor continuă și va continua pentru că mai vreau să povestesc și la alte expoziții. Acum, sunt liniștit și îmi aștept vizitatorii!

Sper că am reușit să le transmit poveștile mele, așa cum am crezut...

UN FESTIVAL AL CREATIVITĂȚII ȘI INOVAȚIEI ÎN INIMA IAȘIULUI

Text: Dragoș CIOLACU
Foto: Valentin POPOVICI

R.C.W.

Romanian Creative Week a ajuns la a patra ediție și deja a intrat în tradiție ca, în ultima decadă din mai, Iașiul să mustească de evenimente culturale. Afișul de anul acesta menționează aproape 200 de repere care trimit la artă, literatură, teatru, film și bineînțeles arhitectură, adică tot ce presupune creativitatea.

Acest „prea-plin” cultural a demonstrat cu această ediție că, în vremurile moderne, creativitatea se regăsește și în domenii la care nu te-ai fi gândit, cum ar fi: religie, sociologie sau chiar politică, așa cum a rezultat, în premieră, din dezbaterile unor minți luminate ca Pleșu, Patapievici sau Stanomir. Pentru ca o persoană să cuprindă toată oferta, a fost aproape imposibil și ține de record, așa cum este considerat și R.C.W. de forurile competente drept cel mai mare festival al creativității din Europa.

Desfășurat în piețe, ganguri, curți interioare, terase sau spații consacrate din muzee sau teatre, festivalul a polarizat toată suflarea dornică de conectare culturală. Dar nu cantitatea este relevantă pentru un festival ce s-a maturizat, ci calitatea și diversitatea. La un astfel de eveniment, arhitectura este vedetă și nici anul acesta nu au lipsit surprizele.

UAR și OAR prin eforturi individuale, dar cu program comun, au reușit să ofere publicului dovada că breasla este activă și se implică în cetate.

UAR în parteneriat cu Facultatea de Arhitectură au organizat o expoziție având ca temă arhitectura în concursuri studențești, ce face bilanțul unui an extrem de rodnic în laurii culeși la diverse competiții. Expoziția, sub genericul „CON.tur”, ne CONduce printr-un TUR ghidat în zonele sensibile și definiții ale creativității. Cel mai important premiu este cucerit de Marius Clizor de la Arhitectura ieșeană, care a luat marele trofeu la secțiunea „Diplome - arhitecți în devenire” la Bienala Națională de anul trecut.

Urmează o listă lungă de premii și nominalizări la competiții desfășurate în ultimii ani: Architecture Student Contest - Saint Gobain premiul I pe 2024 și 2023; Centru de vânzări imobiliare - premiul I/2024; nTIC - noi tendințe în ingineria civilă, premiul I/2024; Respo City - premiul I/2023; SISO HUB pentru micii meseriași - premiul I, II, III/2023 și multe alte premii și nominalizări la numeroase concursuri.

Expoziția a fost găzduită de Muzeul Mitropolitan, iar curatori au fost tinerii profesori Aura Dumitrașcu și Călin Corduban, cărora m-am alăturat din dorința de a promova practica competițională. Competițiile pot reprezenta o rupere de ritm, o modalitate de a jongla cu un alt set de răspunsuri cerute de entități virtuale pentru care standardul minim este prea puțin. Fiecare student își poate crea singur seturi de întrebări și poate imagina răspunsuri, își poate regăsi entuziasmul în acest necunoscut plin de posibilități.

OAR și-a luat sarcina de a face două scene amplasate în spațiu public dedicate unor manifestări culturale prevăzute în program. În acest scop a inițiat un concurs studențesc, „Performance Spaces”, având ca temă aceste structuri spațiale capabile să găzduiască evenimente culturale și adaptate celor două amplasamente - Piața Națiunii și Piața Cub de pe pietonalul Ștefan cel Mare. Participare entuziastă, soluții pe măsură, la care cu greu te poți decide, au propus două spații urbane, provizorii din păcate, care au atras, în primul rând, prin prezența lor artistică completată fiind de actul în sine. Lucrările câștigătoare au fost expuse și la CON.tur, urmând partea de execuție la care întreaga comunitate de studenți și tineri arhitecți s-a implicat.

Cele două evenimente au probat capacitatea creativă a studenților, iar cealaltă - coeziunea acestora în jurul unui proiect comun.

R.C.W. ne-a oferit, ca în fiecare an, posibilitatea de a proba aceste virtuți și, cum rezultatele sunt optimiste, ne gândim deja la ediția viitoare.

SPAȚIUL ARHITECTURAL ÎN LITERATURA ROMÂNEASCĂ

Text: Simona CERCEL
Ana-Sabina DRINCEANU

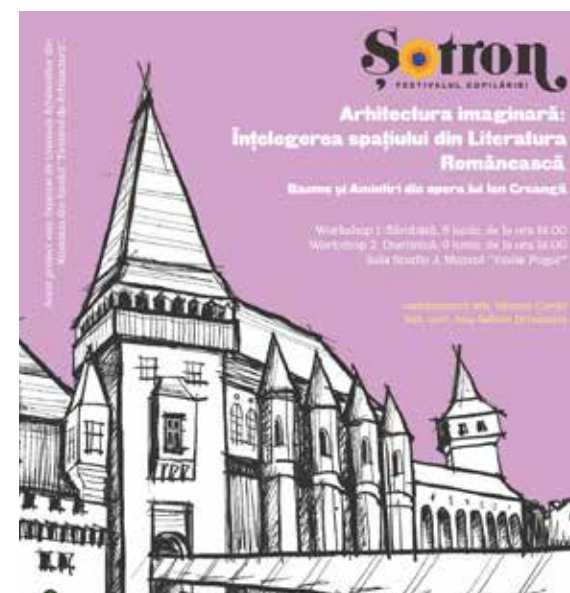
EXPLORÂND OPERELE LUI ION CREANGĂ

Literatura română abundă de personaje memorabile, însă rar este subliniată importanța spațiului în care acestea își desfășoară aventurile. Din dorința de a aduce în prim-plan dimensiunea uitată a ficțiunii, ne-am concentrat pe operele lui Ion Creangă, utilizându-le ca punct de plecare pentru a explora relația dintre spațiul arhitectural imaginativ și personajele din ilustrațiile de carte. În general, când ne gândim la ilustrația de carte, fie a unui text pentru copii, fie a unui text mai abstract, ne vin în minte personajele. În ilustrațiile pentru textele lui Ion Creangă, vedem accentul pus pe personaje: dinamica dintre ele, gesturile și expresiile faciale. Rareori, observăm o atenție acordată spațiului din jur, a fundalului. Prin acest proiect am dorit să acordăm o atenție deosebită acestui aspect.

Scrierile lui Ion Creangă au fost suportul documentar și sursa de inspirație pentru a realiza un studiu de caz asupra relației dintre spațiul și personajele literare. Am pus accentul pe arhitectura vremii lui Ion Creangă analizând edificii reale care sunt încă de interes pentru public, dar și elemente fantastice din operele sale. Scopul a fost să înțelegem modul în care aceste spații sunt percepute de cititori, ilustratori și artiști. Astfel, prin acest proiect, clădirile din fundal, spațiul înconjurător și ambientul au căpătat valențele unor personaje. Acestea încep să existe mai mult decât simple decorațiuni menite să exalte personajele.

În luna copilăriei, pe 8 și 9 iunie, am avut bucuria să organizăm workshopurile de ilustrații arhitecturale, realizate în cadrul Festivalului Șotron, cel mai important festival dedicat copilăriei. Tema a fost „Arhitectura imaginară: înțelegerea spațiului din literatura românească. Basmе și Amintiri din opera lui Ion Creangă”, proiect coordonat de arh. Simona Cercel și lect. univ. dr. Ana-Sabina Drinceanu. Participanții au fost elevi, studenți și iubitori ai ilustrațiilor de carte, care au desenat alături de noi, învățând să aprecieze complexitatea și frumusețea arhitecturii imaginare.

Proiectul a fost structurat în două părți:

Primul workshop a fost dedicat elementelor fantastice din basmul Harap Alb, studiind spațiile imaginare care contribuie la atmosfera și mesajul poveștilor; am analizat arhitectura castelurilor și palatelor din perioada în care a fost scris basmul. Al doilea workshop s-a concentrat pe „Amintiri din copilărie”. Participanții au explorat clădirile, locurile și personajele vremii, analizând cum acestea influențează narativul și dezvoltarea personajelor.

Fiecare workshop a inclus trei etape esențiale: prezentarea textului, identificarea elementelor arhitecturale și spațiale specifice subiectului, identificarea personajelor și a caracteristicilor specifice, documentarea și analiza detaliată a elementelor identificate în contextul istoric și cultural al perioadei respective și, în final, implementarea rezultatelor documentării și analizei în ilustrații creative.

Am povestit, ne-am documentat, ne-am imaginat, am desenat arhitectura și personajele preferate, am ilustrat și ne-am amintit.

Workshopurile au generat un fond de lucrări care vor fi expuse la finalul proiectului și care vor fi incluse într-un album de prezentare a documentării noastre și a ilustrațiilor realizate.

În urma acestor workshopuri, am observat că, în basm, personajele domină întreaga acțiune, iar spațiul devine element secundar, ce poate fi interpretat în nenumărate feluri: de la un ambient cu influențe medievale, la impozanța palatelor de inspirație germanică, sau așa cum am observat în ilustrațiile maestrului Val Munteanu, o profundă influență din arta bizantină. În ceea ce privește analiza memoriilor lui Ion Creangă, spațiul, satul și clădirile sale devin entități vii, vitale pentru tabloul descris de autor, precum și pentru ilustratorii de carte. Dacă în prima parte imaginația cititorului poate să genereze orice fel de imagine fantastică, în a doua parte, cititorul vede cu exactitate căsuța din Humulești, râul Ozana sau alte locuri reale. Amintirile nu mai par a fi uitate în negura timpului, din contră capătă veridicitate, devin palpabile tocmai prin intermediul acestor repere care încă mai există.

Prin acest proiect, dorim să aducem în prim-plan importanța spațiului arhitectural și a personajelor din literatura română, oferind o nouă perspectivă asupra operelor lui Ion Creangă și contribuind la promovarea patrimoniului cultural construit.

Mulțumim partenerilor noștri: Uniunea Arhitecților din România, KSA architects, Fundația AxArt, Ordinul Arhitecților din România, filiala Iași, Muzeul Literaturii Române Iași, Patrimoniul pentru Comunitate și Șotron Festivalul Copilăriei.

Proiect Cultural Cofinanțat de Uniunea Arhitecților din România

MARAMUREȘ, SATU MARE - TURUL DE ARHITECTURĂ

Text: Ildiko MITRU

ARHITECȚII FORMATORI

Suntem în anul al doilea al *Turului de arhitectură*, care ne dorim să devină o necesitate. Anul trecut am parcurs lucrările finalizate de echipele colegilor noștri Ionuț Filip, Guttmann Szabolcs, Dorel Cordoș. Programul face parte din proiectele culturale finanțate prin Timbrul de arhitectură și își propune un dialog profesional, benefic autorilor și audienței, fiind un mijloc prin care onorăm și celebrăm munca colegilor noștri.

Anul acesta ne-am orientat spre alte domenii în care arhitecții profesază, fără îndoială vorbim tot despre arhitectură, exercitată, de această dată, în educație și administrație, și am ales, evident, cum ne-am propus când am lansat proiectul, arhitecți care performează. Astfel, l-am rugat pe arhitectul Cătălin Anghelescu să ne facă o incursiune în activitatea lui didactică, spre care s-a orientat de 20 de ani. Aici se cuvine să spunem că suntem în Baia Mare, unde învățământul de artă are deja o tradiție, știut fiind că, în anul 1896, pictorul armean Hollosy Simon și primarul Oliver Thurman au inițiat o tabără de pictură, transformată mai apoi într-o școală de pictură, care a funcționat cu mici întreruperi cauzate de îțele complicate ale istoriei și care, pe lângă arta plastică, s-a extins cu educația muzicală și cea de arhitectură, în a doua jumătate a secolului al XX-lea.

Cătălin Anghelescu este absolvent al Liceului „Gheorghe Lazăr” din București, al Institutului de Arhitectură „Ion Mincu”, promoția 1992, an în care se stabilește în Baia Mare, unde își începe activitatea de proiectare, pentru ca, mai târziu, la solicitarea OAR să se alăture grupului de arhitecți care și-au oferit

serviciile educării elevilor clasei de arhitectură și a devenit profesor titular în anul 2022, după obținerea diplomei de psihopedagogie la Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca. Sute de elevi i-au trecut prin mână, mare parte s-au orientat spre arhitectură, arhitectură de interior, peisagistică, restaurare, 27 de elevi au fost premiați la olimpiada națională de specialitate, 18 elevi au fost premiați la concursul de arhitectură „Hans Fackelman”, care asigură admiterea fără examen la Facultatea de Arhitectură și Urbanism - UP Timișoara.

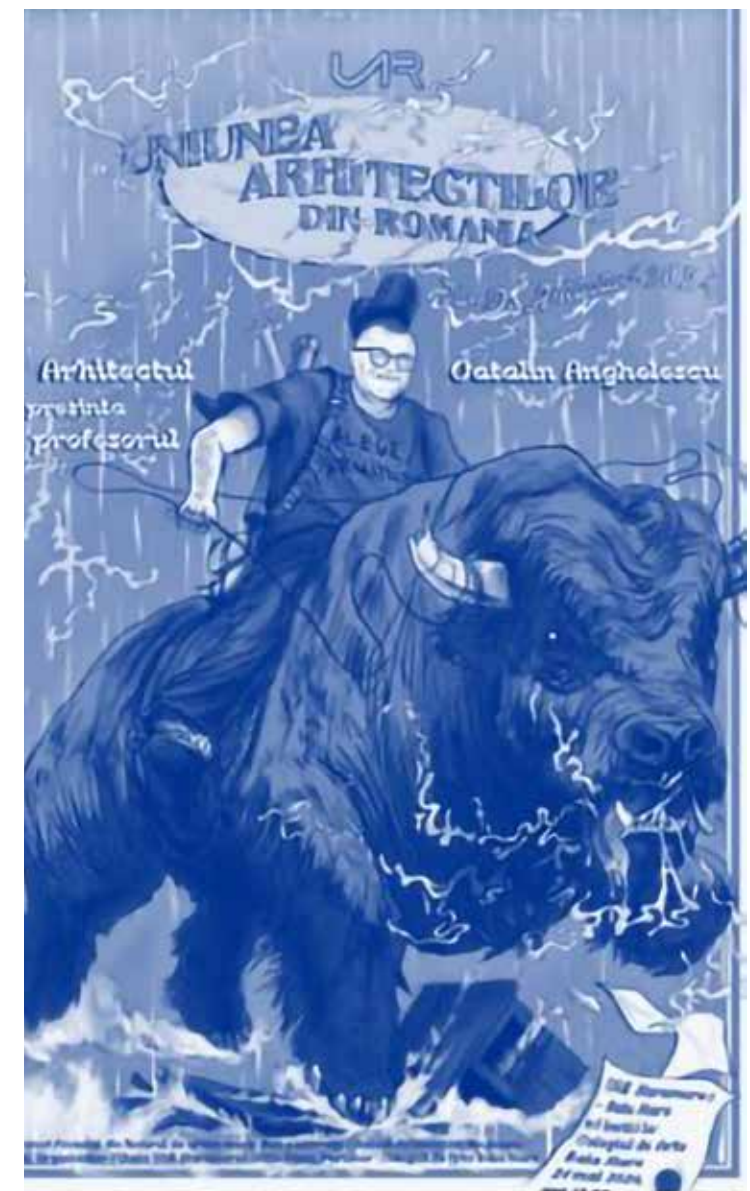
În 25 mai, au răspuns invitației noastre colegi, arhitecți, profesori și elevi. Ne-a fost prezentată școala, sălile în care se derulează procesul de educație, după care dl arhitect ne-a invitat să-și susțină prezentarea. În preambul, dna Oxana Florescu a prezentat un scurt istoric al claselor de arhitectură din cadrul Liceului de construcții, după care, dl arhitect Alexandru Băban a prezentat felul în care organizația a sprijinit Colegiul de Artă. A urmat prezentarea savuroasă a domnului profesor, care și-a expus crezul, principiile pe care le aplică în educație, ne-a transmis experiențele pozitive și, evident, cele negative legate de învățământul de la noi. Pentru prezentare, Cătălin și-a apelat foștii elevi să răspundă la un chestionar. 21 dintre ei, studenți sau absolvenți, au trimis înregistrarea opiniilor lor, deosebit de instructive și captivante, la următoarele întrebări:

- Cunoștințele acumulate în liceu au constituit un avantaj sau un handicap în comparație cu alți tineri (ți-a folosit că ai absolvit un liceu vocațional)?*
- Ce ți-a plăcut și ce ai face altfel / îmbunătăți (la materiile de specialitate)?*
- Dacă ai avea posibilitatea, acum, ai face aceleași alegeri?*
- Transmite un mesaj generațiilor actuale și viitoare.*

Discursul lui Cătălin a avut ca leitmotiv vorbele „sunt un tip foarte, foarte, foarte, norocos” repetate la nesfârșit, se referea la faptul că are elevi deosebit de dotați, pe care îi învață și de la care învață continuu, pe care îi modelează într-un cadru lipsit de rigiditățile sistemului. Iubit de elevii pe care-i introduce în abecedarul arhitecturii, serios, sever, jovial, lejer, glumeț, toate dublate de șarmul unui profesor înzestrat, cum să chiulești de la ore și cum să nu devii fan al arhitecturii când faci desen proiectiv, crochiu, compoziție, culoare pe ritm de AC/DC și Black Sabbath, când te duci cu dl profesor la bere sau meciuri de rugby?

La final, așa cum am procedat și la celelalte ediții, dna Oxana Florescu, președintele sucursalei UAR, a înmănat domnului Cătălin Angheliescu *Diploma de excelență* „pentru serviciile aduse profesiei de arhitect”. Credem că a fost un „cadou pe cinste”, la două zile după ce dl Angheliescu a împlinit 57 de ani. Recomand mesajele elevilor promoției 2014 către domnul profesor, de ziua lui, postate pe canalul YouTube.

(HAKA Colegiul de arta Baia Mare <https://www.youtube.com/watch?v=na6uKFZiAfM>)

LA UZINA DE APĂ DIN SUCEAVA

Text: Ion ANDRIU

„ZILELE ELEVULUI ARHITECT”

Și în acest sfârșit de primăvară, Uzina de Apă Suceava, devenită Centru de Arhitectură, Cultură Urbană și Peisaj, a găzduit multiple manifestări culturale și profesionale precum: spectacole dramatice, prilejuate de Festivalul de teatru „Matei Vișniec”, concerte, cursuri de pregătire profesională sau sesiuni de lucru a Comisiei Zonale a Monumentelor Istorice. Totuși, evenimentul major inițiat de breasla locală și devenit deja tradițional l-a constituit manifestarea-concurs „ZILELE ELEVULUI ARHITECT” - ediția a VI-a.

Spațiul Uzinei a fost neîncăpător pentru elevii participanți de la clasele de arhitectură și arte vizuale (design, grafică-desen) de la instituțiile de învățământ vocațional din județele Suceava și Botoșani. Manifestarea a avut loc într-o perioadă foarte aglomerată, marcată de finalul anului școlar, aniversări și banchete absolvenți, campanie electorală, permanentele modificări de calendar ale programului de învățământ. Cu toate acestea, prin strădania organizatorilor și entuziasmul elevilor participanți, s-a înregistrat un succes al acțiunii, apreciat de public, cadre didactice și părinți. Inițial, s-a dorit să aibă loc o manifestare mai amplă, cu caracter regional, la care să participe și alte județe din zona Moldovei, dar, din motivele expuse anterior, anul acesta nu a fost posibilă materializarea acestei inițiative. Deși condițiile concrete în care se desfășoară activitatea domeniului proiectării și arhitecturii sunt departe de a fi cele mai fericite, se constată însă o atractivitate sporită pentru tinerii elevi cu aplicație și vocație pentru accesul în profesia de arhitect.

Precizăm faptul că învățământul vocațional de arhitectură a împlinit deja un sfert de veac la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu”, după ce anterior anului 1990 au existat clase de arhitectură și sistematizare (urbanism) la Colegiul Național „Petru Rareș” și la fostul Liceu de Construcții. Un bilanț al pregătirii de specialitate

la instituția suceveană de învățământ vocațional de arhitectură reliefează faptul că mulți absolvenți au devenit studenți și apoi arhitecți, unii cu rezultate deosebite atât în țară, cât și în străinătate. Acest lucru constituie un îndemn pentru continuarea și perfecționarea acestui domeniu de învățământ care poate și trebuie să aibă un impact direct și semnificativ asupra peisajului urbanistic al localităților noastre, cu consecințele de rigoare asupra calității vieții comunității locale.

Referitor la manifestarea menționată precizăm faptul că un juriu format din membri ai conducerii structurilor profesionale locale a breslei arhitecților, respectiv Ordinul Arhitecților și Uniunea Arhitecților din România, reprezentanți ai Filialei Suceava a Uniunii Artiștilor Plastici, precum și din cadre didactice din zona artelor vizuale de la unitățile de învățământ vocațional din Suceava și Botoșani, a acordat premii și mențiuni grupate pe domeniile specifice artelor vizuale, respectiv arhitectură, desen, grafică și machete.

Deschiderea concursului s-a făcut în cadrul unei festivități care a avut loc în data de 6 iunie și a fost moderată de arhitectul Ion Andriu, președintele Sucursalei Suceava-Botoșani a UAR. Acesta a felicitat tinerii elevi participanți care au venit în număr mare, participând la expoziție cu lucrări de foarte bună calitate. Totodată a constatat cu satisfacție entuziasmul și implicarea activă a elevilor pregătiți cu har și grijă de către cadrele didactice de specialitate. A recomandat liceenilor participanți să pună accent deosebit pe lectură, singura modalitate de dobândire a unei culturi generale și profesionale reale. Doamna director a Colegiului de Artă „Ciprian Porumbescu” din Suceava, Alexandra Bejinaru, și-a exprimat satisfacția pentru continuarea colaborării, cu efecte vizibile, dintre unitatea de învățământ și breasla arhitecților. A apreciat implicarea elevilor și a cadrelor didactice și a venit cu noi idei de extindere a colaborării. Domnul arhitect Constantin Gorcea, președintele Filialei Nord-Est a OAR, membru în juriul concursului, a explicat care au fost criteriile de acordare a premiilor și și-a manifestat aprecierea pentru numărul impresionant de participanți din rândul elevilor, dar și de implicarea neobosită a profesorilor de specialitate, coordonatori ai secțiunii de arhitectură, design, grafică. Profesorul Nicolae Moroșan, cadru didactic la unitatea de învățământ suceveană și vicepreședinte al Filialei Suceava a UAP, s-a arătat impresionat de nivelul lucrărilor expuse de

elevii suceveni și botoșăneni și a explicat opțiunea juriului pentru lucrările premiate. S-au adresat apoi adunării cadre didactice de la cele două unități de învățământ vocațional, respectiv dr. arh. prof. Georgiana-Larisa Popa, arh. prof. Partenie Lăcrămioara, Agavriloae Raluca Elena și Ailincăi Monica, de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani. O fostă elevă a Colegiului de artă „Ciprian Porumbescu”, arh. Simona Zhang, a împărtășit participanților momente din experiența de elev, student și arhitect practicant.

Au fost selecționați elevii care au primit premii și mențiuni, după cum urmează:

PREMIUL ANUAL - promoția 2024, disciplina arhitectură
Se acordă elevului **CARPIC COSMIN** din clasa a XII-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

PREMIUL PREȘEDINTELUI FILIALEI TERITORIALE NORD-EST a ORDINULUI ARHITECȚILOR din ROMÂNIA
Se acordă elevului **PERJU SASHA** din clasa a IX-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

PREMIUL SUCURSALEI SUCEAVA-BOTOȘANI a UNIUNII ARHITECȚILOR din ROMÂNIA
Se acordă elevei **LEFTER RAPHAELA IOANA** din clasa a XI-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

PREMIUL FILIALEI SUCEAVA a UNIUNII ARTIȘTILOR PLASTICI
Se acordă elevei **PĂVĂLEANU IOANA** din clasa a XI-a A de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani

PREMIUL TINERILOR ARHITECȚI
Se acordă elevilor **BARBACARU DAVID și ȚURCANU DAVID PAUL** din clasa a XI-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

PREMIUL reprezentantului PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI BOTOȘANI
Se acordă elevei **MOLOCEA ANASTASIA** din clasa a XII-a C de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani

disciplina arhitectură
MENȚIUNE
Se acordă elevului **SOLOMON ROBERTO-EMANUEL** din clasa a XII-a C de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani

disciplina desen
MENȚIUNE
Se acordă elevei **CIOBAN IOANA-STELUȚA** din clasa a X-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

disciplina machete
MENȚIUNE
Se acordă elevilor **LEFTER RAPHAELA IOANA și HORGA-BULGARIU DENISA** din clasa a XI-a C de la Colegiul de Artă „Ciprian Porumbescu” Suceava

MENȚIUNE
Se acordă elevei **PRISACARIU BECHER-FELIPE** din clasa a XII-a C de la Liceul de artă „Ștefan Luchian” Botoșani

Întâlnirea s-a finalizat cu participarea elevilor, profesorilor și părinților care s-au reunit împreună cu gazdele la etajul locației unde au socializat, schimbând impresii și opinii despre lucrările prezentate, despre desfășurarea anului de învățământ, opțiuni și planuri de viitor. De asemenea, cadrele didactice au avut ocazia unui schimb de experiență și a unei analize interactive referitoare la programa și metodele de predare în învățământul vocațional. S-au făcut propuneri și planuri pentru o viitoare acțiune educativ-profesională, pentru organizarea unor tabere de creație și metode de optimizare a documentării de specialitate. Publicul vizitator a putut viziona expoziția până în data de 14 iunie, inclusiv, perioadă în care mulți elevi și părinți ai acestora, inclusiv din zona Botoșani, au admirat și comentat lucrările expuse de posibii viitori arhitecți sau studenți din domeniul artelor vizuale.

SESIUNEA DE COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE ALE ȘCOLILOR DOCTORALE ÎN CALDERON ȘI LA CHIOJDU

Text și Foto: Alexandru-Ionuț
PETRIȘOR

UAUIM–UAR UN PARTENERIAT DE SUCCES

UAUIM a organizat, pe baza unei finanțări din fondul destinat manifestărilor extracurriculare, în parteneriat cu UAR, a XI-a ediție a sesiunii anuale de comunicări științifice a școlilor doctorale de urbanism și de arhitectură. Obiectivul a fost de a prezenta și de a dezbate rezultatele cercetării doctorale din cadrul Universității, facilitând dialogul doctoranzilor, în vederea formării unor echipe capabile să dezvolte împreună proiecte de cercetare și îmbunătățind calitatea tezelor prin schimbul de idei. Evenimentul a constat dintr-o sesiune de prezentări și un atelier interactiv de cercetare, timp de două zile. Sesiunea de prezentări, desfășurată la Centrul de Cultură Arhitecturală J. L. Calderon din București, a reunit șapte prezentări reflectând diversitatea preocupărilor doctoranzilor, de la originile educației de arhitectură, la teme de urbanism (incluzând planificarea urbană ca instrument de combatere a deficitului de apă la scară teritorială, tipare ale puterii de decizie în urbanismul participativ din România, sistemul alimentar din perspectiva planificării spațiale, reziliența cetăților medievale astăzi și regenerarea urbană, una vizând zonele defavorizate din marile orașe, iar alta cartierele-dormitor, sub aspectul calității și al economiei).

Atelierul a avut loc la *Casa cu Blazoane* din comuna Chiojdu, județul Buzău, monument istoric ce găzduiește Centrul de Cultură Arhitecturală Rurală al UAR și a urmărit îmbunătățirea abilităților de cercetare ale doctoranzilor. Discuțiile au fost mai bine structurate, pornind de la planul de idei al tezelor care au subiecte diverse, incluzând educația de arhitectură, criteriile de planificare și dezvoltare a spațiilor publice din zonele aride, ținând cont de vulnerabilitatea rețelelor de apă, agricultura urbană în zonele periurbane ale orașelor mari, analizată din perspectiva practicilor comunitare și a planificării urbane, precum și reziliența cetăților medievale astăzi.

Opiniile doctoranzilor arată că evenimentul și-a atins scopul și, prin completarea unui chestionar, participanții au apreciat organizarea și faptul că au putut cunoaște și alți

doctoranzi, luând contact cu diverse teme de cercetare și abordări diferite, având ocazia de a exersa prezentarea în fața unei audiențe și de a evolua cu cercetarea doctorală, inclusiv prin pregătirea psihologică pentru etapele viitoare. Au fost considerate utile discuțiile purtate cu profesorii și specialiștii prezenți, într-un cadru mai puțin formal, fiind apreciat nivelul prezentărilor, întrebărilor, comentariilor și sugestiilor, considerate interesante și informative. În mod deosebit, a fost apreciată prezența invitatului, sociologul Pietro (Mauro) Martini, care a oferit și posibilitatea prezentării temelor de cercetare în limba engleză, dar și o șansă de a înțelege calitățile cercetării dintr-o perspectivă internațională. Au fost salutate comentariile personalizate pentru fiecare student în parte, atmosfera locului și sesiunea de discuții în aer liber.

S-a prezentat participanților o adevărată lecție privind modul de viață local, de-a lungul timpului, folosindu-se expozițiile din Casa cu Blazoane, pornind de la modul de a trăi și mai ales de la valorile *moșnenilor*.

Evenimentul nu ar fi avut succes fără conducătorul auto al UAUIM, mereu dornic să participe la acțiunile doctoranzilor, și dacă nu ar fi existat doctoranzii și colegii care au ajutat voluntar aceste acțiuni. Mulțumind încă o dată celor care s-au implicat, gazdelor, ne exprimăm speranța că UAR va ajuta și în viitor la organizarea evenimentelor de acest fel.

Alexandru-Ionuț PETRIȘOR - dr. ecol., dr. geogr., habil. urb., profesor și director, Școala Doctorală de Urbanism, UAUIM. Profesor, Universitatea Tehnică a Moldovei, Chișinău; CSI, URBAN-INCERC; Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Turism.

Dana MILEA - dr. urb., asistent universitar, Departamentul de Planificare Urbană și Dezvoltare Teritorială, Facultatea de Urbanism, UAUIM.

Andrei MITREA - dr. arh., lector, Departamentul de Planificare Urbană și Dezvoltare Teritorială, Facultatea de Urbanism, UAUIM.

Dana MILEA

Andrei MITREA

G. M. CANTACUZINO EXPOZIȚIE-OMAGIU

Text: Ilinca CANTACUZINO

„CAPTIV ÎNTRE LUMI!” (1899-1960)

6 iulie - 31 august 2024
Curator Mădălina Mirea

Arta este, în sine, un act de dragoste și dragostea nu poate fi învățată.
(G. M. Cantacuzino, dintr-o scrisoare către un coleg de închisoare)

Anul 2024 marchează 125 de ani de la nașterea lui G. M. Cantacuzino, iar expoziția de acuarelă și pictură în ulei găzduită de minunata Galerie a Casei Regelui de la Viscri este o modalitate de a-l omagia și comemora.

Acuarelele datează din anul 1940, când G.M.C. era corespondent de război în Crimeea și la Stalingrad. În 1955 a fost eliberat, după șase ani de închisoare, dar a rămas *Dușman al Poporului* și a ajuns numit arhitect diocesan. Ultimul său proiect a fost incinta Mitropoliei din Iași. Ca expresie a intensei sale iubiri față de peisajul moldav, a găsit timp să picteze! Multe dintre aceste picturi pot fi admirate, în aceasta vară, la Viscri.

În 1976, am ajuns prima dată în România cu sora mea, Marina, și cu tatăl meu, Sherban Cantacuzino. Am descoperit că, excepție făcând câțiva arhitecți cu preocupări în domeniu, G.M.C. era practic necunoscut în propria lui țară. De atunci, nu încetez să promovez moștenirea culturală a bunicului meu, atât în România, cât și în străinătate.

N-am avut șansa să întâlnesc acest personaj fascinant și misterios. Îl cunoșteam numai din numeroasele peisaje moldave expuse pe pereții casei bunicii mele din Kent. Nu am niciun dubiu că el a fost cel care m-a inspirat să mă apuc de pictură. Familia noastră a fost despărțită de el, mai întâi de Al Doilea Război Mondial, apoi de perioada comunistă. Din cauza condițiilor din detenției, G.M.C. a murit tânăr, pe când eu nu aveam decât șase ani.

De douăzeci de ani, organizez expoziții ale lucrărilor sale, pe care le însoțesc de lucrările mele: prima a fost „*Legături de Sânge - un dialog*” care a călătorit în zece orașe ale României în perioada 2007-2009; șapte ani mai târziu, la Zilele Culturii Urbane 2016 de la Uzina de Apa Suceava și, în 2017, „În punctul fix al lumii rotitoare” la Palatul Culturii, Iași.

Prin această călătorie de descoperire și inițiere, scufundându-mă în „*Scrisorile către Simon*” (Rom/Eng, Ed. Simetria 2010) am descoperit un caracter care nu s-a lăsat încovoiat de greutățile pe care le-a îndurat. În scrierile sale despre timp, memorie, artă și tinerețea sa regăsesc poezia și profunzimea scrierilor lui Proust. „... și totuși, în toate aceste schimbări e ceva permanent și temeinic în contra tuturor aparențelor: o disperată nevoie de evadare din timp (care corespunde cu iluzia de a opri timpul în curgerea lui), pentru a realiza frumusețea sub toate formele, a găsi adevărul prin toate mijloacele, a căuta Divinitatea pe toate căile. Căci omul a început să fie om când a început să caute toate acestea” (G. M. Cantacuzino, „*Scrisorile către Simon*” nr. 3).

Aș sugera ca scrisorile acestea să fie studiate de tinerii din universități - pentru că preiau multe elemente ale celor scrise de Proust, dar sunt mult mai scurte!

Vernisajul din 6 iulie de la Viscri a fost o experiență plină de emoție. Tata ne-a părăsit în 2018. Atunci am simțit greutatea responsabilității față de familie și m-am simțit singură. Dar m-a întărit prezența, alături de mine, a întregii mele familii, care mă încurajează! Și au apărut și prieteni din toate colțurile lumii. Și a mai fost o surpriză care mi-a tăiat respirația. Șerban Sturdza a apărut, de la Timișoara, cu o cutie misterioasă. O primise de la Constantin (Titi) Popescu ca să o păstreze pentru a fi deschisă de mine, în fața tuturor, în calitate de martori. În cutie am găsit obiecte aparținând mătușii lui Constantin, creatoarea Alexandra Popescu, care, am descoperit atunci, era o prietenă apropiată a bunicului meu. A adunat un mic tezaur alcătuit din cărți, tablouri (unele ale ei!), fotografii, poemele lui Rilke pe care le tradusese el în românește pentru ea, o cutie de acuarele și pensule pentru călătorie!

Tudor Arghezi a scris, după ce a participat, în 1956, la Vernisajul ultimei expoziții din viața lui G.M.C.: „*Veniseam să văd ce a mai putut să izbutească, după atâția ani de tăcere a paletei - o referință la anii de pușcărie - arhitectul. Am plecat din mijlocul tablourilor lui, concentrate ca niște sonete, mai curat și mai întinerit. Fiecare din poemele în culori din jurul nostru surâde sensibilității și rostește, parcă pe șoptite, farmecul pământului românesc*”.

După numai două zile de la vernisaj, autoritățile, speriate de succesul său, au închis expoziția. Astăzi, din fericire, situația s-a schimbat! Avem la dispoziție șase săptămâni să vizităm expoziția de la Viscri!

Prezentarea lucrărilor bunicului meu, G. M. Cantacuzino, în galeria de la Casa Regelui este extrem de semnificativă pentru că reprezintă simbolul perfect al legăturii dintre cele două țări, România și Marea Britanie, și are o semnificație aparte pentru familia noastră care a fost ruptă pentru o perioadă atât de lungă, atât de război, cât și de comunism. Prin aducerea acasă a acestei minunate expoziții, la Galeria Casei Regelui Carol al III-lea, am descoperit efectul vindecător al reparării unei rupturi ale cărei victime am fost.

Vă așteptăm!

EXPOZIȚIA
DOINA MOSS

Text: Doina MOSS

„EMOȚII ESTIVALE”
LA CASTELUL PELIȘOR

În mijlocul unei veri toride, s-a creat o oază racoroasă la munte.

Muzeul Național Peleş a găzduit, în Holul de Onoare al Castelului Peleş, expoziția personală de pictură a arhitectei Doina Moss. La amabila invitație a dr. Narcis Dorin Ion, director general al Muzeului Peleş, Doina a acceptat provocarea de a organiza o expoziție personală la Castelul Peleş. Ea locuiește și lucrează la Londra, Marea Britanie, dar pictează en plein air pe timpul călătoriilor, în vacanțe și în Parcurile Regale din Londra.

O echipă dedicată din partea Muzeului Castelului Peleş, condusă de doamna Gabriela Dascălu, s-a asigurat că totul a decurs fără probleme pe parcursul vernisajului și expoziției.

În expoziția amenajată la Castelul Peleş, „casa de vis” a celei mai iubite regine a românilor, Maria, ea însăși pictoriță talentată și patroană a societății „Tinerimea artistică”, publicul a avut ocazia de a admira lucrări în ulei, majoritatea lucrate en plein air, structurate în trei serii. Prima serie este inspirată de Regina Maria a României și de castelele și locurile dragi ei din România și de la Balcic. A doua serie prezintă peisaje din împrejurimile casei Doinei din Richmond, Londra. A treia serie include lucrări pictate în timpul călătoriilor, având subiecte diverse.

Prin picturile expuse, vizitatorilor Castelului Peleş li s-au oferit o abordare contemporană a istoriei și contextului inspirat de regina Maria a României. Istoria

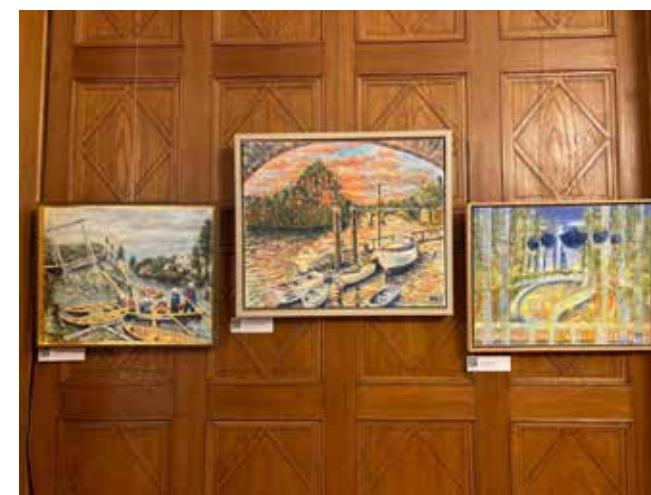
re-interpretată prin filtrul Doinei prezintă contextul istoric, pe baza documentelor de arhivă și pe baza observațiilor directe, pictând en plein air, prin filtre noi, contemporane. Unele picturi conțin imagini celebre ale Reginei Maria, juxtapuse pe peisajele actuale.

Îmbibat de istorie și de o prezență palpabilă, castelul a găzduit cele 31 de picturi într-o expoziție armonioasă, amplasată pe lambriurile din lemn ale Holului de Onoare. Acest spațiu este înconjurat de ornamente arhitecturale create sub supravegherea directă a Reginei, care a fost implicată activ în designul de mobilier unicat din acest castel.

Vernisajul a fost o confluență, punct de întâlnire pentru prietenii și familia Doinei, care au venit din diverse puncte ale țării, ca vizitatori ai Castelului Peleş. Oaspeții distinși au oferit analize captivante ale artei și expoziției și au introdus elementul de modă, evidențiind integrarea perfectă a narativelor artistice în cadrul istoric al locului.

Cei mai distinși invitați au fost părinții Doinei și familia ei, în special fratele său, Florin Maravela.

Ca premieră absolută de tipologie a vernisajelor la Castel, Doina a introdus un element nou, adăugând o dinamică evenimentului, printr-o prezentare de modă. Simona Span, din Satu Mare, a prezentat colecțiile sale de rochii pictate.

Arta și arhitectura fiind două componente importante în viața creativă a Doinei, au fost sărbătorite prin această expoziție personală și contextul arhitectural. Sărbătoarea de după vernisaj s-a desfășurat la Vila Arhitecților din Sinaia, care a servit drept fundal emoționant, rezonând cu măiestria arhitecturală pe care o încarnează.

Evenimentul a sărbătorit camaraderia și a subliniat farmecul și funcționalitatea durabilă a excelenței arhitecturale. Prin prisma acestei serii, Villa Arhitecților nu apare doar o locație, ci o mărturie a creativității și viziunii creatorilor săi - un loc în care designul se armonizează cu ușurință cu bucuria adunărilor comunitare.

Linkuri:

Pentru detalii despre portofoliul expoziției, vă rugăm să scanați, password: Pelisor

ADRIAN PANAITESCU (1937–2024)

Adrian PANAITESCU cu Ruxandra (soția s-a), la începutul anilor 1980

Text: Nicolas Mircea LUPU

Cele mai îndepărtate amintiri legate de Adrian sunt „profesionale”.

Eram la începutul anului trei, prin 1959. Ieșisem din „corsetul” ordinelor clasice și ne aventuram, fiecare cum puteam, în ARHITECTURĂ.

Zvon printre colegi: „Ați văzut ce proiect au afișat la Alifanti?”.

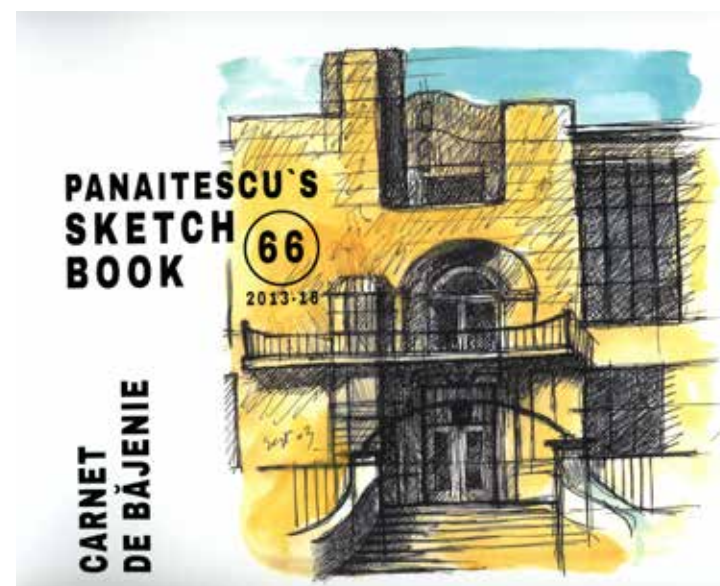
Un superb arbore desenat cu talent și migală umplea aproape totalitatea unei planșe. În spate, în filigran, o fațadă, modernă, elegantă.

Era deja Adrian Panaitescu, cel din totdeauna: creativ, curajos în decizii și, în același timp, precis, meticolos, de o surprinzătoare maturitate.

Născut la București în martie 1937, a manifestat de foarte tânăr aptitudini artistice, desenul acompianindu-l, deși aproape nevăzător, până în ultimele momente ale vieții.

O anumită „conivență” s-a creat, în anii următori episodului relatat mai sus, între Adrian și mine (inclusiv spălatul uniformelor militare, în toiul nopții, în armată, la Medgidia).

După diplomă, Adrian a început o carieră universitară în atelierul Alifanti, unde calitățile sale profesionale, didactice și umane l-au condus la poziția de „cel mai tânăr șef de atelier” al Universității din acea perioadă.

Întâlnirea Ruxandrei, pe care o cunoșteam fiindu-mi vecină, prin 1962, a contribuit, fără îndoială, în a ne apropia.

Probabil că, grație lui Adrian, profesorul Alifanti mi-a propus să integrez echipa care a lucrat pentru centrul politic-administrativ de la Baia-Mare. Trebuie să precizez că, în acel moment, „partiul” era deja definit. Conceptul unei „bare” cu un ușor pliu, destinată administrației, ca fundal al unui volum mai „spectacular” adresat publicului și „aleșilor” mi s-a părut, de la început, mai aproape de o formulă „democratică” decât masivele mase convenționale ale altor proiecte, cu aceeași destinație, ale vremii. Se poate adăuga la această impresie, turnul cu aparența sa de piatră, și el un simbol „cetățenesc” aproape de mândria afirmată a turlor bisericilor maramureșene.

Proiectul și realizarea sunt datorate în cea mai mare măsură lui Adrian Panaitescu.

A trebuit să-l părăsesc, fiind chemat de profesorul Petrașcu la un proiect pentru o lucrare la Tg. Jiu.

Adrian a continuat cu hotelul Coroana de la Bistrița. Din nou, remarcabil și original. Este această combinație de modernitate și, în același timp, captare a spiritului locului pe care am remarcat-o în multe dintre proiectele sale.

Ne-am regăsit, pentru un proiect de concurs Arcom - sub conducerea lui Gaby Cristea - pentru un Conservator de muzică în Maroc. Aceeași energie și plăcere de a practica arhitectura.

La începutul anilor '70 mi-a vorbit de doctoratul pe care îl pregătea: înscrierea arhitecturii în teritoriu. Dacă îmi aduc bine aminte, ideea principală era de a crea localități în zonele colinare sau muntoase cu legături în funiculare spre vale. Din păcate n-am văzut niciun crochiu.

În aceeași ani, Adrian s-a ocupat, cu un succes recunoscut, de rubrica „Cadran” a *Revistei Arhitectura*, care a devenit în timp unul dintre „vectorii” păstrării legăturii cu evoluția profesiei în „lumea mare”.

Apariția pe lume a lui Barbu, în 1973, a adus noi legături.

Dar, știm cu toții, viața nu este numai un vis frumos.

Cu Barbu și fetița lui

În aceleași vremuri, mi-a vorbit despre dificultățile pe care le avea în carieră și doctorat, din cauza trecutului tatălui Ruxandrei (luptător anticomunist) și a plecării fratelui său, Eugen, în Statele Unite.

În ianuarie 1978, familia Panaitescu părăsește țara pentru Roma, două luni mai târziu ajungând în Statele Unite.

Aici, cred că nu pot evita să evoc un aspect al „băjeniei” (folosesc expresia preferată a lui Adrian) puțin prezent în „amintirile” celor care plecau, și anume: natura țării în care vor ajunge și vor trăi. Desigur, de cele mai multe ori nu era o alegere. Important era să scapi de un regim dictatorial al cărui sfârșit nu-l prevedeau nici cei mai renumiți agenți ai CIA.

Pentru Adrian, idealul american, țara adevăratei Libertăți, a însemnat însă și intrarea în „sistemul” preponderent arhitectural-constructiv al marilor structuri, unde arhitectul înainte de a deveni, eventual, un „nume” este o „roțiță” într-un angrenaj cu ierarhii nu întotdeauna competente și decizii financiare de nediscutat.

După ce a lucrat la Polshek&Ass., a trecut la RBS&D, specializat în spitale și instituții pentru persoane în vârstă, de unde a ieșit la pensie în 2015.

Cu Mircea Lupu și Noni Dumitrescu în Elveția

Pentru un spirit creativ și capabil de mari realizări, nu a fost simplu.

Adrian a realizat în paralel câteva transformări la Greenwich. Nu le-am văzut.

Și-a transformat și propria casă din lemn din Greenwich într-o atrăgătoare „demeure” unde grădina Ruxandrei te primea cu mari boschete de crizanteme și margarete. Un parfum de Câmpulung. Nu știu cum mai avea timp, cu angajamentele ei de „Project Manager” la „Summeren and Associates, Standford”. Reversul pozitiv al medaliei erau călătoriile profesionale în Europa, care o aduceau adesea, cu Barbu, și la noi.

Când i-am vizitat în 1992, am putut înțelege admirația lui Adrian pentru Wright și, în oarecare măsură, pentru Kahn. Luytens și Sutton erau de-asemenea apreciați.

„Vechile” arhitecturi din Italia, Spania, Marea Britanie, Franța îl pasionau și le studia cu meticulozitate.

Pictura a devenit în timp mai mult decât „un violon d’Ingres”.

O modalitate de introspecție și exprimare cvasi cotidiană.

Ultima vizită la noi cu Ruxandra a fost în 2014. Erau optimiști pentru operația Ruxandrei programată la întoarcere. În orice caz, nu era altă soluție, ne-au explicat.

În martie 2015, operația Ruxandrei nu a reușit.

A fost pentru Adrian o pierdere imensă, care i-a modificat tot sensul vieții.

Retras la Cap Coral, în Florida, în 2018, ne vizita în unele veri, când lungi promenade în pădurea de brazi vecină ne permitea să ne spunem multe.

S-a întărit în mine imaginea lui Adrian ca arhitect și om excepțional, patriot și deschis lumii (civilizate) cu o gândire profundă și dreaptă.

Victima unei forme grave de Covid care i-a diminuat forțele deja încercate, cu mari probleme de vedere, Adrian ne-a părăsit în mai 2024.

COLEGIU DIRECTOR

ȘEDINȚA DIN DATA DE 25.04.2024

Principalele puncte aflate pe ordinea de zi a ședinței au fost:

- Propuneri pentru programul ședinței președinților structurilor teritoriale din data de 16.05.2024.
- Situația organizării Programului cultural de la Sibiu desfășurat în perioada 16.05.2024-19.05.2024.
- Discuții referitoare la definitivarea procedurilor privind recepția finală a investiției la „Casa cu Blazoane”.
- Completarea, valorificarea și punerea în valoare a arhivei foto, proprietatea Uniunii Arhitecților din România.
- Propuneri privind programul aparatului administrativ în perioada 1-7 mai 2024.

În această ședință, Colegiul director nu a emis decizii.

Text: Mirela MERCURIANU

ȘEDINȚA ONLINE DIN 06-07.05.2024

Subiectul aflat pe ordinea de zi a acestei ședințe a fost:

- Dezbateri privind aprobarea unei scutiri de la plata cotizației restante.

S-A EMIS URMĂTOAREA DECIZIE:

Decizia nr. 7 din 07.05.2024 privind aprobarea unei scutiri de la plata cotizației restante.

ȘEDINȚA DIN DATA DE 06.06.2024

Principalul punct aflat pe ordinea de zi a acestei ședințe a fost:

- Discuția membrilor Colegiului Director cu angajații Centrului de Cultură „Casa cu Blazoane” al Uniunii Arhitecților din România.

În această ședință, Colegiul Director nu a emis decizii.

În perioada aprilie-iunie 2024 nu au avut loc ședințe ale Senatului.

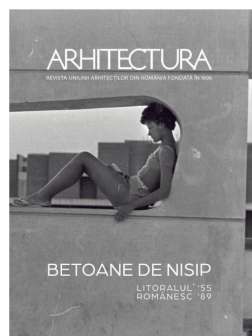

PUTEȚI CUMPĂRA REVISTA DE PE SITE-UL NOSTRU:

www.shop.arhitectura-1906.ro

[Înapoi la site](#) [Contact](#)

Magazin revista ARHITECTURA

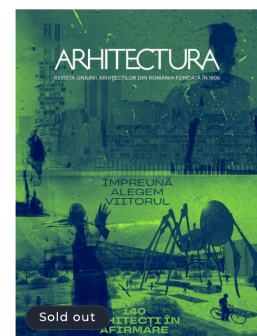
Revista ARHITECTURA 1-2/2024 – Betoane de nisip. Litoralul românesc '55-'89
51,00 lei RON

Abonament revista ARHITECTURA 2024
150,00 lei RON

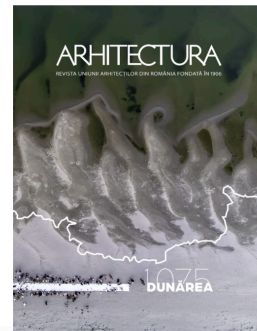
Revista ARHITECTURA 6/2023 – 760 ÎMPREUNĂ
40,00 lei RON

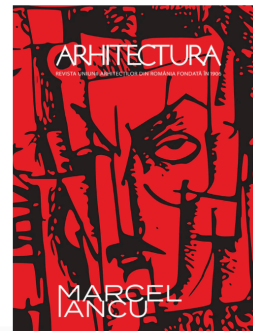
Revista ARHITECTURA 4-5/2023 – Împreună alegem viitorul. 140 arhitecți în afirmare
25,00 lei RON

Sold out

Sold out

Sold out

Sold out

CREATON. Țiglă creată să dea tonul.

ȚIGLĂ CERAMICĂ DE CALITATE PENTRU MAI MULTE GENERAȚII.

Pentru detalii Vă rugăm să ne vizitați pe www.creaton.ro